

Zondag 13.10.1996: WANDELING GULPEN/EIJS.

Het plateau van Zuid-Limburg, een uitloper van de Ardennen, wordt altijd een heuvelland genoemd, maar dat is in feite niet juist. Er zijn geen heuvels, maar geulen en dalen, die aan het einde van de ijstijd door het smeltwater in de oppervlakte zijn uitgesleten. Door de meeste dalen stroomt geen water meer; ze worden dan ook droogdalen genoemd. Voor velen is dit het mooiste stukje van Nederland door de glooiende heuvels/dalen, door de monumentale boerderijen, de vakwerkbouw en de landhuisachtige kastelen. Onze wandeling, met startpunt Gulpen, is gesitueerd in het "natte" dal, waar de Geul en de Gulp bij elkaar komen. Wij zullen tijdens de beklimming van een heuvel een machtig panoramazicht hebben. Het is herfst en gelet op de kleurenpracht van de bossen is het niet ondenkbeeldig dat de Schepper hier zijn verfpalet heeft laten vallen. De bladeren koketteren met de spatjes. Alles sterft, maar dan in schoonheid. De wandeling, beschreven in de Natuurgids van juni 1994, Op de korte tour nr. 4, is 9 km. lang en kent met name twee steile hellingen. Deze zijn echter voor de doorsnee wandelaar goed te nemen, We vertrekken via-carpooling- om 9.00 uur vanaf het IVN-gebouw te Helden voor deze actieve dag. Natuurlijkhebber, zoek geen andere dagbesteding. U bent immers hier-bij uitgenodigd.

Harry Boumans, tel. 077-3073128.

VOORWOORD

Een andere omslag een nieuwe jaargang. De redactie van de "Kijk op" begint met dit boekje aan de vijftiende jaargang. Veertien jaargangen vol verenigingsnieuws en andere wetenswaardigheden werden middels dit verenigingsblad onder de aandacht van velen gebracht. Velen schreven en tekenden bijdragen in de afgelopen jaren. De vorige " Kijk op" was uit de kluiten gewassen. Deze "Kijk op" is wat dunner uitgevallen. Mag de redactie op jullie blijven rekenen?

Jan

DE JEUGDWERK GROEP

Helaas kan onze IVN jeugdwerkgroep dit schooljaar niet starten met de maandelijkse bijeenkomsten voor de kinderen van de hoogste groepen van de Heldense basisscholen. De afgelopen jaren genoten elke maand ongeveer 30 kinderen van wat het IVN hen bood. Een groep vrijwilligers bereidde deze bijeenkomsten voor. Of we trokken er op uit of we bleven in onze IVN ruimte. Gezellig was het altijd. Jammer genoeg hebben we nu te weinig leiding om dit mooie werk te blijven doen. In de vorige "Kijk op" schreef ik daar ook al over. Reacties kwamen er..... Het zou toch jammer zijn als de jeugdwerkgroep niet meer met de jeugd aan de slag kon.... De gewenste reactie: "Ik kom jullie werkgroep versterken" bleef uit. Jammer....

Jan

NATIONALE JEUGDNATUURWEEK

De eerste Nationale Jeugdnatuurweek is van zaterdag 2 tot zaterdag 9 november. De Vrije Vogel Club, een samenwerkingsverband van Vogelbescherming Nederland, IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie en de Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie, organiseert deze activiteit. Ook Vereniging Natuurmonumenten en de Nederlandse Onderwijs Televisie/Teleac werken mee. Dankzij de steun van vele lokale natuurorganisaties (vogelwerkgroep, IVN, Jeugdbonden) kunnen jongeren op pad om te SPEUREN NAAR SPOREN, het speciale thema van deze week. Ook doen er veel scholen mee. In de les wordt aandacht besteed aan de verschillen-de sporen die in de natuur te vinden zijn, daarna volgt een praktijkles buiten.

Speuren naar sporen is spannend. Je kijkt als het ware terug in de tijd en ontdekt de dieren zonder ze eerst gezien te hebben. Veegsporen van een ree, braakballen van een uil, keutels van een vos, een plukplaats van een havik, allemaal sporen waardoor men meer te weten komt van het dierenleven in een gebied. Ook in Helden is er een speciaal VRIJE VOGEL MELDPUNT.

Als er jongeren zijn die willen deelnemen aan deze eerste Nationale Jeugdnatuurweek dan kan dat. Men kan dan bellen naar : Peter Maessen tel: 077-3871528. Men krijgt dan gratis een deelnemerspakket, dat bestaat uit een prachtige SPOORZOEKKAART en een speciaal thema nummer van VRIJE VOGELS, het jeugdnatuurblad van Nederland, dat geheel over SPEUREN NAAR SPOREN gaat.

Ook kan de jeugd deelnemen aan de speciale excursies die worden georganiseerd.

PADDENSTOELENWANDELING IN HET LEUDAL.

29 sept. 1996.

Gidsen: Gerda en Bert Verstappen en
Gerard Dings
Aantal deelnemers: 17 incl. gidsen.

De heer B. Verstappen heet iedereen van harte welkom op deze stormachtige, doch niet koude morgen. 'n Ideale temperatuur voor een herfstwandeling. Hij geeft wat algemene informatie over paddestoelen en tijdens de wandeling volgt een exactere uitleg, o.a. ook door Gerda en Gerard.

We beginnen de wandeling vanaf de parkeer-plaats en steken "de lange paad" over, om dan richting Zelsterbeek te lopen. Het lijkt wel een "holle weg" en we ontdekken al heel wat verschillende paddestoelen, waaronder de kastanje boleet, zwavelkoppen, botercolibia, verschillende russula's, meniezwammetje, fopzwam, melksteelmycena, de altijd weer tot de verbeelding sprekende vliegenschwam en de aparte kopergroenzwam.

Paddestoelen ontstaan uit sporen. Deze sporen zijn miniem klein; komen ze op de goede voedingsbodem (o.a. dood hout) terecht, dan groeit uit de spore een draadje. Dat draadje neemt voedsel op en groeit en vertakt zich verder. Hieruit ontstaat de zwamvlok, ofwel het mycelium. Uiteindelijk vormen de draden "knopjes", waaruit de vruchten -paddestoelen- groeien. De draden van de zwamvlok hebben - net als de bomen en planten - de taak om water en voedsel uit hun omgeving te halen.

- de taak om water en voedsel uit levende planten, ze worden daarom parasieten Sommigen halen hun uitsluitend op dood hout; deze heten saprofieten. Paddestoelen genoemd; andere leven heel nuttig, omdat ze op een heel natuurlijke manier dood hout zijn over het algemeen afbraak komen stoffen vrij die weer door bomen en planten opruimen. Door deze ze hebben elkaar nodig. Als de mens de natuur zijn gang laat opgenomen kunnen worden; kringloop. Als je de onderkant van een paddestoel be-kijkt, gaan is er een perfecte of soms zelfs stekeltjes. Op de plaatjes en in de buisjes groeien zie je plaatjes, buisjes verspreiding voor vermeerdering kunnen zorgen. Een vliegenschwam de sporen, die door

bijvoorbeeld kan onder een hoed miljarden sporen bevatten. Uit de spore groeit een knobbeltje, verpakt in een vliesje. Dat vliesje springt kapot omdat het de groei van de paddestoel niet kan bijhouden; de resten ervan zijn op de hoed te zien (bv. vliegenschwam). De ring of kraag op de steel is de rest van een vlies, dat de plaatjes aan de onderkant bedekte. De hoed van de paddestoel is alleen maar bedoeld om de sporen tegen de regen te beschermen.

Eekhoorntjesbrood is een voorbeeld van een buisjeszwam.

Bij bovisten en andere paddestoelen met een bolvormig lichaam groeien de sporen binnen in de bol. Zijn ze rijp, dan barst de bol open en kunnen er miljoenen sporen wegstuiven.

Veel paddestoelen zijn eetbaar, maar als je er geen verstand van hebt, kun je ze beter laten staan. Er zijn echter ook giftige soorten; voor de mens is de groene knolamaniet absoluut dodelijk!

Bijna op het einde van onze tocht vonden we in een dicht dennenbos, waar het krioelde van de paddestoelen, de zeldzame zwartvoetkrulzoom. In totaal vonden we zo'n 60 verschillende paddestoelen, maar het voert te ver om die hier allemaal op te noemen.

Tot slot bezichtigden we nog de vernieuwde brug over de Leubeek, waar de uitgediepte overloop gaat dienen als "vistrap".

Op het einde bedankte de heer Verstappen iedereen voor de belangstelling en na een prettige zondag gewenst te hebben ging ieder zijns weegs.

Harry en Jose.

LEZING MORESNET OP 17 FEBR. 1997.

Moresnet en omgeving is een heel bijzonder gebied in het Boven-Geuldal, gelegen net over de grens bij Vaals, in België.

Lange tijd lag hier een neutraal staatje tussen de grenzen van Nederland, Duitsland en België, genaamd Neu-Moresnet. Het was tot stand gekomen, na de val van het Franse Keizerrijk, omdat men het niet eens kon worden over de grenzen ter plaatse tussen Duitsland en De Nederlanden (later België geworden). Beide partijen wilden het gebied hebben vanwege het voorkomen van winbaar zink en lood in de bodem. Na het verdrag van Versailles

in 1919 hield het staatje op te bestaan en werd het gebied aan België toegewezen.
Nu iets over de natuur. Het uitloggen van het zinkafval in het gebied van de Geul en zijn zijbeken zorgt voor een unieke zinkflora, met zinkviooltje, zinkboerenkers en Engels gras.
Ook het voorkomen van de waterspreeuw, de ijsvogel en de grote gele kwikstaart zijn bijzonder te noemen. Verfrissend om te zien is de voorjaarsflora met wilde narcis, bosgeelster, gele anemoon en schubwortel, om er maar enkele te noemen. Paddestoelen-liefhebbers komen er aan hun trekken met aardsterren, de kleine stinkzwam en bekerzwammen als aderbekerszwam, anemoon bekerzwam en de zeer zeldzame rode kelkzwam (vroeger vermiljoen bekerzwam genaamd). Geologisch zijn er de oude kolen-kalkgroeven in trek, die zorgden voor de blauwe stoepsteen en kalk voor huizenbouw.
Cultuur liefhebbers moeten beslist het Gohltal museum in Kelmis bezoeken of hier, eens in de 7 jaar, de passiespelen bijwonen. Eerstvolgende keer gehouden in het jaar 2000.
Sinds 1973 bezocht ik het gebied wel vijftig maal, en ik kan er nog steeds niet genoeg van krijgen. Steeds is er weer iets nieuws te ontdekken.
Graag wil ik U al dit moois met dia's laten zien.

Thijs Abbenhuis
uit Haelen.

VOORWOORD

Winter....

Koude-warme tijden wisselen elkaar af. Na elke berg komt er wel weer een dal of- na elk dal komt er wel weer een berg.

Optimist-pessimist.

We kennen ze allemaal.

Ook binnen onze vereniging kennen we mensen-activiteiten die voor de een fantastisch zijn en voor de ander niet nodig.

Van belang is en blijft dat elke IVN-er en IVN- activiteit van belang is voor de natuur. De pessimist zou schrijven: Dat beetje natuur wat ons rest. De optimist zal schrijven: Geniet van het mooie dat er is. Ook in 1997 staan weer honderden IVN-ers voor elkaar klaar.

Geniet daar van.

De redactie.

JEUGDWERKGROEP

Nog steeds geen jeugdbijeenkomsten? Nee nog niet. Er hebben zich voor 1 november geen mensen gemeld die onze jeugd-IVN-ers mee wilden komen begeleiden. Nu zijn we te ver in het schooljaar gevorderd om dit schooljaar nog te starten. Jammer, heel erg jammer. Een volgend schooljaar beter!

Dat hopen we!

Dat hoopt ook de werkgroep die gevormd is door het bestuur en begeleid wordt door Jos Simons, consulent van het IVN. Deze werkgroep is op 14 okt 1996 bij elkaar geweest. De doelstelling van de werkgroep is het benaderen van mensen die mogelijk de jeugdwerkgroep willen versterken. Het streven is, er voor te zorgen dat we schooljaar '97-98 kunnen starten met 1 liefst 2 jeugdgroepen.

Op de vergadering van 14 okt. werd ook gesproken over wie we zouden benaderen en hoe we dat dan zouden doen. De meest succesvolle weg blijkt de weg van de rechtstreekse benadering te zijn. Mensen in een goed gesprek vragen of ze het zinvol vinden een klein gedeelte van hun vrije tijd te besteden aan de jeugd. In ons geval gemotiveerde kinderen die meer willen weten over de natuur om ons heen. Iets voor U?

Op woensdag 8 jan. 1997 komt de werkgroep weer bij elkaar in ons IVN-home. We beginnen om 19.30 uur. Interesse? Meedenken? Meedoen? Kom... en neem even contact op met Jan.

Telefoon 3073342.

Jan

MORESNET

Zaterdag 31 mei ben ik mee geweest naar Moresnet.

Daar zag ik allemaal planten en koeien.

De planten die ik gezien heb zijn:

heel mooie ereprijs, gele muur, grootbloemige muur, hondsdraf, heel veel verschillende soorten netels, look zonder look, daslook en dagkoekoeksbloem en nog een rapunsel, een hele mooie brem en een reigersbek en het zeldzame zinkviooltje op een heel veld.

De rivier de Geul die heel veel kronkelt.

Langs de holle weg stonden heel veel netels en andere planten.

Van de netels had ik veel bultjes.

Tegen de jeuk hielp de hondsdraf.

De haspels bij de weilanden waren heel smal. In de weilanden zaten heel veel koeien en koeieflaters.

Ik was heel moe van het wandelen.

Op de camping kreeg ik een ijsje en ik heb gepicknicked.

Bij de visclub in de vijver waren heel veel forellen.

Bij de pricknickplaats zag ik ijsvogels en buizerds.

Ik vond de wandeling leuk.

Annet Koopmans.

VOORWOORD

Dat was spannend, of Wat nu....?

Op 3 juni 1997 kwam de redactie van de Kijk Op bij elkaar om de Kijk Op samen te stellen. Dat was echter snel gebeurd.

Er was geen (nog geen) copy. Het zag er naar uit dat we konden volstaan met een voorwoord, een stukje voor de jeugd, het programma voor de maanden juli, augustus en september en de aankondiging van enkele nieuwe leden. Dat konden we niet maken! Dus toch maar weer

enkele mensen benaderen.....

Voor U ligt de laatste aflevering van Kijk Op jaargang nr. 15. Mogen we voor de komende jaargang(en) op Uw -tijdig afgegeven- bijdragen rekenen?

De redactie
Jan

Kijk Op;
jaargang 15 nr.4
juli 1997

DE JEUGDWERKGROEP

De jeugdwerkgroep heeft het programma voor het komende schooljaar klaar. We gaan allerlei activiteiten ondernemen met de kinderen die zich opgeven uit de groepen 5 en 6 van onze basisscholen in het Heldense. Wij hopen de kinderen en ook hun ouders zo te boeien dat we nog enkele volwassenen bereid vinden om in het daarop volgende jaar mee te komen helpen. We kunnen dan twee groepen doen genieten van het IVN werk.

Jan

IVN MEIJEL

Hier volgt het wandelprogramma van IVN Meijel. Leden en nietleden uit Helden mogen daar ook vrijwillig aan meedoen.

Vertrekpunt voor alle wandelingen is:
e.c. Truijenhof, Tomveld 1 Meijel.

21-09-97	Banen, Nederweert	vertrek 13.30 uur
12-10-97	Paddestoelen Leudal	" 13.30 "

en speciale stiltewandelingen op:

02-07-97	Leudal	
09-07-97	Marialpeel	
16-07-97	Groote Peel	
23-07-97	Leudal	
30-07-97	Mariapeel	
06-08-97	Groote Peel	
13-08-97	Groote Peel	deze vertrekken allemaal 19.00 uur

NIEUWE LEDEN

De volgende nieuwe leden heten we van harte welkom:

De heer van Kruchten	uit Panningen
Mevrouw Jacobs-Nijens	uit Helden
De heer Dorssers	uit Blerick
Mevrouw Koene-Drooger	uit Beringe
Mevrouw Hendrix	uit Helden

DAGWANDELING

Zaterdag 31 mei 1997

Laat een Nederlander in een auto stappen en hij rijdt tot hij niet meer verder kan. Stapt een Nederlander in een vliegtuig dan is Spanje of Thailand al vlug niet ver genoeg meer. Wij voelen ons nog altijd een Abel Tasman. Lekker hoeft niet altijd ver weg te worden gehaald. Rust en natuurlijke rijkdom liggen dichtbij. Wanneer u samen met ons meegaat naar Moresnet zult u bijvoorbeeld ontdekken dat u daar iets mist, waaraan u sinds lang gewend bent geraakt: nl. lawaai. Hier is alleen de stilte hoorbaar.

Op 7-2-97 gaf Thijs Abbenhuis een dia-lezing over Moresnet. Onze dagwandeling sluit aan op de streek van zijn hart. Moresnet is gelegen in het Boven-Geuldal, even over de grens bij Vaals. We volgen deze dag deels de wandeling, die in Voetspoor 119 in de Natuurgids 1995-6 door F. Zwanikken is beschreven. De wandeling loopt bepaald niet alleen over gladde asfaltstraten of verharde wegen. Soms worden wij als wandelaars door een smal bospad geleid, soms door een holle weg of een kruidenpad, maar ook komt het voor dat wij van "haspel en sjtaegel" door een sappig weiland naar een "vauwere" worden gevoerd. Een goede raad is dus hier op zijn plaats: zorg voor goed schoeisel!. Een beetje proviand is tijdens de wandeling, die de gehele dag in beslag zal nemen, geen overbodigheid. Vaak veraangenaamd het meegebrachte eten de pauze op een rustbank of zomaar onder een boom in het gras. Bovendien eten geeft nieuwe krachten. We zullen wel eenmaal een horecagelegenheid aandoen (camping).

De wandeling van zo'n 15 km.
landschap en de wisselende

vergt conditie en ervaring. De lengte is een uitdaging. Het
biotopen verfrissen zeker de eventueel vermoeide benen.

BIJZONDERHEDEN;

DAGWANDELING:

Datum 31-5-1997

Vertrek 07.30 uur,

Denk aan! Goed schoeisel,

ReisBij voldoende

gezinsleden

reisgeld

Aanmelding Voor 1-5-1997 bij: Harry Boumans, Prins Clausstraat 7, 5981 XE Panningen, bij wie ook informatie ingewonnen kunnen worden. De dagwandeling wordt na 1.5.1997 via de streekbladen verder opengesteld voor geïnteresseerde niet-leden.

Raadhuisplein Panningen

aangepaste kleding, Belgische francs en proviand.

aanmeldingen gaan we (weer) per bus. Voor leden en hun

bedragen de kosten f 27.50 p.p.. Voor niet-leden: f 32.50. Dit

dient vooraf te worden voldaan bij H. Boumans.

M. Ghielen en H. Boumans.

WANDELING ZUID-LIMBURG

Zondag 20 april 1997

Zuid-Limburg, een beetje buitenland binnen onze landsgrenzen. De schijnwerpers van deze lentewandeling richten zich op het Geuldal, tussen Valkenburg en Meerssen, m.n. op Geulhem- St. Gerlach en de Bergse Hei bij Vilt. De Geul heeft hier onderlangs de berg geschuurd en de gevormde helling is een belangrijk element geworden in het landschap. Langs de zijde van de Geul bij Houthem-St. Gerlach heeft het Limburgs Landschap een nieuw natuurontwikkelingsgebied verworven. Het sluit aan bij het landgoed St. Gerlach met de voormalige proosdij met het Pachtshof (Kasteel St. Gerlach).

In het voorjaar is er vooral een rijke verscheidenheid aan bloemenpracht zoals de bosanemoon en speenkruid. Voordat de lente de bomen in blad brengt en daardoor nog voldoende licht op de bodem valt, zijn de hellingen verder bezaaid met veelkleurige bloemen als sleutelbloem, bosviooltje, klaverzuring, muskuskruid, gele dovenetel en aronskelk. Later in het seizoen komen er meer schaduwverdragende soorten aan bod, zoals daslook. Er is een rijkdom aan schatten. Teveel om op te noemen, maar in niet mindere mate een aansporing om met deze wandeling mee te gaan.

Het vertrek naar Zuid-Limburg is om 9.00 uur vanuit het IVN-gebouw te Helden. Er wordt gebruik gemaakt van carpooling met vergoeding in overleg met de bestuurder.

H. Boumans

VOORWOORD

Na een winter die er zijn mocht en enkele weken kwakkelweer staan veel natuurgenieters weer in de startblokken om er op uit te trekken. Genieten van wat de natuur in al zijn facetten ons biedt.

Je verbazen over de bloeiwijzen van kruiden, struiken en bomen. Gespannen, afwachtend kijken en luisteren naar de vele vogels die in de lente een fantastisch toneelspel opvoeren. Ogen en oren strelend, schitteren hun kleuren en klinken hun klanken. Nu zijn ze te zien, over enkele weken is het bladerdek te dicht en is het vaak een speuren om de vogels te ontdekken.

De natuur ontwaakt! Mens ontwaakt!

Zegt het voort! Zegt het voort!

De redactie
Jan

Kijk Op. april 1997
Jaargang 15, nummer 3

WERKGROEP JEUGD

Hiep hoy! Het ziet er naar uit dat we het ko-mende schooljaar weer kunnen starten met kin-deren uit de basisschool groep 5-6. De jeugdwerkgroep kwam op 26 februari bij elkaar in ons IVN gebouw. De overgebleven leden van de werkgroep mochten samen met de voorzitter van het IVN Helden Trudy en Josine verwelkomen. Hopelijk komen nog enkele mensen onze gelederen versterken zodat we mogelijk ook met een groep 7-8 kunnen starten. De werkgroep komt weer bij elkaar op woensdag 9 april om 20.00 uur in het IVN gebouw. We gaan dan invulling geven aan het jaarprogramma 1997-1998. We kunnen dan de geïnteresseerde Heldense kinderen weer een programma bieden dat er mag zijn.

Jan

INSECTEN-CURSUS

De IVN afdeling Maasbree/Baarlo organiseert een insecten cursus. Deze cursus mag ook gevolgd worden door leden van de omringende IVN afdelingen.

De cursus wordt gegeven op "Dubbroek 5 A, te Maasbree", door Jan Kersten uit Ommel. De ge-hele cursus gaat F 50,= kosten, koffie en thee zijn hierbij inbegrepen.

Voorlopig programma:

Theorie: 6 mei, 20 mei, 3 juni en 26 juni.

Van 20.00 u. tot 22.00 uur.

Buitenlessen: 24 mei en 30 augustus 's morgens.

Graag zo spoedig mogelijk opgeven bij

Ria Holscher, secr.

IVN Baarlo/Maasbree.

Dubbroek 5 A Maasbree.

Tel: 077-46532561

WANDELING ZONDAG 19 OKTOBER 1997

Het rozendorp Lottum is het uitgangspunt van onze herfstwandeling. Deze voert door een landschap van een typische bekoring. In grote verscheidenheid rijgen akkers, weilanden, struwelen, hoge bomenrijen en bossen zich geduldig en schier eindeloos aaneen tot een mozaïek van grote schoonheid. Het landschapstype is nogal gevarieerd. Er bevinden zich hier overgangszones tussen het laaggelegen natte -voormalige Maasmeanders- gebied en de voedselarme hoge delen met dennenbos, eiken-berkenbos en stukjes heide op vroegere stuifzanden. De tocht door-kruist enkele rivierterrassen en brengt ons naar het meest bekende deel van deze omgeving, het Broekhuizer en het Lottummer Schuitwater. In de Schuitwaters komt een prachtige, weelderige verlandingsvegetatie voor, die de successie tot een broekbos laat zien. 's-Zomers drijven er prachtige bloementapijten van waterlelie, gele plomp en waterviolier op het water. De wandelroute keert naar het uitgangspunt terug via het gehucht
Homborg.

De samenkomst voor deze wandeling is om 9.00 uur bij het IVN-gebouw te Helden. De wandeling is ca. 14 km. lang.

H.Boumans.

VOORWOORD

Een nieuwe jaargang, een nieuwe omslag.

We hopen, als redactie met U samen, van de 16e jaargang een volle, lezenswaardige jaargang te maken.

Met de bijdragen van onze lezers zijn we altijd weer erg blij. Elke bijdrage, ook van onze jeugdleden, is welkom. Soms maken we een boekje van 12 bladzijden dan weer een boekje dat het dubbele aantal bladzijden telt. Nieuws is niet altijd voorradig.... Wel zijn er altijd activiteiten die beschreven kunnen worden. Doen...!

Gaan we met de herfst de donkere tijd tegemoet. Geniet van alle geuren en kleuren.... Laten we altijd ons licht (gedachten) schijnen over een goed verhaal, verslag, waarneming dat of die in de "Kijk Op" geplaatst kan worden.

De redactie

Jan

Kijk Op:
jaargang 16 nr.1
okt-nov-dec 1997

JEUGDNATUURWEEK 1997

De eerste week van november wordt weer de inmiddels traditionele jeugdnatuurweek gehouden. Veel organisaties die zich bezig houden met het genieten/in stand houden/ uitbreiden van de natuur organiseren dan allerlei activiteiten. Het IVN Helden doet ook mee. We denken aan een huifkarrentocht in combinatie met een speurtocht. Ook nu weer geldt dat de jeugd zich telefonisch op moet geven. Het deelnemersaantal zal ongeveer op 50 liggen. Ook nu weer een kwestie van ....hoeveel volwassenen zijn er die zaterdag bereid een handje te helpen?

Voor nadere mededelingen omtrent deze activiteiten gelieve eind oktober in Midden-Limburg te kijken.

HET JEUGD-IVN WEER OPGESTART

Op 5 sept. j.l. gaven zich 48 kinderen uit de groepen 5 en 6 van de Heldense basisscholen op om een jaarlang IVN lid te zijn.

In verband met gebrek aan leiding kunnen echter jammer genoeg slechts 25 kinderen jeugdlid worden.

Elke 2e woensdag v.d. maand is er een bijeenkomst van 18.30 - 20.00 in of buiten het IVN gebouw. Het jaarprogramma ziet er als volgt uit:

sept.	knutselen boomschijven
okt.	paddestoelen
nov	over afval
dec	sporen
jan	vogels en winter
feb.	braakballen
mrt	bollen en knollen
apr	stenen en mineralen
mei	waterdieren
juni	afsluiting

Daarnaast wil de leiding met de Heldense jeugd meedoen met een activiteit in de nationale natuurweek. Dit is begin november.

Op zaterdag 16 mei willen we met onze jeugdleden naar het Zoemhukske in Horst op excursie gaan.

De jeugdleden en de leiding maken er samen een fijn verenigingsjaar van. Denkt U als lezer mee te kunnen helpen aan een activiteit, neem dan even contact op.

Jan

DIALEZING OVER PISSEBEDDEN OP 25 NOV 1997

Pissebedden voelen zich thuis in het water en op het land op wat vochtige plekken, zoals onder bloempotten in de tuin en in kelders. Het zijn geen insecten, maar horen bij de kreeftachtigen. Het zijn wat enge beestjes, hebben 7 paar pootjes en sommige soorten rollen zich op tot kogeltjes bij dreigend gevaar. Ze worden overal weer anders genoemd o.a. keldermot, steenmot, stienkrobbe, platte zeug en kelder mot.

Er bestaan meerdere soorten. De heer Harrie Wijnhoven (broer van Peter) uit Maasbree heeft er een uitgebreide studie van gemaakt en komt ons op 25 nov. het een en ander hierover vertellen.

KADERCURSUS VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER

De stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) organiseert in het snoeiseizoen 1997-1998 een kadercursus vrijwillig landschapsbeheer.

Tijdens de cursus wordt het voorkomen, de ecologie en het beheer van kleine landschapselementen als poelen, grasland en houtige opstanden behandeld. De cursus richt zich met name op de organisatie van werkdagen voor vrijwilligers. Beheer, werkinstructies, omgang met gereedschappen en groepsbegeleiding staan tijdens de praktijkdagen centraal.

Aanmelding geschiedt door overmaking van f 40,= op giro 52.41.531, ten name van de stichting IKL, onder vermelding van "kadercursus". De theorielessen (dinsdagavond 11 en 18 nov, 2 dec, 6, 13 en 20 jan) worden in Roermond gehouden.

De praktijklessen (zaterdag 22 nov, 13 dec en 10 jan) van 9-12.30 vinden buiten plaats.

Meer informatie: Stichting IKL, 0475-352017: Jan Kluskens.

PRAKTIJKCURSUS VRIJWILLIGE WEIDVOGELBEHEER

Dit voorjaar organiseert de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) twee praktijkcursussen vrijwillige weidevogelbescherming in Noord- en Midden-Limburg. De cursus is bedoeld voor mensen die aan de slag gaan als vrijwillige weidevogelbeschermer.

Vrijwillige weidevogelbeheerders beschermen nesten van akker- en weidevogels in nauw overleg en in samenwerking met boeren. Nesten van kievit, wulp, scholekster en grutto. Samen met de boer worden de werkzaamheden op het land besproken. Als er nesten zijn, worden deze opgespoord en gemarkeerd. De boer kan er rekening mee houden bij het uitvoeren van het werk. Nesten worden dan gespaard door er omheen te werken. Soms worden nesten zelfs verplaatst. Nesten die op weiland liggen worden met nestbeschermers tegen grazend vee beschermd.

Er zijn helaas nog te weinig vrijwilligers die zich het lot van weidevogels aantrekken en er ook daadwerkelijk iets aan doen.

Cursusprogramma:

			Midden-L	Noord-L	
les	1	dinsdag	20.00	10-2	17-2
	2	dinsdag	20.00	3-3	10-3
	3	dinsdag	20.00	17-3	24-3
	4	zaterdag	8.00	28-3	4-4buiten
	5	zaterdag	8.00	25-4	2-5 "

Opgave voor de cursus geschiedt door overmaking van 10,= op postgiro 5241531 t.n.v. stichting IKL, Roermond, o.v.v. praktijkcursus weidevogelbescherming (vermelden welke locatie Uw voorkeur heeft). Informatie stichting IKL. J. Kluskens, 0475-352017

PADDESTOELNEXCURSIE TOP OF FLOP?

Op 28 sept. jl. vond de jaarlijkse paddestoelenexcursie plaats. Er was een lange periode van droogte aan deze datum voorafgegaan en het paddestoelenseizoen wilde -in tegenstelling tot voorgaande jaren- maar moeizaam op gang komen. Toen ik enkele dagen voor de excursie poolshoogte ging nemen in het Leudal ('t beoogde excursieterrein) werd m'n bange vermoeden bevestigd: weinig soorten en slechts geringe aantallen, bovendien zeker niet in fraaie conditie. Samen met m'n medegids Gerda togen we derhalve op de dag voor de excursie naar Heeze, waar de Herbertusbossen al eens eerder voor een geslaagde "noodoplossing" hadden gezorgd. En ook deze keer liet het geluk ons niet in de steek. Opgetogen keerden we na enkele uurtjes rondstruinen huiswaarts, in de stellige overtuiging dat de excursie niet meer "kapot" kon. Helaas hadden we iets te vroeg gejuicht; of het kwam door het mistige weer, 't vroege (nou ja) tijdstip of..... Slechts 7 (lees: zeven) deelnemers mochten we om 9 uur begroeten. Maar deze 7 enthousiaste natuurvrienden konden we wel op ruim 30 verschillende soorten paddestoelen trakteren, waaronder enkele bijzonderheden. Want een mooie groep Porseleinzwammen, zomaar aan de voet van een oude beuk, die vind je lang niet ieder jaar! Zo-wie-zo waren de houtbewonende paddestoelen verreweg in de meerderheid. Zo zagen we o.a. de Biefstukzwam, de Reuzezwam, de Echte tonderzwam, de Zwavelzwam, de Dennevoetzwam net uit het hout tevoorschijn Hertezwammen vormden samen voor niets vroeg Gerda toen ik Natuurlijk zagen we ook allerlei koolzwam, Krulzoom, Grote meer. Maar dat kan volgend jaar

en de Witte bultzwam. Bijzonder fraai waren twee groepjes Prachtvlamhoeden, nog maar gekomen. (Vier weken later stond een groepje er nog te pronken!). Een paar met een groepje Honingzwammen en de Reunzezwam een "plaatje-uit-het boek". (niet tijdens de voorwandeling hier een dia van maakte: "Knip ter auch ein veur mich"...). "gewone" paddestoelen, zoals: Vliegenzwam, Kastanjeboleet, Eekhoortjesbrood, Rode stinkzwam enz. Conclusie: aan paddestoelen geen gebrek, aan belangstelling helaas des te natuurlijk al weer heel anders zijn.....

Gerard

LEZING "ONS MERGELLAND" (KORTE SAMENVATTING)

De lezing gaat over het ontstaan van het landschap, zijn prachtige natuur, maar voornamelijk over de boeren bevolking die op alles een grote stempel heeft gedrukt. We volgen zo'n familie in zijn doen en laten in het tijdperk gelegen tussen de eeuwwisseling (ong. 1900) en de jaren vijftig. Bijna alles moest met de hand of met behulp van paarden worden gedaan. Op veel handwerkslieden kon men terugvallen. Het leven in die dagen werd voornamelijk beheerst door drie dingen: veel werken, iets ontspanning en een diep geloof. Achtereenvolgens zal dit getoond worden in:

- Het bewerken van het land, het verzorgen van het vee en het oogsten en verwerken van de opbrengsten.
- De ontspanning bij Mei-I-vare, schuttersfeest en eenvoudig het houden van postduiven.
- Het geloof zichtbaar in het landschap met vele veldkruisen en kapellen, de kroedwusch en de levenscyclus van geboorte tot overlijden.

Ik wens U veel plezier bij het zien en horen van "Ons Mergelland"

Thijs Abbenhuis
Haalen

VOORWOORD

We schrijven 1998

Nog twee jaartjes en dan hebben we de twintigste eeuw vol.

Eerst echter mogen we 1998 inhoud geven.

Inhoud geven door met elkaar en ook voor elkaar het IVN werk uit te dragen. Door steeds weer meer mensen het mooie, het zinvolle, het samenhangende in de natuur te doen zien, raken steeds meer mensen van binnen uit gemotiveerd om goed te doen.

Motivatie leidt tot resultaat!

Heel veel succes.

De redactie

Jan

Kijk Op:

jaargang 16 nr. 2

jan-feb-mrt 1998

VOOR ONZE JEUGD

Hallo allemaal...

Als je dit boekje krijgt heb je waarschijnlijk nog net kerstvakantie. Misschien zit die er al weer op en mag je weer naar school..

We hebben de afgelopen maanden gezellige bijeenkomsten ge-had. Fijn ook dat we nu twee groepen hebben. Bijna 50 kinderen zijn bij het jeugd IVN. Leuk. Leuk is het ook als jullie stukjes schrijven of tekeningen maken voor de Kijk Op. Je kunt dan aan alle IVN-ers laten zien hoe mooi je kunt tekenen of ze kunnen lezen wat jij hebt meegemaakt in de natuur. Moet je doen.... Misschien is het nu buiten wel heel koud en zit jij lekker warmpjes binnen. Knus die winter. Denk je ook aan de dieren die een strenge winter niet zo knus vinden? Dat doe je beslist wel!

Jan

NATIONALE JEUGDNATUURWEEK

Ook het IVN Helden organiseerde een activiteit in het kader van de nationale jeugdnatuurweek. De kinderen van de Heldense basisscholen konden zich opgeven bij Peter. De jeugd werd attent gemaakt op de activiteit middels een publikatie in Midden-Limburg en het E3 journaal. Waren er het vorige jaar een heleboel deelnemers, dit jaar waren het er slechts 15. Reden voor de organisatie om er over na te denken hoe dat kan. Het aantal deelnemers mag echter nooit het al dan niet slagen van een activiteit bepalen! Daar de natuurweek dit jaar in het teken stond van het trekken der dieren en het zich verspreiden van planten, kozen we voor twee activiteiten. Het eerste gedeelte van de ochtend was een huifkarrentocht door de bossen. Gezien het regenachtige druilerige weer was er buiten niet zo veel te genieten. Aan boord werd genoten van een quiz uit het kleine Loo. De kinderen en leiding waren enthousiast.

Na deze huifkarrentocht werd er in ons IVN gebouw iets gedronken en genoten van een lekker koekje. Vervolgens trokken we te voet in groepjes van 5 kinderen de natuur in. Hierbij werd gebruik gemaakt van wat de nationale organisatie ons aangereikt had. Kijk goed om je heen, let op grote maar vooral ook kleine dingen. De natuur heeft o zo veel te bieden. Deze tocht werd afgesloten in het IVN gebouw. Hier kregen de deelnemende kinderen de informatieve bladen uitgereikt. Voldaan keerden kinderen en leiding huiswaarts.

Genoten hebben we....

Jan

SAVELBOS

Een voorjaarswandeling op 3 mei 1998.

Vertrek om 9.00 uur vanaf het IVN gebouw Helden.

Als ergens in Nederland de natuur kwistig haar goede gaven heeft gestrooid dan is het wel hier! Een eeuwenlang samenspel van bodem, klimaat en mens heeft dit reservaat, dat wordt beheerd door Staatsbosbeheer, het aanzien gegeven van een ongekend landschap. Het Savelbos is gelegen in de nab_heid van St. Geertruid. Het is een lang gerekte helling met dalen en grubben. Wij bezoeken de oostelijke Maashelling. Zij dankt haar bekendheid - tot uiting komend in het grote aantal bezoekers - door de gevarieerdheid van het landschap, de bomengroei en de uitbundige bloei van kalkminnende bodembegroeiing. Het gaat om parelgras - beukenbos, welke combinatie men kan waarnemen op plaatsen waar het kalkgesteente dichtbij of tot aan de oppervlakte reikt. Andere kenmerkende soorten zijn: bosroos, bosbingelkruid, heelkruid en eenbes. Daslook toont grote tapijten en geeft aan dit gebied een bijzondere sfeer. In het bos hangt een penetrante uiegeur. De bloeipracht van daslook is kortdurend, maar de geur neemt toe als de bloem na 2 a 3 weken gaat verwelken. Het gebied heeft ook naam gekregen door het Grand Atelier, een vuursteenmijn. Prehistorische mijnbouwers hebben verschillende schachten gegraven en uitgehakt. Er zijn 66 schachten aangetroffen met lokaal een diepte van 6 tot 16 meter. Het Savelbos doet denken aan de Ardennen met weidse vergezichten over de Maasvallei en de afwisseling van heuvels en dalen. Het is een juweel van een natuurschoon.

Harry Boumans

DAGWANDELING IVN HELDEN op 6 juni 1998

Geachte deelnemers,

Spreidt de landkaart uit op tafel.

Heimans, die hier fossielen, zand en vakwerkboerderijen opgesierde, Bellet met de hoogstamboomgaard dalgebied als pionnen de kerk van boom met een dubbelkruis en een Er zijn nog meer monumenten te maken onze wandeling tot een de rijkdom aan flora.

Grenzen zijn er wel aan de dagwandeling zelf:

- De bus vertrekt op 6 juni om 7.30 uur vanaf het Raadhuis-
- De aanmeldingen voor deelname van de IVN-leden dienen
- De buskosten ad f 25,- dienen bij de aanmelding te worden
- Denk aan een identiteitsbewijs; we gaan immers een grens
- Zorg voor degelijk schoeisel en neem proviand mee.
- De route kent een horeca gelegenheid.
- Neem ook, als het effe kan, het zonnetje mee!

Graag tot ziens, samen op stap.

Zoek als coördinatie- punten de monumenten de **Volmolen**, de **Heimansgroeve**, genoemd naar de natuuronderzoeker E. leisteen uit de Carboontijd aan de oppervlakte opmerkte, en het markante, met gehucht **Cottessen**. Markeer de Cottesserbeek, de Beverbergbeek, de Geul, het reservaat en de kwellen en u hebt de dagwandeling 1998 gesitueerd! Plaats op de heuvels rond dit Epen, de kerk van Sippenaeken en in het Vijlerbosch de Kroddeleik (een dode, holle kruisbeeld) en trek daaromheen een lijn en u weet dat de lengte van de route 15 km. is. signaleren; betonnen paaltjes met een Nederlands en een Belgisch nummerplaatje. Deze grensgeval! Grenzeloos zijn echter de uitzichten, de variaties in het landschap en bovenal

plein te Panningen.

voor 15 mei te gebeuren.

voldaan bij Harry Boumans, Prins Clausstraat 7 te Panningen' tel: 077-3073128.
over.

Harry Boumans en Math Ghielen

CURSUSSEN

Door het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Limburg wordt in 1998 de volgende cursus aangeboden.
U kunt zich aanmelden per tel: 0475-350990

Cursus: **Kaart en kompas**

Docent: Dhr. J. Geurts

Inhoud: De cursus gaat in op het gebruik van kaart en kompas. Na theoretische achtergrondinformatie zal de opgedane kennis in de praktijk worden gebracht.

Plaats: Educatief Centrum "Truijenhof" te Meyel

Data : Theorie 17 en 24 april (19.30-22.00 uur)

Excursie 2 mei (10.00-13.00 uur)

9 mei (9.00-ca.13.00 uur)

Deeln : Minimaal 15, maximaal 25

Kosten: f 50,-

Wie : Alle belangstellenden; voorkennis is niet nodig.

Men moet wel in het bezit zijn van een topografische kaart(1:50.000) nr 58 Oost. Te bestellen bij de Topografische Dienst, Bendienplein 5. 7815 SM Emmen (ca f 15,-). Een kompas eventueel lenen.

Bij de VARA wordt de cursus '**Vroege Vogelzang**' gegeven. 'Vroege vogels' en 'Vogelbescherming Nederland' werken samen.

Met de ogen dicht matkop, glanskop of zwartkop uit elkaar leren houden. Niet gehinderd door afleidende beelden, maar puur vogels herkennen aan hun fluiten, zingen, krassen en tjilpen. Het medium radio lijkt wel speciaal uitgevonden voor deze cursus! Op de eerste lentezondag 22 maart, beginnen VARA's Vroege Vogels en Vogelbescherming Nederland met de cursus 'Vroeg Vogelzang'. Een jaar lang zal docent Nico de Haan elke week op zondagmorgen op Radio 1 tussen 8.08 en 10.00 uur tijdens het programma 'Vroege Vogels' een 'dichtbijhuis-vogel' behandelen.

Bij de cursus hoort ook een CD met de geluiden van de 'Vogel-Top-40': veertig vogels die in de meeste Nederlandse dorpen en steden te horen zijn. Die geluiden zijn zowel te beluisteren met als zonder gesproken toelichting van Nico de Haan. De CD 'Vroege Vogelzang' kost f 24,95 en is te bestellen door dat bedrag plus f 5,- verzendkosten over te maken op giro 1991 van de VARA in Hilversum, onder vermelding van:

CD 'Vroege Vogelzang'.

GEBRUIK UW EIGEN BOODSCHAPPENTAS!

Neem uw eigen tas mee, dan kunt u het als "vanzelfsprekend aangeboden" plastic tasje weigeren! In 1995 zat er meer dan 26 miljoen kilo aan draagtasjes in ons huisvuil. Een prima voorbeeld om afval te voorkomen is dus het gebruik van de eigen boodschappentas. Bovendien doet een goed voorbeeld, goed volgen. Reik op de markt een katoenen tasje aan om b.v. fruit in te doen: navolging verzekerd!

Voor het maken van die plastic (polyetheen) tasjes wordt kostbare grondstof en energie verspild en komen er stoffen vrij die bijdragen aan het broeikaseffect, smogvorming en verzuring van het milieu. Plastic apart inzamelen gebeurt al in diverse gemeentes, maar is nog erg duur en arbeidsintensief.

Het voorkomen van plastic afval is dus de boodschap!

Winkel met gemak zonder plastic zak!

T.I.P. Milieu

GFT G(roente)-F(ruit)-T(uin)-AFVAL

Bijna de helft van het huishoudelijk afval bestaat uit GFT.

Sinds 1994 zijn de gemeentes verplicht om dit afval apart in te zamelen. Hiervan wordt in de compostfabriek compost gemaakt. Elke 100 kg. GFT wordt 40 kg. compost. Het verwerken van GFT-afval kost per ton f 143,-, terwijl de verwerking van restafval f 203,- kost. Goed scheiden is dus ook wat prijs betreft belangrijk. Als er tussen een vracht GFT veel verontreiniging zit b.v. plastic, luiers enz, dan wordt die vracht afgekeurd voor de compostfabriek. Deze vracht wordt verder als restafval verwerkt met de bijbehorend hogere prijs, die de gemeente doorberekend aan de burgers. Nog een betere manier van GFT-verwerking is om indien mogelijk thuis te gaan composteren. Het is een activiteit die eigenlijk in iedere tuin hoort te gebeuren. Het is leuk om zelf het composteringsproces te volgen. Een prima middel om de bodem van de tuin te verbeteren is het eindresultaat. Bovendien hoeft er dan geen compost te worden gekocht. Veel gemeentes stimuleren het thuis composteren door compostvaten aan te bieden met subsidie. Zelf compost maken kan iedereen. Informatie over het maken en opzetten van een composthoop en wat er wel of niet op mag is te vinden in een handig boekje van de Kleine Aarde: Zelfgemaakte compost, bestellen: 0411-684921

T.I.P.

Milieu

DE VOGELWERKGROEP

De inmiddels 16 leden tellende vogelwerkgroep was ook dit jaar weer actief. Buiten de reeds bestaande projecten (kerkuilen-, steenuilen-, bosuilen-, en zwaluwenproject), werd dit jaar gestart met het weidevogelbeschermingsproject. Een project met als doel het beschermen en het uitbreiden van de weidevogelstand in de gemeente Helden. In samenwerking met het IKL en de Milieucoöperatie werden diverse agrariers benaderd voor dit project. De gezellige contactavonden met bovengenoemde instanties zorgden voor een optimale en noodzakelijke samenwerking in het veld. Een verslag van dit project werd opgestuurd naar de Provincie.

De weidevogelbeschermingscursus, voor het seizoen 1998, die door het IKL werd gegeven werd dan ook vanaf 10 februari gegeven in het IVN lokaal. 25 deelnemers uit heel Limburg werden opgeleid tot weidevogelbeschermer. De voorbereiding van de in het najaar te houden vogelherkenningscursus is in volle gang. Mocht u hiervoor meer willen weten neem dan contact op met de contactpersoon van deze werkgroep. Regelmatig worden er wandelingen georganiseerd in en buiten de gemeente Helden. Vanaf 1998 gaat de Vogelwerkgroep vogeltellingen doen die worden doorgegeven aan het Sovon. Deze gegevens zullen worden verwerkt in de vogelatlas Nederland. Door lid te worden van de Vogelbescherming Nederland wordt de werkgroep voorzien van belangrijke landelijke informatie van allerlei aard.

Mocht u meer willen weten over de activiteiten van de Vogelwerkgroep en/of mocht u geïnteresseerd zijn mee te helpen bij de diverse activiteiten, neem dan contact op met de contactpersoon van de werkgroep.

VOORWOORD

Lente 1998

De natuur (ont)waakt....

Al volop genietend van het (ont) waken der natuur, heeft U deze 'Kijk Op' ter handgenomen.

Doorbladerend, fronsend, lezend, nadenkend, vragenstellend....

er zijn veel manieren om met zo'n verenigingsboekje om te gaan.... Er zijn ook veel redenen om je aan te sluiten bij een vereniging. Steunend, ondersteunend, organiserend, vergaderend, actief, passief, heel veel is mogelijk....

Zo kan men ook de lente verschillend ervaren. Ontwakend, maar ook wakend. Ontwakend als dier en plant zich in pracht en praal manifesteren; wakend, waarschuwend als een plant niet ontwaakt, als een dier niet meer terug keert of waargenomen wordt....

IVN-ers blijft wakker waken.

redactie

Jan

Kijk Op
jaargang 16 nr. 3
april-mei-juni 1998

VOOR DE JEUGD

Beste meisjes en jongens.

Ha, eindelijk weer een lekker weertje om langer buiten te spelen. Het zonnetje maakt ons 's morgens eerder wakker. Datzelfde zonnetje geeft ons, als het avond wordt, langer licht. Je kunt dan fijn langer buiten spelen of misschien heb je van je ouders een eigen stukje grond in de tuin gekregen waar jij mag zaaïen of plantjes mag poten. De lente is weer in het land. Daar genieten we van. Dat hoor je ook aan de vogels die ons met hun liedjes vertellen dat ze weer een nestje gaan bouwen. De eerst weken van de lente kun je de vogeltjes nog goed zien. Als de bomen en struiken al veel bladeren hebben moet je ze zoeken tussen al dat groen. Heb je een eigen nestkastje of vogeltjes die een nestje gebouwd hebben in jullie tuin? Schrijf eens op wat je allemaal ziet en geef het af aan Mieke of Jan. Die zorgen dan dat jouw stukje in de Kijk Op van juli komt. Met onze jeugdgroep gaan we de komende maanden ook lekker naar buiten. Heel veel plezier! O ja, je vindt in deze Kijk Op ook enkele werkjes van de bijeenkomst over vogels die we gehouden hebben in januari. Weet je nog? Schrijven met een ganzeveer!

Jan

VOOR BELANGSTELLENDEN

Voor aandachtige lezers neemt de redactie dit keer een verslag op van de jeugdbijeenkomst die we hielden in januari. De jeugdwerkgroep bestaat momenteel uit 6 vaste enthousiaste begeleiders. Zij verzorgen voor de 45 kinderen dit schooljaar 10 bijeenkomsten op de 2e woensdag van elke maand en de dinsdag die daaraan voorafgaat. De bijeenkomsten beginnen om 18.30 en eindigen om 20.00 uur. Dit jaar mochten de leerlingen van de groepen 5 en 6 zich opgeven. Het is woensdag 14 januari 18.20 uur 's avonds. De leiders zetten de spullen voor de avond klaar. De kinderen komen al vertellend over hun belevenissen binnen. Enkele ouders komen mee en 'leveren' hun lieve zoon- dochter af. Om half zeven wordt er begonnen. De leiding heet de kinderen welkom. Er volgt een gesprek met de groep over wat ze meegemaakt hebben of waar ze geweest zijn. Het ene jonge IVN lid vertelt enthousiast over botjes die het gevonden heeft. Een ander vertelt dat ze aan het wandelen waren en toen.... Als na ongeveer 20 minuten de verhalen verteld zijn wordt er besproken wat ze gaan doen. Eerst worden er 20 dia's van verschillende vogels vertoond. Daar wordt in het kort iets bij verteld. Grote verschillen tussen bijvoorbeeld uilen en duiven, buizerds en haviken. De kinderen genieten soms luidruchtig. (die ken ik, die heeft mijn vader, mijn oom) soms in stilte van de schitterende dia's. Deze dia's werden overigens geheel belangeloos door Jacques Ottenheim ter beschikking gesteld. Bedankt Jacques. Als de dia's vertoond zijn wordt de groep verdeeld over vier werktafels. Als de groepen ongeveer 10 minuten aan een tafel gewerkt hebben, schuiven ze door naar een volgende werktafel. Vol enthousiasme storten de kinderen zich op de opdrachten. Waar nodig geeft een begeleider tekst en uitleg. Zo is er bijna altijd een instructiegroepje waar de kinderen meer te weten komen over vogels. De jeugdwerkgroep beschikt over een grote activiteiten. Deze avond waren dat het begeleider vertelt, stelt vragen en vult samen met de groep enkele werkbladen in. (De klapper vol mogelijke bezigheden!) De andere drie groepen zijn bezig met de andere inkleuren van vogeltekeningen, het schrijven met een vogelveer, (zie elders in deze Kijk

Op) en het maken van een vogelpuzzel. Die vogelpuzzel, gemaakt van enkele vogelposters bestond uit het op een tafel leggen van 20 vogeltekeningen. Daar moest dan de juiste naam bijgelegd worden. De eerste keer met 'afkijken' op de nog complete poster, de tweede keer de plaatjes en namen leggen zonder veel naar het voorbeeld te kijken. Nadat alle groepen alle activiteiten hadden gehad, het was al 19.55 uur, werd nog even nagepraat. Om 20.00 uur keerden de kinderen huiswaarts met een heleboel indrukken rijker en een heerlijke rode snoet. Inspanning? Slaap?

De begeleiders ruimen voldaan op en gaan om ongeveer 20.30 uur huiswaarts. Een geslaagde avond doet je tevreden terugzien en vol goede moed vooruitzien! Interesse gewekt? Kom gewoon eens kijken/meedoen. Kinderen zien genieten doet groten genieten!

Jan

VOORWOORD

Voor U ligt al weer het laatste nummer van jaargang 16! van ons verenigingsblaadje “Kijk Op”.

Ook nu weer met lezenswaardigheden van en voor onze lezers.

Het is al weer juli. Wat vliegt de mens toch met.....

We kijken terug, we kijken vooruit. Gaat onze jeugdwerkgroep verder met twee groepen in het nieuwe schooljaar? Zou het bestuur nog versterking kunnen gebruiken? Gaan we binnenkort al weer rondom de tafel zitten om het jaarprogramma voor 1999 op te stellen?

Mensen denk mee en doe mee!

Redactie
Jan

Kijk Op
Jaargang 16 nr. 4
Juli-aug-sept 1998

DE JEUGDWERKGROEP

Met de jeugdnatuurclub kijken we terug op een leerzaam, gezellig en natuur-lijk jaar. Allerlei onderwerpen zijn aan bod gekomen van afval tot braakballen en van paddestoelen tot bollen en knollen. De meeste keren moesten we binnen (in het IVN gebouw) aan de slag, maar sinds de zomertijd is ingegaan konden we ook naar buiten. De kinderen waren heel enthousiast, stelden soms scherpe vragen en wilden veel weten. Wij (leiding) hadden er ook zin in, en zo konden we samen goed aan het werk zijn. Natuurlijk zijn er altijd kleine dingetjes waarvan je achteraf zegt, dat moet volgend jaar anders, nou daar leer je ook weer van. Op zaterdag 16 mei zijn we naar 't Zoemhukske' in Horst geweest. Daar hebben we veel over bijen geleerd. Alle ouders nog bedankt voor het meereiden! Ook willen we de vader van Mark bedanken voor alle spontane hulp. En..... kinderen jullie inzet was op en top!!!! Allemaal een fijne vakantie toegewenst en geniet van de natuur!

De jeugdwerkgroep
Trudy Koene

HET VRIJWILLIGE WEIDEVOGELPROJECT EEN VERSLAG

Boeren en natuur, verdragen die elkaar? Nee, zeggen sommige natuurbeschermers, want de moderne, vervuilende landbouw is zwaar verantwoordelijk voor de aantasting van landschap, flora en fauna in Nederland. Ja, zeggen de boeren, want wij hebben in de loop der jaren het Nederlandse landschap gemaakt. Mensen die de huidige landbouw bekritisieren, vergeten de verdiensten van de boeren uit het verleden. Langzamerhand is er enige verbetering gekomen in de verstandhouding tussen de twee belangengroepen, die elk hun eigen fervente behartigers hebben in de milieumaffia en het groene front.

Een spanningsveld zal er altijd wel blijven, maar soms stoelen tegenstellingen alleen op vooroordelen. Dat ondervond de Vogelwerkgroep van het IVN binnen het Vrijwillige Weidevogelbeschermingsproject, regio Helden, dat in samenwerking met een aantal boeren in 1997 tot stand kwam. Hier werd snel duidelijk dat de boer de weidevogel een warm hart toedraagt.

Het ontstaan van het project:

De Vogelwerkgroep inventariseert sinds een tiental jaren de weidevogelpopulatie in de regio Helden. Elk voorjaar wordt een registratielijst aangelegd van de aanwezige weidevogels. Die lijst geeft een nuttig inzicht in de vogelstand in bepaalde leefgebieden. Tot 1997 was dit een observatie- en een inventarisatie-investering van de werkgroep. De doorbraak naar de actieve bescherming vond in 1996 plaats. Bij de werkgroep leefde de gedachte om ook bij te dragen aan het behoud en de bescherming van de weidevogel. Grad Smets legde de eerste contacten met de veehouder Jaak Beurskens. Deze was bereid om bij de werkzaamheden op het land met een paar dingen rekening te houden, zoals het vroeg slepen en bemesten van het land en het maaien om de nesten heen tijdens het broedseizoen. Grad leerde

Jaak aan om vanaf de tractor het vogelgedrag te observeren, zodat hij tijdig en adequaat kon reageren. Jaak werd een echte vogelaar met de kijker bij de hand! Voorbijgangers zagen ook bij het bedrijf aan de Rootsdijsbordjes hangen met de tekst: “Vrijwillige Weidevogelbescherming. Op dit bedrijf werken boer en vrijwilligers samen aan de bescherming van weidevogels” Menigeen is van de fiets gestapt om met Jaak over het project te praten. In dit aanloopjaar bleek het de moeite waard te zijn een grootschaliger project op te zetten. Hierbij werd uitgegaan van de opvatting dat de bescherming van de weidevogels alleen met de medewerking van de boeren zelf kon slagen. De werkgroep besloot tot uitbreiding, hetgeen -en dat stond bij voorbaat vast- een forse tijdinvestering van de vrijwilligers zou vergen. Een interne voorlichtingsavond volgde. Om de kennis over de weidevogels en hun bescherming te vergroten namen zes werk-groepsleden deel aan de praktijkcursus vrijwillig weidevogelbeheer, georganiseerd door Jan Kluskens van de stichting IKL. Daarnaast werd in samenwerking van de Miliuecoöperatie Peel en Maas van de LLTB en het IKL op 18-2-97 een informatiebijeenkomst voor belangstellende boeren georganiseerd in het IVN-gebouw. Op deze avond stond niet alleen de weidevogel centraal. Ook de samenwerking tussen de boeren en de vrijwilligers en de condities, waar-onder het project diende plaats te hebben, kwamen uitvoerig aan bod. Bij de aanwezige boeren bestond aanvankelijk de vrees dat hun deelname zou kunnen leiden tot beperkende overheidsmaatregelen. Een rijk vogelgebied zou mogelijk aangemerkt kunnen worden als natuurgebied en bij een dergelijk kwalificatie zou de boer zijn zeggenschap en zijn vrijheid van bedrijfshandelen kunnen verliezen. Die vrees kon worden weggenomen. De uitkomst van de avond was zeer positief: 16 boeren gaven zich voor deelname op!

Doel en werkwijze:

Het project is gebaseerd op vrijwilligheid, zowel van de zijde van de boer als van de werkgroep. De opzet is: samenwerking tussen boeren

en vrijwilligers om tijdens landbewerkingen legsels en jongen van de weidevogel zoveel mogelijk bescherming te bieden en verstoringen te voorkomen. De werkwijze is daarop afgestemd. Vóór het seizoen worden de werkzaamheden op een bepaald stuk land besproken. De vrijwilliger weet zo wat hij kan verwachten. Als er nesten zijn, worden de opgespoord en gemarkeerd. Het merken is nodig voor de boeren met het oog op maaien, het bemesten en het inscharen van vee. Soms dienen de merkstokken vervangen te worden door ijzeren nestbeschermers, zodat de koeien de nesten niet kunnen vertrappen. Een dergelijke verplaatsing heeft eenmaal plaats gehad. De boer laat verder de vrijwilliger op het land toe en de toestemming daarvoor legt hij vast in een loopvergunning voor de duur van een jaar. De vrijwilliger van zijn kant voorkomt m.n. gewasvernielingen tijdens het betreden van het land. Tijdens het broedseizoen houdt hij de resultaten goed bij. Per nest is bekend hoeveel eieren zijn gelegd, wanneer ze zijn gelegd, hoeveel er zijn uitgekomen en welke maatregelen er zijn genomen. Later wordt het effect gemeten. Van de vrijwilliger wordt ook verwacht dat hij bereid is om de boer tijdens de landbewerkingen te assisteren door het tijdig verleggen van nest-en, het bedekken van de nesten en b.v. bij het uitrijden van gier en het verplaatsen van jongen bij het grasmaaien. Als de machine is gepasseerd kunnen nesten en jongen weer worden teruggezet. Voor dit eerste, experimentele seizoen diende de werkgroep een selectie te maken. Het aantal hectaren grond van de 16 meewerkende boeren was groot en de vogelbeschermingsactiviteiten waren te omvangrijk om bediend te worden door het relatief geringe aantal IVN-vrijwilligers. De activiteiten van de vrijwilligers hebben zich dan ook toegespitst op die gebieden waar de weidevogel zich in het bijzonder manifesteerde, n.l. Dekeshorst Helden, Vlakbroek bij Koningslust en, centraal, het gebied tussen Egchel, Roggelseweg, het Afwateringskanaal en de Heibloemseweg. Tevens is gekozen voor de werkwijze om 2 vrijwilligers te koppelen aan 1 boer en zijn land. Jaap Kok legde in deze de nodige voorberei-

dende en werkzame contacten. Hij was “het gezicht” van het project voor de boeren.

Gast te gast bij de gast:

Naast de weidevogel was de IVN-vrijwilliger gedurende het seizoen te gast bij de boer en zijn gezin. Onder het genot van koffie werden de eerste besprekingen gevoerd, de loopvergunning getekend en nadien de tussentijdse en eindresultaten besproken. Alvorens het veld in te gaan vond vaak in de keuken of op het erf een gesprek plaats. Hierbij bleek dat de boer zelf, zonder hulp van de vrijwilliger, al nesten had gesignaleerd en had gemarkeerd of deze al had ontzien bij het bewerken van het land. Enthousiast werden gedragswaarnemingen uitgewisseld en samen werd hoopvol uitgezien naar de eventuele nestplek van de wulpen, die zich wel permanent op het land ophielden maar schijnbaar niet een geschikte nesgelegenheid wisten te kiezen. Zoonlief hield met een nieuw aangekochte kijker de vogels verder in de gaten. Een leuke anekdote is dat een boer een vrijwilliger belde met de mededeling dat hij de nesten had gevonden waarnaar die vrijwilliger eerder die dag tevergeefs had gezocht!

Arme vogelaar!

De Vogelwerkgroep toonde van haar kant haar erkentelijkheid voor de gulle ontvangst. Alle gastgevers/boeren werden na het seizoen uitgenodigd voor een informele bijeenkomst in het gasthuis, het IVN-gebouw, op 17-11-97. Voor deze avond hadden Lies Smeets, haar hernia verbijtend, en Mien Janssen het lokaal omgetoverd tot een sfeervolle huiskamer. Onder het gebruik van een drankje en een hapje, eveneens door Mien en Lies op voortreffelijke wijze verzorgd, werden de eerste ervaringen van het project uitgewisseld en de resultaten besproken. Henk Seelen en Frans Dorssers hadden deze in grafieken en in een eindverslag vastgelegd.

Wat de broedresultaten van de weidevogels gedurende dit experimentele jaar betreft kunnen de volgende gegevens worden gegeven:

Kievit: 98 nesten, 292 eieren, 284 jongen, 85 verloren gegaan.
Scholekster: 3 nesten, 9 eieren, 7 jongen, 2 verloren gegaan.
Wulp: 5 nesten, 14 eieren, 7 jongen, 7 verloren gegaan.
Grutto: 0 nesten.

Het resultaat is goed en met de inzet is ook een belangrijke bijdrage geleverd aan het behalen van de doelstelling. Uiteindelijk is het ook een aansprekend resultaat dat alle boeren en vrijwilligers het komende jaar zich verder zullen inzetten voor het behoud en de bescherming van de weidevogel. De praktijk van het project heeft beide groeperingen enthousiast gemaakt en deze in het behalen van het doel tot één groep gelijkgestemden samen gebracht.

Het vrijwillige weidevogelbeschermingsproject vraagt o.m. van de vrijwilligers veel tijd. Daarom kan de werkgroep nog best nieuwe belangstellenden gebruiken. Met hun inzet kan het project uitgroeien en zo kunnen nieuwe ideeën worden geboren hoe er om gegaan kan worden met de natuur in onze regio. Welkom nieuwe leden! Zelf kijk ik uit naar het voorjaar, naar de capriolen en buitelingen van de kievit, naar de glorieuze roep, vol tinteling en levenskracht van de wulp en naar de sierlijke vlucht van de scholekster. Weidevogels zijn een lust voor het oog en de moeite van het beschermen waard!

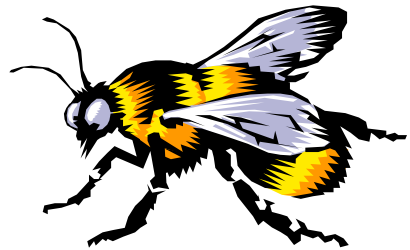
Harry Boumans

VOOR DE JEUGD

Beste allemaal

Het is al weer juli. Een heerlijke zomer maand. Als je dit boekje krijgt is het nog geen grote vakantie maar over een paar weken. Hiep hoi! Na de grote vakantie ga je weer beginnen aan een fijn nieuw schooljaar. Bij een andere meneer of juf. Misschien kun je dat schooljaar ook weer bij het jeugd IVN komen. Op school worden na de grote vakantie weer briefjes neergelegd. Daar staat op wie er zich op kunnen geven en hoe je dat moet doen.

Het afgelopen jaar vonden wij, van het Jeugd IVN, een heel fijn jaar. Wij vonden dat jullie steeds fijn meededen en dat jullie heel veel wisten van de natuur. Over uilen, bijen, paddestoelen, bomen, sporen, skeletten, fossielen...het was de moeite waard. En weet je wat leuk is... Als je er al veel van weet, kun je dat ook anderen vertellen, die merken dan dat de natuur heel belangrijk is. En weet je ... iemand die iets heel belangrijk vindt zal daar dan ook heel heel veel van houden. Als wij denken aan de wandeling in het Vlakbroek waar Grad Smets ons heel veel liet zien... jullie waren klasse!

Wij zeggen en schrijven, geniet van alles om je heen...

Tot ziens
Jeugdwerkgroep. Jan

PADDESTOELNEXCURSIE HERFST '98

Op 27 september a.s. staan tijdens onze maandelijkse activiteit de paddestoelen weer vol in de schijnwerpers. Als ik dit stukje schrijf (begin juni) heeft het al ruim één week vrijwel dagelijks geregend, terwijl de temperatuur redelijk hoog is (20° en hoger). U raad het al, overal schieten de paddestoelen nu al uit de grond. Met name de grote stinkzwam verraad zich –door zijn indringende aasgeur- al op meters afstand, waarbij het niettemin soms toch nog een hele kunst is om hem op te speuren, verscholen als hij vaak staat tussen de braamstruiken (beide zijn stikstofminnend!). Toch zijn aantal en soort nú nog redelijk te overzien, hetgeen straks (eind september) hopelijk niet meer zo eenvoudig zal zijn. Immers rond die tijd kunnen we in onze bossen (en natuurlijk ook op andere plaatsen) de meeste paddestoelen aantreffen, mits de weersomstandigheden niet echt tegenwerken (lange droogteperiode). Maar zelfs dan zijn er toch plaatsen, zoals de

Kasteelbossen bij Heeze, waar voldoende paddestoelen te vinden zijn, met name de houtbewonende soorten. Vooralsnog ligt het excursiedoel dichterbij huis, zeker als er genoeg paddestoelen in eigen omgeving (b.v. het Leudal) staan. We vertrekken in elk geval om 9.00 uur 's ochtends vanaf het IVN gebouw en mocht U graag vooraf ons excursiedoel willen weten, bel dan de avond ervoor naar ondergetekende (0475-592589).

Gerard Dings.

GEBRUIK UW EIGEN BOODSCHAPPENTAS!

Neem Uw eigen tas mee, dan kunt u het als ‘vanzelfsprekend aangeboden’ plastic tasje weigeren! In 1995 zat er meer dan 26 miljoen kilo aan draagtasjes in ons huisvuil. Een prima voorbeeld om afval te voorkomen is dus het gebruik van de eigen boodschappentas. Bovendien doet een goed voorbeeld, goed volgen. Reik op de markt een katoenen tasje aan om b.v. fruit in te doen: navolging verzekerd!

Voor het maken van die plastic (polyetheen) tasjes wordt kostbare grondstof en energie verspild en komen er stoffen vrij die bijdragen aan het broeikaseffect, smogvorming en verzuring van het milieu. Plastic apart inzamelen gebeurt al in diverse gemeentes, maar is nog erg duur en arbeidsintensief.

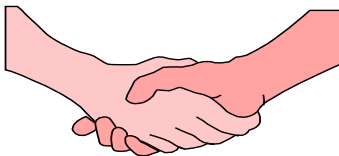
Het voorkomen van plastic afval is dus de boodschap!

Winkel met gemak zonder plastic zak!

T.I.P. Milieu

NIEUWE LEDEN

Wij heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

Jan Manders
Carlie Peeten
Max ter Horst
Charlotte ter Horst

uit Panningen
uit Panningen
uit Panningen
uit Panningen

MILIEUORGANISATIE EIST STOPZETTING BRUINKOOL WINNING HAMBACH

Wateroverlast na 4 maanden nog steeds onbeheersbaar!

Sinds op 4 november verleden jaar een grondwaterdoorbraak plaats vond in de bruinkoolmijn van Hambach (tussen Düren en Jülich) is het probleem nog steeds niet onder controle. Daarom heeft de Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (BUND); zusterorganisatie van de Milieufederatie in Noordrijn Westfalen), bij het Bergamt Düren de directe stillegging geëist van de bruinkoolwinning in de groeve Hambach.

Per minuut stroomt 35000 liter water de groeve in. De waterdoorbraak werd veroorzaakt door een van de baggers, die op een diepte van 330 meter de bruinkoollaag afgraven. Rond 20% van de winning wordt door de wateroverlast onmogelijk gemaakt. Aanvankelijk werd het probleem door mijnmaatschappij Rheinbraun gebagatelliseerd. Het zou gaan om “slechts enkele duizenden liter per dag”. Met de installatie van een tiental extra pompputten werd geprobeerd het probleem onder de knie te krijgen, maar dat blijkt vooralsnog een illusie.

Het water is afkomstig uit een ondergronds reservoir van enorme afmetingen. Door Rheinbraun wordt elke suggestie dat het 32 graden warme water afkomstig is van minerale bronnen in de Eifel en o.a. de minerale bronnen in Aken kan doen opdrogen, uitgesloten. Voorlopig wordt het water tot 22 graden afgekoeld, gefilterd en via de Erft afgevoerd.

De BUND wijst op het “kennelijke onbeheersbare karakter van de waterhuishouding” als gevolg van de winning op zo grote diepte. “Dit rechtvaardigt de veronderstelling dat er gevaar voor leven en gezondheid van de bevolking bestaat”, aldus de milieuorganisatie. Het ministerie van milieu van NRW deelt die zorg. Bij de vergunningverlening is door Rheinbraun verzekerd, dat de grondwaterpakketten op deze diepte niet zouden worden aangeroerd. De afsluitende lagen blijken echter als gevolg van ondergrondse breuken niet dicht, waardoor het water omhoog wordt gedrukt. Rheinbraun heeft altijd beweerd dat er geen doorlatende breukvlakken zijn. Dat is een probleem dat zich ook voordoet in de andere bruinkoolgroeves. Deze gevaren zijn steeds onderschat, aldus milieuminister Höhn. Zij verwijst met name naar de groeve Garzweiler II. Haar ministerie heeft nader onderzoek geëist naar de mogelijke effecten van de toekomstige bruinkoolwinning op de waterhuishouding in het gebied, alvorens een definitieve vergunning aan Rheinbraun kan worden verleend.

Limburgse betrokkenheid

Op 23 januari heeft over Garzweiler II overleg plaats gevonden tussen minister Höhn en de provincie Limburg. Daarbij zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Limburg wordt actief betrokken in het onderzoek naar de effectiviteit van de grondwaterinfiltratie; deze is noodzakelijk om de verdrogingsgevolgen van Garzweiler II te compenseren
- De provincie neemt deel in de werkgroep voor de te verlenen (grond)watervergunningen
- Eventuele schade aan Limburgse kant van de grens wordt op dezelfde wijze vergoed als Duitse schade

De Milieufederatie Limburg begroet de gemaakte afspraken met instemming én scepsis. Zij betwijfelt of een betrouwbare inschatting van de beheersbaarheid van deze immense grondwateronttrekking kan worden gemaakt. Daarnaast bestaat twijfel aan de maakbaarheid van het ondergronds waterregiem door waterinfiltratie in de ondergrond. Minimaal zouden daartoe proeven op praktijkschaal moeten worden gedaan, ook in de diepe watervoerende pakketten. De provincie Limburg moet haar positie in de werkgroep gebruiken om daarop aan te dringen. Zonder grootschalige proeven, geen watervergunning!

Gelezen in Limburgs Milieu
S. Venstra

LANDSCHAPSFIETSTOCHT “ MOLENBEEKDAL “

Zondag 19 juli staat alweer haast traditionele landschapsfietsstocht op ons IVN-programma. Dit jaar voert de tocht ons door kleinschalige landschappen via Helden en Maasbree naar het dal van de Grote Molenbeek in Sevenum. Het dal van de Grote Molenbeek is aangekocht door Staatsbosbeheer en het ligt in de bedoeling deze beek die nu nog recht en gekanaliseerd is en de nabije toekomst weer haar natuurlijke loop terug te geven.

De route brengt de fietser door een landschappelijk erg mooi en afwisselend gebied naar stroomgebied van de Grote Molenbeek in Sevenum en het natuurgebied De Winkel

De route is ongeveer 35 km lang en start bij het I.V.N. gebouw.

Vertrek vanaf 13.00 u.

Math. Ghielen.

DE BEEKDALEN VAN HET LEUDAL... een ware natuurbriljant.

Soms zijn we geneigd te denken dat bijzondere natuurgebieden ver weg liggen, meestal zelfs in het buitenland. Toch ligt op amper vijftien kilometer afstand van Helden een ware natuurbriljant. De beekdalen van de Zelsterbeek en de Leubeek zijn in het voorjaar onwaarschijnlijk mooi. De bodem krijgt nog voldoende licht om een weelderige plantengroei langs de oevers mogelijk te maken. De meanderende beken slingeren zich door een smal dal dat vol staat met speenkruid, bosannemoon en vele andere vroege voorjaarsbloeiers.

Het groepje IVNers dat op zondagmorgen 19 april j.l. onder leiding van Gerard Dings uit Haelen door dit stukje paradijs wandelde genoot dan ook met volle teugen. Omdat het nog vroeg was hadden we het hele Leudal zowat alleen en konden we genieten van dit schitterende gebied. Vooral het gedeelte van de wandeling langs de Roggelse kant van de Zelsterbeek is een ware belevenis. Het pad ligt hier enkele meters hoger als de beekoever en biedt een magnifiek zicht op het zilveren lint van de beek en zijn op een oerbos gelijkende oevers. Op plaatsen liepen we door de rand van de met vliegdennen begroeide hoge oever, neerkijkend op en over het weelderige groene beekdal naar de andere hoge oever.

Je wordt je dan bewust wat zo'n beek in de loop van duizenden jaren een kracht moet hebben gehad om het dal te doen uitslijten. Het tweede gedeelte van de wandeling voerde langs de Leubeek en geeft weer een heel ander beeld. Het dal is hier breder en de meanders vormen grotere lussen.

Gerard Dings, ongeveer geboren in het Leudal is een boeiend verteller en een grote kenner van alles wat groeit en bloeit in dit gebied. Vele malen deden we interessante ontdekkingen en moest er gediscussieerd worden tussen hem en andere “kenners” in het gezelschap welk plantje het wel of niet was.

In het voorjaar als bomen en struiken zich gaan tooien met pril groen is het een ideale tijd om vogels te zien en natuurlijk ook te horen. Door de stilte van de ochtend kreeg hun gezang, gesjilp en gefluit een bijzondere klank en nodigde dit geluid ons vaak uit naar de muzikant te zoeken.

Natuurlijk werd er even stil gestaan bij de St. Ursela molen en gemijmerd over de tijd dat deze molen nog volop in bedrijf was.

Zo'n vroege vroege-voorjaarswandeling is een verademing in deze jachtige tijd en geeft rust en genot, zeker als je ze onder het genot van een kop koffie kunt afsluiten in het gezellige Leudalcafe.

Math. Ghielen

NOTULEN JAARVERGADERING IVN Helden 28 april 1998

Aantal aanwezigen: 14

Opening: Na een woord van welkom aan de aanwezigen volgt een korte evaluatie van het afgelopen verenigingsjaar.

Vaststellen notulen jaarvergadering 8 april 1997:

Er heeft zich slechts 1 lid afgemeld uit onvrede met de contributie-verhoging. De structuur van het landelijk IVN wordt momenteel onder de loep genomen. De districten zouden meer binding met het landelijke IVN moeten krijgen. In afwachting van de uitslag van dit onderzoek blijft de structuur van de afdeling Helden ongewijzigd. Goedkeuring van dit verslag volgt.

Vaststellen jaarverslag 1997:

Geen op- of aanmerkingen waarna goedkeuring volgt.

Vaststellen verslag Commissie van Onderzoek:

Dhr. Geux leest het verslag samengesteld door bovengenoemde commissie voor. Punt 5 en 6 van dit verslag worden door de voorzitter verder toegelicht. Met name het onderdeel contributie krijgt extra aandacht. Niet betalende leden worden tot 3x toe benaderd. Wordt alsnog niet gereageerd dan volgt roeyement.

Een woord van dank aan Dhr. Geux en mevr. Tielen-Bakker volgt.

Vaststellen financieel jaarverslag 1997:

Dit verslag staat vermeld in de laatste Kijk-op. Onderstaande vragen zijn gesteld en worden beantwoord:

Hr. Geux: Is de afname van het eigen vermogen niet op te vangen door het verhogen van het ledenaantal en/of contributieverhoging? De voorzitter zegt dat volgens het bestuur het nog niet nodig is omdat de financiële middelen van de vereniging vooralsnog voldoende hoog zijn, daarnaast verwacht de vereniging in de loop van 1998 een be-

drag van 6000,- als vergoeding voor gedane werkzaamheden door de vogelwerkgroep ten behoeve van het weidevogelproject. De vergadering gaat er mee akkoord.

Toename bestuurskosten: Dit betreft een traktatie voor het Bestuur.

Dhr. Aerts: Huur van de verenigingsruimte is de grootste kostenpost, is het gebruik van deze ruimte niet te optimaliseren? Antwoord: De huur wordt door de gemeente gesubsidieerd. Hierover zijn t.z.t. duidelijke afspraken met de gemeente gemaakt. Momenteel wordt er met de Gemeente onderhandeld over de indexering van bovengenoemd subsidiebedrag. Het enigste wat er hierna nog overblijft zijn de energielasten. Deze komen wel voor rekening van de gebruiker. Het afgelopen jaar is "onze ruimte" met medeweten van de Gemeente onderverhuurd geweest. Hiervoor heeft het IVN een vergoeding ontvangen.

Vaststellen begroting 1998:

Inzake het weidevogelbeschermingsproject heeft de Vogelwerkgroep nog een subsidiebedrag van de Provincie tegoed. Onderhandelingen hierover zijn gaande.

Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek:

Mevrouw Tielen-Bakker is aftredend en wordt bedankt voor de bewezen diensten in het afgelopen jaar. Dhr. Geux blijft zittend, ook aan hem een woord van dank. Dhr. van Hall stelt zich kandidaat en wordt door de vergadering benoemd.

Vaststellen contributie 1999:

De contributie van 1998 wordt gehandhaafd, met dien verstande dat, mocht er in de loop van het jaar een verhoging noodzakelijk zijn, dit alsnog kan worden doorgevoerd. De aanwezigen gaan hiermee akkoord.

Verkiezing en benoeming Bestuursleden:

Er hebben zich geen kandidaten aangemeld. Peter Maessen en Sytske Venstra zijn aftredend en stellen zich beide herkiesbaar. benoeming volgt.

Planning 1998/1999:

Het 20-jarig bestaan van onze IVN afdeling zal niet worden gevierd. Het 25-jarig jubileum zal daarentegen meer aandacht krijgen.

Voorstel: Dhr. Boumans: Het is jammer totaal geen aandacht aan dit jubileum te schenken. Is het organiseren van een activiteit naar aanleiding van dit 20-jarig bestaan alsnog mogelijk?; E.e.a. zal alsnog worden bekeken. De Vogelwerkgroep start in het najaar een vogelcursus. Basisschool In de Pas neemt deel aan het Poelenproject van het IKL. IVN Helden ondersteund.

De kadergroep van de jeugdwerkgroep zal, door het wegvallen van enkele kaderleden, het komend jaar aanvulling nodig hebben. Het Bestuur coördineert.

Vraag Dhr. Dijksman: Het wilgenknotten staat niet meer vermeld in het jaarprogramma, is deze activiteit niet meer urgent? Antwoord: Het IKL coördineert deze activiteit tegenwoordig zelf. De wilgen aan de Baarloseweg zijn door de bewoners zelf geadopteerd. Hulp bij beide activiteiten is niet meer nodig.

Rondvraag:

Dhr Geux is diverse jaren zittend geweest in de commissie van onderzoek. In al die jaren heeft hij een behoorlijk dossier met bescheiden vergaart. Bij deze overhandigt Dhr. Geux de bescheiden aan de voorzitter.

Sluiting:

Met dank aan de aanwezigen sluit de voorzitter om 21.10 uur deze vergadering.

Dhr. P. Wijnhoven presenteert zijn eigengemaakte diaserie.

**AGENDA:
jul-aug-sept 1998**

Datum	Activiteiten	Blz.:
19 juli	Landschaps fietstocht Uitzetter: Math Ghielen uit Panningen Vertrek: 13.00 uur vanaf IVN gebouw	3
23 juli	Avondwandeling Gids: Peter Wijnhoven uit Maasbree Vertrek: 19.00 vanaf het IVN gebouw	4
25 aug	Thema wandeling vlinders Gids: Peter Wijnhoven uit Maasbree Vertrek: 21.30 uur vanaf IVN gebouw	5
27 sept	Thema excursie paddestoelen Gids: Gerard Dings uit Haelen Vertrek: 9.00 uur vanaf IVN gebouw	6
24 nov	Start vogelcursus	3

Het IVN gebouw kunt U vinden op:
Kloosterstraat 14
Helden

Inlichtingen over dit programma kunt U verkrijgen bij:
Peter Maessen
Tel: 077-4653761

VOGELCURSUS NAJAAR 1998

De Vogelwerkgroep start in het najaar met de eerder aangekondigde vogelcursus voor beginners.

Deze cursus, met als doel de beginnende vogelaar te helpen bij het herkennen van vogels, bestaat uit 13 lessen en start op 24 november en eindigt op 4 mei 1999.

Het maximale aantal deelnemers is gesteld op 30. Uiteraard hebben leden van het IVN het eerste recht op deelname aan bovengenoemde cursus. Inschrijven is vanaf heden dan ook mogelijk. De kosten zullen ongeveer 75,00 gaan bedragen.

Bent u geïnteresseerd neem dan contact op met Peter Maessen telefoon 077-4653761.

Reageer snel, vol = vol!!!!!!

LANDSCHAPSFIETSTOCHT “ MOLENBEEKDAL “

Zondag 19 juli staat alweer haast traditionele landschapsfietstocht op ons IVN-programma. Dit jaar voert de tocht ons door kleinschalige landschappen via Helden en Maasbree naar het dal van de Grote Molenbeek in Sevenum. Het dal van de Grote Molenbeek is aangekocht door Staatsbosbeheer en het ligt in de bedoeling deze beek die nu nog recht en gekanaliseerd is en de nabije toekomst weer haar natuurlijke loop terug te geven.

De route brengt de fietser door een landschappelijk erg mooi en afwisselend gebied naar stroomgebied van de Grote Molenbeek in Sevenum en het natuurgebied De Winkel.

De route is ongeveer 35 km lang en start bij het IVN gebouw.

Vertrek vanaf 13.00 u.

Math. Ghielen.

EXCURSIE SAVELSBOS 3 mei 1998

Het Savelsbos flankert de oostelijke wand van het Maasdal tussen Cadier en Keer en Mesch. Het bekendste deel –en dus het meest toeristische- ligt tussen St. Geertruid en Eysden. Daar zou ook onze excursie plaats hebben. Niets is echter mooier en lonender om van de platgetreden paden af te wijken. De 10 deelnemers begonnen nu nabij De Beuk in de directe omgeving van Gronsveld.

Een tocht door een hellingbos voert vanzelfsprekend door holle wegen en grubben. Naast de landschapselementen maakten we kennis met een a-symmetrisch droogdal, de kalksteengroeve Trichterberg met enkel geologische orgelpijpen, een grindgroeve uit de Romeinse tijd, grafheuvels en de Scheggelder Grub met een schilderachtig bruggetje. Bij het rust uitstralende weilandje De Zure Dries trok de uitgebloeide herfsttijloos onze aandacht. Via de mysterieuze Henkeput en het Grand Atelier (een vuursteenmijn waar rond 3700 vóór Christus vuursteenknollen naar buiten werden gebracht om deze als halffabrikaten naar vele oorden in Europa te vervoeren) kwamen we bij een 100 meter lange dassenburgt.

Op plaatsen waar het zonlicht in strakke bundels tussen de dikke opklimmende stengels van bosrank en klimop op de bodem viel, ritselde en zoemde het bosleven reeds. Hier ontrolde zich ook een weelderig tapijt van voorjaarsbloeiers. Op de ene plaats speenkruid, bosanemoon, aronskelk, sleutelbloem, orchidee, éénbes en salomonszegel, op een andere plek (beukenbos) parelgras en amandelwolfsmelk.

Een plant die niet onopgemerkt bleef was het daslook, die van een vochtige, kalkrijke en lemige bodem houdt. Ademloos, in stille bewondering of juichend, genoot eenieder van de tegelijkertijd opbloeiend massale witte bodempracht, die het hellingbos in een penetrante uiegeur gevangen hield.

Een geweldige voorjaarsbeleving, die we graag nog eens met vele anderen zouden willen delen.

Harry Boumans

WANDELING DOOR DE MARIAPEEL

Ruim twintig deelnemers waren zondag 29 maart j.l. vroeg uit de veren om samen met Grad Smets uit Koningslust de Mariapeel in te trekken. De wandeling begon bij het oude biologische station van Staatsbosbeheer in Helenaveen en voerde de natuurliefhebber één van de oudste ontginningen van de Peel in. Dit gebied wordt gekenmerkt door oude peelrestanten en oude veenputten waarin het veenmos voorzichtig probeert weer iets van zijn oude glorie terug te winnen. Om hei weer een kans van groeien te geven wordt het ontgonnen gedeelte begraast. Het oostelijk gedeelte van dit gebied is open terwijl het meer noordwestelijke gedeelte nog vele peelvennen laat zien. Grad is een deskundig verteller en wist ons te boeien en de mystiek van de Peel op ons over te brengen.

Math Ghielen

AVONDWANDELING NAAR NATUURGEBIED 'DE WINKEL'

Donderdag 23 juli brengt Peter Wijnhoven uit Maasbree ons naar het natuurgebied De Winkel in Maasbree. Dit ongeveer 75 ha. groot gebied is een kleinschalig afwisselend gebied met broekbossen, natte weilanden en kwelgebiedjes doorsneden door de Elsbeek. Rijk aan vogels en typische broekbosvegetatie. Dit gebied, in eigendom van Staasbosbeheer, wordt momenteel beheerd door leden van de Milieu-coöperatie Peel en Maas onder supervisie van SBB. De Winkel is een oase van rust en vooral in de avondzon een genot om te ontdekken. Vertrek om 19.00 uur vanaf het IVN gebouw.

Math Ghielen

VLINDERWANDELING

De vlinderwandeling is een traditioneel terugkerend onderdeel van ons jaarprogramma. Jarenlang gegidst door Bert Verstappen en Peter Wijnhoven. Dit jaar neemt Peter deze wandeling voor zijn rekening. Hij brengt ons naar het Dubbroek op de grens tussen Baarlo en Maasbree en zal middels lekkere smeersels proberen weer zoveel mogelijk nachtvlinders te lokken. Nachtvlinders worden aangetrokken door de geur van het zoete smeersel bestaande uit siroop en alcohol. Schitterend is te zien hoe de enigszins door de alcohol in het zoete smeersel bedwelmde vlinders via hun roltong de zoetigheid naar binnen zuigen. Ze zijn hier zo intensief mee bezig dat ze niet merken dat ze van zeer dichtbij gade geslagen worden.

Kortom, een must voor de natuurliefhebber.

Vertrek vanaf het IVN gebouw om 21.30 uur.

Math Ghielen

HARRIE BEDANKT.....

Toen de ruim veertig wandelaars zaterdag 6 juni j.l. moe, maar reuze voldaan bij café De Smidse in Epen aankwamen na een prachtige warme dag wandelen, was hun compliment naar Harry Boumans welgemeend. Weer was het Harry gelukt voor de 18e keer een prachtige route uit te zetten. Dit keer voornamelijk door het Geuldal in Nederland en deels in België, vervolgt door de jungle van het Vijlener Bos om daarna via het zeer schilderachtige Cottessen terug te keren naar Epen.

Toen we 's morgens na een kop koffie vanuit café De Smidse in Epen vertrokken scheen de zon. Achter en boven ons ontwikkelde zich echter een onheilspellende donderbui. Gelukkig had Harry deze bui in zijn planning opgenomen. Want net voordat de bui losbarstte kwamen we aan bij de Volmolen van Epen en hier stond een binnenexcursie gepland. Veilig en droog luisterden we naar de zeer interessante uitleg over het ontstaan en het gebruik van de Volmolen. Na ruim drie kwartier had de molenaar zijn verhaal gedaan en wonderwel was de regen opgehouden om plaats te maken voor een voorzichtig zonnetje. In dit zonnetje togen we het Geuldal in en even later scheen de zon volop om de hele verdere dag ook niet meer op te houden.

De route bracht ons langs de meanderende Geul naar de Heymansgroeve. Een steengroeve vernoemd naar de grote natuurkenner en bioloog E. Heymans. Als een volleerd geoloog vertelde Harry ons de ontstaansgeschiedenis van dit uit de Carboon stammende gesteente vol fossielen en leisteen. Dit gesteente werd o.a. gebruikt voor de huizenbouw. Het landschap langs de Geul is nu gelukkig allemaal in eigendom van Natuurbeschermingsorganisaties en straalt een weldadige schoonheid en rust uit. Op de Belgische grens verlieten we even het Geuldal en na een korte klim bereikten we Sippenaeken, alwaar een pauze werd ingelast.

Diegenen onder ons die op het plaatselijke terras een consumptie nuttigden werden bij het afrekenen onaangenaam verrast door nogal een norske kasteleinsvrouw die het schijnbaar moeilijk vond een juiste afrekenmethode te hanteren. Nadat iedereen met enige moeite afgerekend had verlieten we Sippenaeken om weer terug te keren naar het Belgische Geuldal. Je kunt zien dat de Belgen anders dan de Hollanders met hun natuur omgaan. Het allemaal minder geregeld en doet ruwer, wilder aan. Bij een ven genoten we van het spel van een Boomvalk die scherend over het water op jacht ging naar libellen en andere insecten om daarna terug te keren naar zijn uitkijkpost in een dode boom. Het oppervlak van het ven zat vol met kikkers die drijvend in het water lagen te zonnen.

Via een lange klim door een schilderachtig pad en landschap bereikten we de rand van het Vijlener Bos.

Onder het lover van oude beuken werd een picknickpauze ingelast en werd de intussen traditionele Camembertkaas aangesneden. Na deze rustpauze trokken we de natte en zwoele "jungle" van het Vijlener Oerbos in. Het pad slingerde zich door dichtbegroeid struikgewas en deed ons denken aan een jungletocht in één of ander tropisch land. Glibberig was het hier en daar wel en menigeen had soms moeite zich staande te houden. Dit maakte het allemaal nog spannender. Het spannendst was het voor een van onze trouwste deelnemers, ene jongeheer Siebers, die de sporen van een glijpartij de rest van de wandeling op zijn achterwerk heeft meegedragen. Na een korte maar steile klim bereikten we het hoogste punt van deze wandeling en werden we beloond met een magnifiek uitzicht over het Geuldal en in de verte de kerk van Sippenaeken. Deze kerk diende ons overigens steeds als oriëntatie punt gedurende het grootste deel van de wandeling. Over een breder pad voerde de route ons omlaag naar het gehucht Cottessen. Deze verzameling zeer schilderachtige, typische Zuid-Limburgse huizen is zonder overdrijving adembenemend mooi.

De gerestaureerde vakwerkhuisen liggen verstild te dromen aan een stille holle weg. De binnenplaatsen gaan schuil onder een weelderige druivenwingerd en potten met geraniums maken er iets fleurigs van. De geur van buxus maakt het geheel compleet. De tijd schijnt hier stil gestaan te hebben.

Na een verfrissing bij een camping werden de laatste kilometers ingezet. Mijn vader, intussen ruim 79 jaar oud had zich tot nu toe kranig gehouden, al begonnen hier en daar wel wat spieren op te spelen. Hier hadden er overigens wel meer last van. De route voerde verder door de hoogstamboomgaard van de hoeve Bellet en via diverse "staegele en vauwere" (draai- en V-vormige poortjes in de afrastering)liepen we via een pittoresk gehucht terug naar Epen.

Helaas verzwikte mijn vader zijn knie en werd het lopen af en toe heel moelijk. Met hulp echter van enige sterke mannen maar vooral door het zeer bezorgde dochtertje van Toos Koopmans, die hem tot op het einde van de wandeling terzijde bleef en ondersteunde, kon mijn vader de tocht toch wandelend beëindigen. Onder applaus werd hij bij café De Smidse begroet. Mijn vader heeft me gevraagd of ik Annet en de sterke mannen die hem de laatste kilometers hebben geholpen en gesteund, wilde bedanken.

Middels dit artikeltje wil ik dit dan ook van harte doen.

Moe en voldaan, snakkend naar een koel glas bier of iets fris mochten we deze prachtige dag afsluiten, Harry Boumans bedankend voor alweer een schitterende tocht.

Math. Ghielen.

PS. Mijn vader vertelde me zondags dat hij zo spoedig mogelijk begint aan de training voor de wandeling van volgend jaar.

AGENDA
jan-febr-mrt 1999

Datum	Activiteiten	Blz:
14 jan	Nieuwjaarsbijeenkomst 20.00 uur in IVN gebouw	3
28 jan	Natuur in Zeeland, dia-lezing Door Thijs Abbenhuis 20.00 uur in IVN gebouw	5
18 feb	Vlakbroek, dia-lezing Grad Smets uit Koningslust 20.00 uur in IVN gebouw	7
2 mrt	Waterschap Peel en Maasvallei Dia-lezing door Jacq Peerboom 20.00 uur in het IVN gebouw	8

**Het IVN gebouw kunt u vinden op
Kloosterstraat 14
Helden**

**Inlichtingen over dit programma kunt u verkrijgen bij:
Peter Maessen
Tel: 077-4653761**

VOORWOORD

Het wintert.

Dieren zoeken beschermende veilige plekken op. Mensen vertoeven in hun comfortabel verwarmde woning. Dieren gingen op reis om de kou te ontvluchten en een plek te zoeken waar voedsel en warmte zijn. Mensen gaan op reis naar minder koude streken om te overwinteren.

Een donkere tijd, een barre tijd, een koude tijd. Veel tijd om na te denken hoe alles verder zal gaan, zou moeten gaan!

We schrijven 1999. Op weg naar 2000. Nou en...? Wat nu...? Doe dan....

Een warme, indien rijke wintertijd.

De redactie wenst
iedereen een fijn 1999
toe!

De redactie

Kijk Op
Jaargang 17 nr. 2

Jan-febr-mrt 1999

NIEUWJAARSBIJEENKOMST

Vorig jaar hielden we voor het eerst in bijna twintig jaar bestaan onze eerste nieuwjaarsbijeenkomst.

Ondanks dat de opkomst toen niet zo groot was willen we toch al onze leden ook aan het begin van 1999 weer graag uitnodigen om onder het genot van koffie en vlaai het nieuwe jaar in te zetten. Samen terug te zien over de voorbije jaren doch vooral samen vooruit te kijken. Te praten hoe we komend jaar nog meer van de natuur kunnen genieten of hoe we met z'n allen kunnen werken aan nog meer natuur-en milieubesef enerzijds bij onszelf en anderzijds bij mensen in onze omgeving.

Graag nodigen wij alle leden hiervoor uit in ons verenigingsgebouw op:

donderdag 14 januari 1999.
U bent welkom vanaf 20.00 u.

Als bestuur hopen wij velen te mogen ontmoeten.

Math. Ghielen

CONTRIBUTIE EN ABONNEMENTSGELD 1999

In deze "Kijk Op" treft u een acceptgirokaart voor de contributie en eventueel abonnementsgeld voor 1999 aan. Deze zijn gelijk gebleven aan 1998. In de rechter bovenhoek staat het te betalen bedrag aangegeven.

Zou u het voor 1 april '99 willen overmaken, na die datum zijn we genoodzaakt om het bedrag met f 7,50 te verhogen vanwege de extra te maken administratie kosten.

Mocht er bij u iets veranderd zijn b.v. met het wel of niet uitkeringsgerechtigd zijn, dan kunt u zelf het bedrag vaststellen aan de hand van de onderstaande gegevens.

Contributie:

Leden betalen	36,=
Uitkeringsgerechtigde leden	31,=
2 de gezinslid betaald	18,=
Uitkeringsgerechtigde	13,=

Abonnementsgeld Natuurgids:

Bent u tevens geabonneerd op de Natuurgids dan komt er nog f 22,50 extra bij.

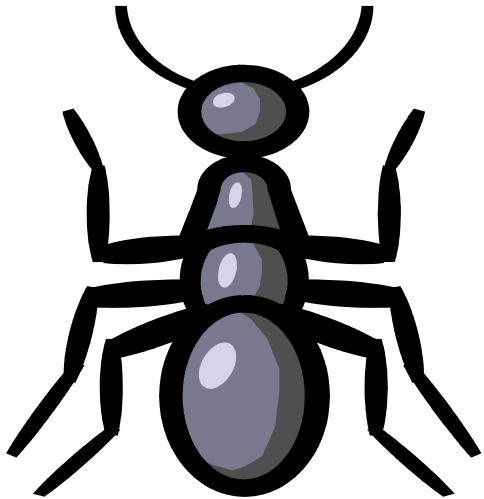
Ledenadministratie
S. Venstra

DIA-LEZING NATUUR IN ZEELAND.....

Thijs Abbenhuis is intussen een bekende voor het IVN Helden. Reeds eerder zagen wij van hem dia-lezingen over Ons Mergelland, Moresnet en de Natuurparadijsjes van Noord-Frankrijk. Ook dit jaar hebben wij hem weer in ons programma opgenomen. Op donderdag 28 januari a.s. zal Thijs ons zijn dia-lezing over de natuur in de provincie Zeeland brengen. De lezing is opgedeeld in drie routes, een noordelijke, een midden- en een zuidelijke route.

Alle eilanden van Zeeland worden aangedaan.

De noordelijke route loopt via het bloemrijke Tholen naar Goeree-Overflakkee, waar de ‘Vlakte van Melissant’ bezocht wordt en verder naar het Zuid-Hollandse ‘Voorne’s Duin’. Vervolgens weer naar ‘De Kwade Hoek’, Schouwen-Duiveland en Noord- en Zuid Beveland. Bekeken worden de duingebieden van Voorne, de kop van Goeree en de inlagen bij de ‘Plompe Toren’ in Burgh-Sluis. De schorregebiedjes bij Colijnsplaat en Kats worden aangedaan en tenslotte kijken we bij Yerseke naar de verwerking van mossels en oesters.

De middenroute begint bij Goes. Gaat langs het ‘Veerse Meer’ en de duinen naar het gebied rond Domburg. Hier op het strand wordt stilgestaan bij de vroegere garnalenvisserij te paard, zoals in het

Belgische Oostduinkerke nog wordt bedreven. Langs de kust van Walcheren, via Vlissingen en de schorren van Ellewoutsdijk .

De derde, laatste route, loopt via België richting “Het Zwin” bij Cadzand. In Aardenburg laten we een Segrijnslakkenkwekerij zien. Op weg naar Breskens wordt uitgebreid stilgestaan bij de vlasteelt en de verwerking hiervan. Vervolgens gaat het langs natuurgebied “De Braakman” naar schorrengebied “Het verdronken gebied van Saeftinghe”.

De hele lezing laat een schat aan duin- en schorrenplanten zien, terwijl de kustvogels ook ruim aan bod komen. Zeeland, een provincie die voor de natuurliefhebber nog steeds veel te bieden heeft.

Math. Ghielen.

HET “VLAKBROEK”.....EEN ONTLUIKEND NATUURGEBIED

Op donderdag 18 februari 1999 neemt Grad Smets ons in zijn dialoog mee naar het "Vlakbroek".

Een nieuw en toch oud natuurgebied tussen Panningen en Koningslust. Pas twee jaar geleden kreeg het de status van officieel natuurgebied na een lange strijd voor het behoud en uitbreiding van dit gebied door de Dorpsraad van Koningslust en met name Grad Smets.

Grad, wonende aan de rand van dit voor Helden unieke stuk natuur, is als het ware opgegroeid in het Vlakbroek en kent de hele geschiedenis en alles wat er groeit en bloeit. Vooral het aanwezige vogelleven heeft zijn volle aandacht. Meerdere malen is er bij de beken o.a. het ijsvogeltje geconstateerd.

Het Vlakbroek is een natuurgebied in ontwikkeling. Nog steeds worden aangrenzende weilanden en landerijen aan het in oorsprong natte broekbos en drassig weidegebied toegevoegd en worden er momenteel inrichtings- en beheersplannen gemaakt.

Grad zal op deze ontwikkeling ingaan en als gepassioneerd liefhebber van dit natuurgebied zal hij ons middels zijn dia's met zijn ontdekkingen laten kennismaken.

Voor elke Heldense natuurliefhebber is deze avond "een must".

Math. Ghielen.

WATERSCHAP PEEL EN MAASVALLEI, HAAR FUNKTIE EN HAAR RELATIE MET DE NATUUR.

Het waterschap Peel en Maasvallei heeft als eerste en voornaamste taak de waterhuishouding in haar gebied te regelen. Dit houdt in dat zij de hoogte van de waterstand middels beken, stuwen en gemalen op een juist peil dienen te houden zodanig dat b.v. de boeren geen last van te hoog grondwater hebben. Doch tevens hebben zij als taak dat b.v. natuurgebieden niet uitdrogen. Aangezien dat waterbeheer en natuurbeheer nauw met elkaar te maken hebben is het nodig dat steeds meer samengewerkt wordt tussen het waterschap en natuur- en milieuorganisaties.

In de dialezing die het Waterschap Peel en Maasvallei voor ons verzorgd op dinsdag 2 maart a.s. zal zij ingaan op de relatie tussen waterbeheer en natuurontwikkeling. Onder verantwoordelijkheid van het waterschap zijn in onze directe omgeving al een aantal natuurgebieden opgeknapt. O.a. “de Snep” in Beringe en enkele vennen in “de groote Moost” in Meyel.

Het belooft een boeiende lezing te worden waarin middels beelden uit onze eigen omgeving de doelstelling van het waterschap wordt verduidelijkt.

Math. Ghielen.

EEN BEZOEK AAN HET VOGELASIEL SOMEREN e.o.

Zondagmorgen 21 november 1998.

S'morgens om 9.15 uur verzamelden 13 leden van de Vogelwerkgroep zich bij het IVN-home, om van daaruit gezamenlijk richting Someren te rijden voor een bezoek aan Stichting vogelasiel Someren e.o. De 8 graden vorst van de afgelopen nacht deden enkele van de aanwezigen de handen in elkaar wrijven en/of zich verstoppen in de dikke winterjas. Onderwegens konden we genieten van de fraaie, door de vorst, tot schilderijachtig omgetoverde peel-landschappen. Roeken, kauwen, meeuwen en nog vele andere vogelsoorten trotseerden de ijzige kou en fourageerden boven de bevroren akkers. Nog niet wetende wat ons in Someren stond te wachten genoten we nu al vanuit de auto van dit winterse fenomeen. Om 9.45 uur reden we het erf op van een pittoreske peelboerderij met halfrietten dak. Het aanwezige vijvertje met daarin diverse vogelsoorten en de aangelegde voortuin gaven ons nu al een idee van de verzamelwoede van de eigenaar van dit pand en het daarachter liggend vogelasiel. Ondanks de winterse uitstraling had de voortuin iets aparts.

Voordat we iemand zagen werden we verwelkomd door een vlijtig kwispelende en blaffende viervoeter. Trouw wees deze ons de gastvrijheid achterom. Iedereen volgde in afwachting van wat er komen ging. Op een welgemeende manier werden we daarna verwelkomd door beheerder en eigenaar dhr. v.d. Zwet.

We vervolgden onder begeleiding van bovengenoemde persoon onze weg richting het multifunctionele leslokaal annex vogelnestkastenwinkel, diarumte en observatielokaal aldaar. Aan de muur hingen diverse foto's van vogels die in dit asiel waren behandeld en daarna weer terug waren uitgezet in "hun gebied" de natuur. Nogmaals welkom hetend werd de aanwezigen verteld wat de bedoeling was van onze excursie. Eerst even de kennis van de aanwezige vogelaars testen d.m.v. een formulier waarop de vogelsoorten die verbleven in de ruim 20 hokken vermeld dienden te worden. Glurend door de aanwezige kijkvensters werd door allen de inhoud van elk hok op het formulier vermeld. Niet zomaar, nee, nee..... De beloofde prijs die er te winnen was zorgde ervoor dat er een ware rivaliteit onder de vogelaars ontstond. Er werd niets verraden, sterker nog werd onzichtbaar geheimzinnig de naam van de aanwezige vogel op papier gezet. Nog sterker: er werden zelfs afleidingsmanoeuvres uitgehaald om elkaar onderling te misleiden. De kou dreef ons daarna weer snel naar binnen waar dhr. v.d. Zwet stond te wachten, om ons zijn diaserie te laten zien. Op een echte Brabantse toonaard werden de getoonde dia's van commentaar voorzien, serieus en toch af en toe lachwekkend. Daarna de uitslag van de ingeleverde formulieren: de spanning was bij enkele van ons op het gezicht te lezen. Eindresultaat: 5 personen met dezelfde maximale score dus loten maar. De jongste van de aanwezigen Roel, kreeg de prijs, een vogelnestkast, overhandigd. Gefeliciteerd namens ons allen. Na nog wat nagebabbel te hebben nog even een blik in het hok van de aanwezige wespendif, nog een bedankwoord aan dhr. v.d. Zwet en daarna naar huis. Een chauffeur die meende met een lege accu naar huis te kunnen rijden, vond zijn teleurstelling, toen dit niet lukte. Uiteraard werd er hulp geboden door allen, zodat ook deze blijde rijder weer terug huiswaarts kon keren. Een leerzame gezellige zondagmorgen werd hiermee afgesloten.

Peter Maessen

VOGELHERKENNINGSCURSUS 1998

Op 24 november l.l. zijn 30 aspirant vogelaars/sters gestart met de vogelherkenningscursus gegeven door de Vogelwerkgroep van het IVN Helden.

Op een passende manier werd de eerste cursusavond door voorzitter Math Ghielen geopend.

In deze uit 13 lessen bestaande cursus zal worden geprobeerd het herkennen van de in het wild voorkomende vogels en hun geluiden te vergemakkelijken.

Zowel externe als de eigen docenten van de Vogelwerkgroep zullen hier de komende maanden zorg voor dragen.

Wij als organisatie wensen zowel deelnemers als de docenten veel succes en willen ieder die de komende maanden hierbij betrokken is alvast bedanken voor de inzet.

PRAKTIJKCURSUS VRIJWILLIGE WEIDEOGELBEHEER

Dit voorjaar organiseert de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) twee praktijkcursussen vrijwillige weidevogelbescherming in Limburg. De cursus is bedoeld voor mensen die aan de slag gaan als vrijwillige weidevogelbeschermer.

Vrijwillige weidevogelbeheerders beschermen nesten van kievit, wulp, scholekster en grutto in samenwerking met boeren. Als er nesten zijn, worden deze opgespoord en gemarkeerd. De boer kan er rekening mee houden bij het uitvoeren van het werk. Nesten worden dan gespaard door er omheen te werken. Soms worden nesten zelfs verplaatst. Nesten die op weiland liggen worden met nestbeschermers tegen grazend vee beschermd.

Tijdens het werk worden de resultaten bijgehouden. Per nest is bekend wanneer er eieren ingelegd zijn en welke beschermingsmaatregelen genomen werden. Later kan het effect gemeten worden.

Aan het lege nest is te zien of de eieren zijn uitgekomen. Het gedrag van de oudervogels kan ook een aanwijzing geven over het broedsucces. De boer is ook vast

nieuwsgierig naar het resultaat van het beschermingswerk.

Weidevogels hebben uw hulp hard nodig. Kieviten en vooral wulpen en grutto's hebben het steeds moeilijker om in het boerenland jongen groot te brengen. Beschermden nesten hebben 70 % kans om uit te komen. Bij onbeschermden nesten kan het voorkomen dat alle nesten in een perceel verloren gaan door een bewerking. In 1998 werden in Limburg bijna 1.000 nesten beschermd!

Er zijn helaas nog te weinig vrijwilligers die zich het lot van weidevogels aantrekken en er daadwerkelijk iets aan doen. Om nieuwe vrijwilligers op te leiden organiseert de stichting IKL dit voorjaar twee praktijkcursussen, waar aan de hand van de beschermingservaringen van de cursisten het beschermingswerk wordt besproken. De cursus bestaat uit vijf lessen, waarvan er twee zich buiten af spelen.

Cursusprogramma

Les			regio Weert	Venray
1	dinsdag	20.00	9-2	16-2
2	dinsdag	20.00	2-3	16-3
3	dinsdag	20.00	23-3	30-3
4	zaterdag	8.00	27-3	3-4
5	zaterdag	8.00	24-4	1-5

Cursisten worden zo veel mogelijk in contact gebracht met vrijwilligers die al actief zijn. Bij aanvang van de cursus wordt ook gestart met de beschermingsactiviteiten. Opgave voor de cursus geschiedt door overmaking van f 10,= op postgiro 5241531 t.n.v. st. IKL, Roermond o.v.v. praktijkcursus weidevogelbescherming (vermelden welke locatie uw voorkeur heeft). De cursus gaat alleen bij voldoende belangstelling door.

Informatie: stichting IKL, J. Kluskens, 0475-352000

VOOR DE JEUGD

De kerstvakantie zit er al weer bijna op! Je mag weer naar school. Als je nu wéér vakantie hebt dan is het al lente. Nu is het de donkerste tijd van het jaar. Het zonnetje staat nu verder weg dan in de zomer. Het is kort licht en lang donker. Als je uit school komt kun je maar even bij licht spelen. Om half zes 's middags gaan de lampjes aan! Maar goed dat we stroom hebben anders was het een donkere boel. Geen lampen, geen televisie, stel je eens voor. We zouden dan leven zoals de mensen hier heel lang geleden leefden. Alleen licht van een olielampje of van een houtblokkenvuur. Misschien vind je het wel leuk om over die tijd een tekening te maken of een verhaaltje te schrijven. Breng je het mee naar het IVN gebouw? Kunnen we jouw werkje misschien in de Kijk Op zetten.

Vanaf deze plek wil ik jou en al die grote IVN-ers nog bedanken voor de fijne hulp op de paddenstoelenavond in oktober en de roofvogelavond in november. Jij en ook de vertellers met al hun meegebrachte spullen waren geweldig. Voordat ik nu weer stop met schrijven wil ik je nog vragen de dieren op de goede manier te helpen als het wintert. Denk je er aan? Wat je gedaan hebt of meegeemaakt hebt kun je ook weer opschrijven en ...

Tot de volgende keer
Jan

EEN GORDEL VAN REGENWOUDEN.

In de dia-lezing van Jan van de Leur uit Deurne liet hij ons op dinsdag 17 november j.l. kennismaken met een gordel van regenwouden, beginnend in Indonesie, via Thailand, Midden Afrika naar het Zuid-Amerikaans amazonegebied.

Jan van de Leur heeft samen met zijn vrouw deze gebieden bezocht en is vooral een vogelliefhebber. Op prachtige dia's is hij er in ge-

slaagd een goed beeld te geven van de regenwouden in de verschillende werelddelen. Soms zag je grote verschillen en toch ook overeenkomsten. Zoals op elkaar lijkende planten die op de Mount Kenia groeiden in Afrika en in het Andesgebergte in Venezuela. Jan laat in zijn dia's natuur, cultuur en de plaatselijke bevolking zien. Vooral uit het amazonegebied van Brazilië, Venezuela en Bolivia zagen we prachtige vogelsoorten zo-

als papagaaien, vele soorten reigers en bijzondere ijsvogels.

Jan is een plezierige verteller en bracht zijn verhaal met humor en leuke anekdotes. Voor mij was het of ik naar mijn eigen vakantiefoto's zat te kijken. Vele dia's waren gemaakt in gebieden waar ik ook op vakantie ben geweest.

Math Ghielen.

PRINS CLAUSCENTRALE ..... DE LAATSTE LOODJES.

Ruim 25 deelnemers mochten we verwelkomen op de 27ste oktober bij de excursie naar de Prins Clauscentrale in Maasbracht. De ontvangst in het personeelsrestaurant van de centrale was allervriendelijks. Koffie en Limburgse vlaai stonden reeds klaar. Helaas moest er daarna lang gewacht worden op de gids. Later bleek deze ziek te zijn en moest er een andere oplossing gezocht worden. Gelukkig bleek een oud medewerker bereid te zijn ons deze morgen rond te leiden. Achteraf bleek dit een zeer enthousiast verteller te zijn met veel kennis van zaken omtrent zowel de technische als de milieutechnische kant van deze centrale. Tevens wist hij ons te vertellen dat op het terrein diverse roofvogelsoorten een broedplek gevonden hadden.

De excursie begon met een videopresentatie over de EPZ.

(Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid Nederland).

De EPZ elektriciteitsproductie vindt plaats in grote centrales in Noord Brabant, (Amer- en Dongecentrale in Geertruidenberg en Centrale Moerdijk), in Zeeland, (Borsele) en Limburg, (Clauscentrale). De door EPZ geproduceerde elektriciteit wordt door 3 grote energiebedrijven, MEGA in Limburg, PNEM in Noord Brabant en DELTA in Zeeland aan de gebruikers gedistribueerd.

De EPZ centrales zijn middels hoogspanningsleidingen gekoppeld aan een landelijk net en tevens verbonden met buitenlandse elektriciteitsnetten. Momenteel is het goedkoper electriciteit te kopen in het buitenland dan het zelf te produceren.

Jaarlijks produceert EPZ ruim 15 miljard kilowattuur elektriciteit. Dit is ongeveer driekwart van de elektriciteitsbehoefte in Zuid-Nederland. De rest komt van andere producenten in Nederland en het buitenland. De 15 miljard kilowatt dekt de behoefte aan elektriciteit voor 5 miljoen gezinnen.

De Clauscentrale heeft twee stookeenheden die zowel op gas als op olie gestookt kunnen worden. In twee gigantische ketels wordt water omgezet in stoom die vervolgens de turbines aandrijven. Deze turbines produceren de elektriciteit. Middels een ingewikkeld proces wordt de gebruikte stoom hergebruikt of weer omgezet in water middels de twee enorme koeltorens. In twee enorme controlekamers wordt het hele proces gestuurd en gecontroleerd.

EPZ treft om het milieu te beschermen een groot aantal technische maatregelen. Ze hebben betrekking op de brandstoffen, het productieproces, de uitstoot van rookgassen en de reststoffen.

In de Amercentrale in Geertruidenberg wordt restwarmte gebruik om grootschalig tuinbouwkassen te verwarmen. Restwarmte uit de Centrale Moerdijk wordt gebruikt bij grote chemiebedrijven in West-Brabant . Op haar beurt neemt de centrale weer stoom af van een afvalverbrandingscentrale in Moerdijk. Door de koppeling van deze drie bedrijven wordt een besparing bereikt van 60 miljoen kubieke meter aardgas per jaar.

Veel aandacht wordt besteedt aan milieuvervuiling door bodemas en vliegas bij kolengestookte centrales. Door plaatsing van elektrostatische vliegasvangers wordt de vliegas voor 99.7 % verwijderd uit de rookgassen. Met diverse maatregelen wordt bereikt dat de rookgassen bij gas- en oliegestookte centrales binnen de toegestane normen vallen.

Het voert in dit artikel te ver om alle milieumaatregelen te vertellen en een groot aantal ben ik ook al weer vergeten. Onze gids wist dit echter op een prettige manier te vertellen en bezorgde ons gezelschap een zeer leerzame ochtend.

De Clauscentrale is in 1977 gebouwd en diverse keren milieutechnisch aangepast. Over enkele jaren is deze centrale afgeschreven en zal ze ontmanteld worden.

Math. Ghielen

KLIMOP KOMT ALLEEN 's NACHTS TOT BLOEI

Wie let er nu op de klimop? Hij overdekt een groot gedeelte van het schuurtje of de garage, is altijd groen, heeft wel sierlijke bladeren die door mensen met fantasie in de fruitschaal worden verwerkt en daarmee uit. Nee, dan kwam hij er bij de oude Grieken beter af!

Kijk maar naar hun beelden van de wijngod Bacchus (eigenlijk: Bakchos); die vertonen een man in de kracht van zijn leven met een klimopkrans om het hoofd en een wijnbeker in de hand, een toonbeeld van levensvreugde.

Niet voor niets intussen, die klimopkrans van 'Bacchus' hoofd, want de plant heette in staat te zijn de schadelijke eigenschappen van wijn te neutraliseren. En het verhaal ging, dat een beker gemaakt van klimophout je helemáál tegen elke dronkenschap-plus-kater kon behoeden. Nu kun je aan zo'n stenen beeld natuurlijk niet zien van welk materiaal de beker is gemaakt maar het lijkt me lang niet onmogelijk dat hier klimophout is bedoeld.

Worteltjes

Om van de mythe naar de werkelijkheid over te stappen, onze doodgewone klimop is niet alleen het aankijken, maar ook het bekijken meer dan waard. Iedereen weet, dat zijn takken vol zitten met zogenaamde hechtworteltjes, die zich uitstekend in allerlei oneffenheden van steen of hout kunnen vastzetten. Deze hechtwortels zijn echter in wezen de aanleg tot echte, normale wortels! Zet in het voorjaar maar een jonge twijg met het begin van hechtwortels in een vaasje met water. Je zult ze zien uitgroeien tot lange, witte wortels die in de grond zo verder kunnen.

Nóg iets wat we eigenlijk allemaal weten, maar waarbij we zelden of nooit stilstaan: klimop heeft twee soorten bladeren, de gebruikelijke drie- of vijfpuntige én breed-ovale met een wat gegolfd oppervlak. Deze laatste zijn te zien aan sommige jonge twijgen. Helemaal aan hun toppen dragen die van de late herfst tot

in het begin van de winter bolvormige scherpjes van kleine geelachtige groene bloemen – ga maar kijken.

Het bloembodempje, omgeven door vijf meeldraadjes zit vol met druppeltjes taaie honing. En let eens op wat daar nog allemaal aan insecten op af komt. Vliegen in soorten, wespen, een late hommelmel. Wonderlijk, die bloei zo laat in het najaar? Misschien tegenwoordig, nu iedereen wel van ‘kortedagplanten’ heeft gehoord, niet meer zó. De klimop is er namelijk één van. Hij moet persé nachten van een bepaalde lengte hebben om knoppen te vormen. En als die er éénmaal zijn, kunnen ook zij niet zonder nachten van tenminste zes uren, (dus niet overdreven lang) om zich te openen.

Het bewijs.

Je kunt dit thuis wel bewezen krijgen aan een bloeiend twijgje. Tel hoeveel knoppen er dicht c.q. open zijn, zet het takje in een vaasje en laat het de hele nacht onder een (eventueel zwak) lampje staan. Zet een dergelijk takje in een kamer waar het licht uitgaat en de volgende morgen zul je zien: van de doorlopend verlichte knoppen opent zich geen enkele, terwijl in het trossje uit het donker de ene bloem na de andere met een klein plofje openspringt.

Blijkbaar gebeuren er in het donker belangrijke dingen met de klimop (zodat je misschien liever van ‘langenachtplant’ zou moeten spreken). En als toegift volgt dan nog het zeer langzaam groeien van de bessen. Daar neemt een klimop de hele winter de tijd voor en pas in de lente zijn ze rijp en zwart en naar de smaak van veel vogels erg lekker.

Uit: ‘Even buiten kijken’

De volgende nieuwe leden heten we van harte welkom

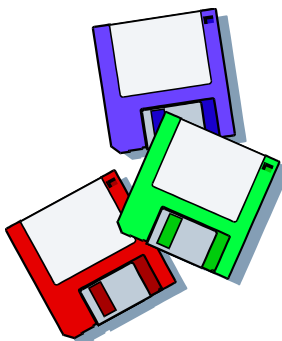
Mat Maessen
Wim Maassen
Hay Vaessen

uit Helden
uit Grashoek
uit Kessel

Schrijvers die aan deze Kijk OP meewerkten:

Math Ghielen
Jan v Enckevort
Peter Maessen
Jan Cluskens
Thijs Abbenhuis
Sytske Venstra

AGENDA
Apr-mei-juni 1999

Datum	Activiteiten	Blz:
11 april zondag	Weidevogel wandeling Gids: Leden vogelwerkgroep	

	Vertrek 9.00 uur vanaf het IVN gebouw	
22 april donderdag	Algemene ledenvergadering 20.00 uur in het IVN gebouw	3
2 mei zondag	Voorjaarswandeling Elisabethshof te Haelen Gids: Harry Boumans.	17

7 mei vrijdag	Vertrek 9.00 uur vanaf het IVN gebouw Watermaatschappij Limburg. Pompstation Hunsel Organisatie: WML Vertrek wordt t.z.t. nog bekend gemaakt. Vanaf het IVN gebouw	16
------------------	---	----

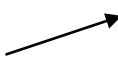
5 juni zaterdag	Dagwandeling Gidsen: Harry Boumans en Math Ghielen Vertrek 7.30 vanaf Raadhuisplein, Panningen.	14
27 juni zondag	Kwakvors/Belgenhoek/Scherliet. Wandeling Gids: Ber Geuyen	18

	Vertrek 9.00 uur vanaf het IVN gebouw	
--	---------------------------------------	--

Het IVN gebouw kunt u vinden op Kloosterstraat 14 Helden
--

Inlichtingen over dit programma kunt u verkrijgen bij:
--

Peter Maessen
Tel: 077-4653761

De leden die nog geen contributie betaald hebben worden verzocht dit zo spoedig mogelijk te doen d.m.v. de acceptgiro die in de Kijk Op van januari zat.

VOORWOORD

Een lente nummer
Een lente gevoel
Guido Gezelle kon dat lente gevoel
In enkele regels vangen...

Een meezennestje is uitgebroken
Dat, in den wulgentronk gedoken,
Met vijftien eikes blonk;
Ze zitten in den boom te spelen,
Tak op, tak af, tak uit, tak in, tak om, met velen,

En 'k lach mij; 'k lach mij; 'k lach mij bijkans krom.

De redactie
Jan

Kijk Op
Jaargang 17 nr. 3

apr-mei-juni 1999

ALGEMENE LEDENVERGADERING IVN HELDEN

Graag wil ik jullie hierbij uitnodigen voor de Algemene
Ledenvergadering van onze vereniging op **donderdag 22 april**
1999.

Aanvang 20.00 u.

A G E N D A

1. Opening door de voorzitter.
2. Vaststellen notulen jaarvergadering d.d. 28-04-1998.
3. Vaststellen jaarverslag 1998.
4. Vaststellen verslag commissie van onderzoek.
5. Vaststellen financieel jaarverslag 1998.

6. Vaststellen begroting 1999.
7. Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek.
8. Vaststelling contributie.
9. Verkiezing en benoeming bestuursleden.
Statutair aftredend zijn; Mieke Verkoelen.
Zij stelt zich herkiesbaar.

Eenieder die zich als kandidaat-bestuurslid beschikbaar wil stellen kan dit tot aan de vergadering aan de secretaris kenbaar maken.

10.Plannen 1999/2000.

11.Rondvraag.

12.Sluiting.

Hopende velen op deze avond te mogen verwelkomen.

Math Ghielen

**NOTULEN JAARVERGADERING IVN HELDEN 28 april
'98**

Aantal aanwezigen: 14

Opening: Na een woord van welkom aan de aanwezigen volgt een korte evaluatie van het afgelopen verenigingsjaar.

Vaststellen notulen jaarvergadering 8 april 1997:

Er heeft zich slechts 1 lid afgemeld uit onvrede met de contributieverhoging. De structuur van het landelijk IVN wordt momenteel onder de loep genomen. De districten zouden meer binding met het landelijke IVN moeten krijgen. In afwachting van de uitslag van dit onderzoek blijft de structuur van de afdeling Helden ongewijzigd.

Goedkeuring van dit verslag volgt.

Vaststellen jaarverslag 1997:

Geen op- of aanmerkingen waarna goedkeuring volgt.

Vaststellen verslag Commissie van Onderzoek:

Dhr. Geux leest het verslag samengesteld door bovengenoemde commissie voor. Punt 5 en 6 van dit verslag worden door de voorzitter verder toegelicht. Met name het onderdeel contributie krijgt extra aandacht. Niet betalende leden worden tot 3x toe benaderd. Wordt alsnog niet gereageerd dan volgt royement.

Een woord van dank aan Dhr. Geux en mevr. Tielen-Bakker volgt.

Vaststellen financieel jaarverslag 1997:

Dit verslag staat vermeld in de laatste Kijk-op. Onderstaande vragen zijn gesteld en worden beantwoord:

Hr. Geux: Is de afname van het eigen vermogen niet op te vangen door het verhogen van het ledenaantal en/of contributieverhoging? De voorzitter zegt dat volgens het bestuur het nog niet nodig is omdat de financiële middelen van de vereniging vooralsnog voldoende hoog zijn, daarnaast verwacht de vereniging in de loop van 1998 een bedrag van 6000,- als

vergoeding voor gedane werkzaamheden door de vogelwerkgroep ten behoeve van het weidevogelproject. De vergadering gaat er mee akkoord.

Toename bestuurskosten: Dit betreft een traktatie voor het Bestuur.

Dhr. Aerts: Huur van de verenigingsruimte is de grootste kostenpost, is het gebruik van deze ruimte niet te optimaliseren?
Antwoord: De huur wordt door de gemeente gesubsidieerd. Hierover zijn t.z.t. duidelijke afspraken met de gemeente gemaakt. Momenteel wordt er met de Gemeente onderhandeld over de indexering van bovengenoemd subsidiebedrag. Het

enigste wat er hierna nog overblijft zijn de energielasten. Deze komen wel voor rekening van de gebruiker. Het afgelopen jaar is "onze ruimte" met medeweten van de Gemeente onderverhuurd geweest. Hiervoor heeft het IVN een vergoeding ontvangen.

Vaststellen begroting 1998:

Inzake het weidevogelbeschermingsproject heeft de Vogelwerkgroep nog een subsidiebedrag van de Provincie tegoed. Onderhandelingen hierover zijn gaande.

Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek:

Mevrouw Tielen-Bakker is aftredend en wordt bedankt voor de bewezen diensten in het afgelopen jaar. Dhr. Geux blijft zittend, ook aan hem een woord van dank. Dhr. van Hal stelt zich kandidaat en wordt door de vergadering benoemd.

Vaststellen contributie 1999:

De contributie van 1998 wordt gehandhaafd, met dien verstande dat, mocht er in de loop van het jaar een verhoging noodzakelijk zijn, dit alsnog kan worden doorgevoerd. De aanwezigen gaan hiermee akkoord.

Verkiezing en benoeming Bestuursleden:

Er hebben zich geen kandidaten aangemeld. Peter Maessen en Sytske Venstra zijn aftredend en stellen zich beiden herkiesbaar. benoeming volgt.

Planning 1998/1999:

Het 20-jarig bestaan van onze IVN afdeling zal niet worden gevierd. Het 25-jarig jubileum zal daarentegen meer aandacht krijgen.

Voorstel: Dhr. Boumans: Het is jammer totaal geen aandacht aan dit jubileum te schenken. Is het organiseren van een activiteit naar aanleiding van dit 20-jarig bestaan alsnog mogelijk?; E.e.a.

zal alsnog worden bekeken. De Vogelwerkgroep start in het najaar een vogelcursus. Basisschool In de Pas neemt deel aan het Poelenprojekt van het IKL. IVN Helden zal dit ondersteunen. De kadergroep van de jeugdwerkgroep zal, door het wegvallen van enkele kaderleden, het komend jaar aanvulling nodig hebben. Het Bestuur coördineert.

Vraag Dhr. Dijksman: Het wilgenknoten staat niet meer vermeld in het jaarprogramma, is deze activiteit niet meer urgent?
Antwoord: Het IKL coördineert deze activiteit tegenwoordig zelf. De wilgen aan de Baarloseweg zijn door de bewoners zelf geadopteerd. Hulp bij beide activiteiten is niet meer nodig.

Rondvraag:

Dhr Geux is diverse jaren zittend geweest in de commissie van onderzoek. In al die jaren heeft hij een behoorlijk dossier met bescheiden vergaart. Bij deze overhandigt Dhr. Geux de bescheiden aan de voorzitter.

Sluiting:

Met dank aan de aanwezigen sluit de voorzitter om 21.10 uur deze vergadering.

Dhr. P. Wijnhoven presenteert zijn eigengemaakte diaserie.

JAARVERSLAG 1998

1978-1998. Afgelopen jaar bestond het IVN Helden 20 jaar. Een jubileum waaraan geen extra aandacht werd gegeven. Een bewuste keuze omdat het Bestuur van mening was dat gezien de vele activiteiten die door de diverse werkgroepen binnen het IVN in het afgelopen jaar werden gestart, de organisatie van het vieren

van dit jubileum een te grote druk op de leden zou zetten. Wel werd er binnen het Bestuur al gepraat over de organisatie van het volgende lustrum: 25 jaar. Unaniem waren de bestuursleden van mening dat dit jubileum op een aangepaste manier gevierd zal worden. In de komende jaren zal er dan ook een commissie

worden samengesteld die verantwoordelijk zal zijn voor de organisatie hiervan.

1998 was voor het IVN Helden een goed jaar. Het aantal deelnemers aan de diverse activiteiten (500-550) steeg t.o.v. het jaar daarvoor. Het aantal leden nam licht af.

Zeer tevreden was het Bestuur over de activiteiten van de diverse werkgroepen, met name de Jeugd- en Vogelwerkgroep hadden het afgelopen jaar een vol programma. Ongeveer 50 kinderen werden het afgelopen jaar door de kaderleden begeleid bij het beleven van alles wat met de natuur te maken heeft. De spontane reacties in de Kijk Op, geschreven en/of getekend door deze

jeugdleden waren een bewijs van de spontaniteit die er binnen deze werkgroep heerste.

Duidelijk was ook dat zonder hulp van diverse ouders de organisatie van de vele activiteiten onmogelijk zou zijn geweest. Namens het Bestuur en de jeugdkaderleden willen wij langs deze weg alle ouders van harte bedanken voor hun schakel.

Ook de leden van de Vogelwerkgroep waren afgelopen jaar druk met het organiseren van zowel de vogelherkennings cursus als het weidevogelbeschermings project.

De Kijk Op werkgroep wist de leden weer op een voortreffelijke wijze te informeren over de IVN activiteiten. De Kijk Op verscheen in het afgelopen jaar 4 keer.

Om het jaarprogramma aan een breder publiek kenbaar te maken werden de activiteiten geplaatst in zowel de regionale weekbladen, op TV gazet en TV8. Enkele activiteiten werden middels live interviews via de lokale radio omroepen bekend gemaakt.

De programmacommissie heeft voor 1999 weer een wisselend programma opgesteld zoals vermeld in de Kijk Op van januari 1999.

Met de Waterleidingsmaatschappij Limburg heeft het IVN Helden contact gehad betreffende het zoeken naar een oplossing voor het behoud van de 2 vloeivijvers van de Waterleiding in de

Heldense bossen. Na diverse onderhandelingen werd besloten dat het IVN Helden de bassins die, zonder kunstmatige watervoorziening droog zouden vallen, leeg zou vissen. Hiermee zal in januari 1999 worden begonnen. Via de regionale weekbladen zal de Heldense bevolking in 1999 op de hoogte worden gesteld.

Uit bovenstaande informatie blijkt dat het IVN Helden steeds meer werd betrokken bij diverse overheids instanties. Dit betekende echter wel dat er meer energie en vrije tijd gevraagd werd van de vrijwilligers binnen onze IVN afdeling. Helaas bleek ook het afgelopen jaar dat het aantal actieve leden van onze vereniging te beperkt was, zodat diverse activiteiten niet door

konden gaan. Diverse oproepen in de Kijk Op kregen weinig respons. Het Bestuur wil langs deze weg nogmaals een oproep doen aan de leden die nog niet actief zijn zich aan te melden om de diverse werkgroepen te komen versterken. Er zijn nog steeds diverse projecten die wij door te weinig vrijwilligers niet kunnen

uitvoeren. Bent u geïnteresseerd neem dan gerust contact op met één van onze bestuursleden.

Peter Maessen

VERSLAG VOGELWERKGROEP

1998 was voor de Vogelwerkgroep van het IVN een jaar dat veel energie vergde van de leden van deze werkgroep. Buiten de vele bijeenkomsten en excursies, werd in begin 1998 gestart met de

voorbereidingen voor de vogel herkenningcursus die in het najaar zou gaan starten.

D.m.v. meerdere aankondigingen in de regionale weekbladen en diverse live interviews voor de lokale radio omroepen werd in september gestart met de deelnemerswerving. Het als maximaal aantal gestelde deelnemers (30) meldde zich in korte tijd aan. In

november werd met 29 (er was 1 afmelding) enthousiaste aankomende “vogelaars” met de cursus begonnen. Een groep van 29 personen, bestaande uit mannen en vrouwen met een leeftijd vanaf 15 jaar maakten in de afgelopen maanden reeds kennis met de boeiende vogelwereld.

Voor het eerste jaar werd in 1998 officieel begonnen met het weidevogelbeschermingsprojekt. Vanaf 1981 werden er door de Vogelwerkgroep reeds vogeltellingen gehouden, doch deze gegevens werden niet officieel doorgegeven aan het SOVON. Door contacten te leggen met het IKL Limburg (coördinator weidevogelbescherming Limburg) en de Milieucoöperatie

Limburg werd besloten vanaf 1998 officieel aan het landelijke project deel te nemen.

Dit hield in dat middels een jaarverslag alle telgegevens doorgegeven dienden te worden aan het IKL.

Het IKL koppelde de telgegevens uit de gemeente Helden aan de telgegevens van de overige Limburgse Vogelwerkgroepen. Op

deze manier kreeg men een compleet overzicht van de weidevogelstand in Limburg. 8 agrariërs namen deel aan bovengenoemd project.

Ook werden afgelopen jaar de reeds lopende projecten (kerkuilen-, bosuilen-, steenuilen- en huiszwaluwproject) begeleid.

In 1998 had de Vogelwerkgroep Helden zich bij de Vogelbescherming Nederland aangemeld om deel te nemen aan de landelijke PTT vogeltelling. Helaas werd dit vanwege te weinig mankracht een jaar uitgesteld.

Het aantal leden van de Vogelwerkgroep steeg van 16 naar 19.

Bent u geïnteresseerd in deelname aan de activiteiten van de Vogelwerkgroep, neem dan gerust contact op met Peter Maessen tel. 077-4653761.

VERSLAG WERKGROEP DE GROENE WINKEL

Met de vogelwerkgroep en de jeugdwerkgroep is de Groene Winkel één van de drie pijlers, waarop het IVN Helden rust.

Deze pijler wordt ieder jaar wel zwakker, omdat er steeds minder wordt opgetreden en de opbrengst ook aanzienlijk minder wordt. Zo'n 10 jaar geleden waren we nog meer dan 25 keer per jaar onderweg; in 1998 was dat nog maar 13 keer, waaronder midnight-shopping en Kleurrijk Helden in Panningen, blaaskapellen-festival in Beringe, 3-daags tuingala in Panningen

en 2-daags historisch festival voor tractoren en motoren in de Manege in Panningen.

Zo als bekend, treedt de Groene Winkel ook op buiten Helden, zeg maar in heel Midden- en Noord-Limburg, zoals op de jaarmarkt in Heijthuijsen, fiets 4-daagse in Meijel, Genootschapsdag in Roermond, info-centrum op de Grote

Heide in Venlo, bijeenkomst van de vrijwilligers landschapsbeheer in Sevenum, 2-daagse Kerstbraderie in Wanssum, heropening van de Kasteelse Bossen in Horst (onze topper in '98!!) en de 3-daagse vogel-tentoonstelling in Horst. Wat de jaarmarkten en braderieën betreft, is het voor ons bijna verleden tijd; het standgeld wordt steeds meer en de opbrengst

steeds minder. Mensen zijn er genoeg, maar niet voor ons; die komen voor gezelligheid, eten en drinken; en dat kunnen wij niet bieden. Één van de doelstellingen van het IVN is informatie geven; maar als de mensen wegblijven bij onze stand, kunnen we zelfs die informatie niet geven. Het klapstuk van 1998 is reeds aangehaald, maar ik wil toch ook het dieptepunt vermelden: Stel

u even voor: je staat ergens met je handel van 10 uur 's morgens tot 17.30 uur 's middags. Opbrengst f 19,50 bruto (netto f 4,55). Ik had die dag alle tijd om 't precies uit te rekenen. Gelukkig komen er tegenwoordig steeds meer zogenaamde, “gerichte” markten, d.w.z. bijeenkomsten, georganiseerd door IKL, Limburgs Landschap en 't Limburgs Geschied- en

oudheidkundig Genootschap. Uiteraard mag je dan gratis optreden, bovendien zijn de bezoekers dan allemaal “groene” jongens en meisjes. Je informatie kun je dan goed kwijt en je loopt enigszins scheef als je ’s avonds naar huis gaat (!)

Bij de binnen lessen van de nu lopende vogel cursus ligt de Winkel ook steeds op tafel. De deelnemers zoeken dan ook

steeds gerichte informatie of 'n vogelboek. Omdat er diverse markten zijn vervallen, zitten we ook niet meer met personeels tekort. Met 'n 8-tal personen bemannen we steeds wisselend onze stand. Vanaf deze plaats wil ik dan ook nogmaals al deze mensen van ganser harte bedanken voor hun belangeloze en niet te missen hulp in 't jaar 1998. Ik hoop, dat ik in '99 weer gebruik

mag maken van hun diensten! Mocht iemand zich geroepen voelen om deze job over te nemen dan kan dat! Ik heb het 17 jaar met veel plezier gedaan, maar ik zit er niet aan vast geroest. Dus.....wie volgt ???

Jo Lormans

jaarrekening

**DAGWANDELING 1999: tussen Gulpen en Slenaken.
Zaterdag 5 juni 1999.**

De eerste zaterdag van juni 1998. De deelnemers van de dagwandeling nemen afscheid van elkaar. Ik krijg van verschillende kanten te horen: “ Het volgend jaar weer naar het zuiden ! Het is daar prachtig!” Mijn gedachte was: “ Alweer ? Liever een

variant.” Maar wie ben ik wanneer er zo wordt aangedrongen, terwijl ik zelf mijn hart verpaid heb aan de hellingen, de dalen en de beekjes van dit onvolprezen stukje Limburg ? Doen dus en zo is er voor de dag-wandeling 1999 opnieuw een paradijselijk deel Limburg uitverkoren: Het Gulpdal.

Hoewel de afstand Gulpen – Slenaken hemelsbreed slechts 5 kilo-meters bedraagt, meandert onze wandeling, gelijk de Gulp zelf, zodanig dat we na afloop zo'n 15 kilometers in de benen hebben. Het Gulpdal vormt een zeer afwisselend landschap. Het riviertje de Gulp stroomt door een tamelijk smal en diep dal dat aan weerszijden wordt begrensd door hoogvlakten. Het

schilderachtige groene decor bestaat uit loofbossen, struwelen, graslanden, akkers, holle wegen, hagen en steilranden. In het beekdal en op de plateauranden manifesteert zich op meerdere plaatsen een bijna buitenlands panorama.

Het eerste gedeelte van de wandeling richting Slenaken gaat over de heuvelruggen, die soms -gelijk de plooien van een tafellaken- rechtop stijgen en diep dalen. Dit maakt de tocht toch vrij pittig. Vóóraf dus de benen strekken! De terugweg van Slenaken naar Gulpen voert vrijwel geheel door weilanden aan de oever van de Gulp. Deze toont op narcistische wijze haar volle pracht,

verheimelijkt zich soms in wilgenbosjes en komt dan weer met een forse meander te voorschijn, als was het de eerste dag van de wereld. Wij kunnen daarvan genieten vanuit verschillende perspectieven en hoogten.

In en na een natte periode kan het hier zeer modderig en glibberig zijn vanwege de löss ondergrond. Stevige schoenen zijn aan te

bevelen en bepaald gemakkelijk kan een wandelstok een extra steuntje zijn. Wij doen de busondernemer zeker ook een plezier wanneer wij een reserve paar schoenen meenemen.

Veel IVN-ers zijn al meegegaan met onze (vermaarde) dagtochten. Op 5 juni kunnen we elkaar weer ontmoeten en

volop genieten van een centrum van natuurschoonheid. Oordeelt u er zelf maar over.

Bijzonderheden:

Vertrek bus 07.45 uur, Raadhuisplein Panningen.

Verzamelen om 07.30 uur.

Kosten bedragen opnieuw f. 25,- p.p. Bij een volle bus kan een reductie worden gegeven aan jeugdleden, kinderen of aan gezinsgenoten. Graag contante betaling bij aanmelding.

Aanmelding vóór 15-5-1999 bij Harry Boumans, Prins Clausstraat 7 Panningen, telefoonnummer 077-3073128. Na deze

datum wordt deelname open gesteld voor niet-leden. De kosten voor hen bedragen: f. 27.50.

Aan te raden: goed schoeisel, lunchpakket en drinken (er is gelegenheid tot eten), een verrekijker en aan het weer aangepaste kleding.

De organisatie is als vanouds in handen van Math Ghielen en Harry Boumans.

Veel natuurplezier,

Harry Boumans.

EXCURSIE POMPSTATION W.M.L. TE HUNSEL

Op vrijdag 7 mei zijn we te gast bij de W.M.L. te Hunsel. In dit pompstation wordt grondwater opgepompt en gezuiverd tot

drinkwater. Tot voor kort gebeurde dit ook in het pompstation in de Heldense Bossen. De machinist van het pompstation in Hunsel zal ons e.e.a. uitleggen wat er zoal moet gebeuren voordat grondwater opgewerkt is tot drinkwater. Het pompstation te Hunsel is één van de laatste installaties waar grondwater voor dit doel opgepompt wordt. Steeds meer gaan

waterleidingmaatschappijen over om oppervlaktewater te zuiveren tot drinkwater.

Momenteel wordt daarvoor in Beegden een nieuwe installatie gebouwd om oppervlaktewater vanuit een voormalige grindplas tussen Heel en Beegden te gebruiken voor drinkwater.

De aanvangstijden zijn nog niet bekend. T.z.t. wordt dit in de dag- en weekbladen bekend gemaakt.

Math Ghielen.

VOORJAARSWANDELING SINT ELISABETH'S HOF

2 mei 1999

Het Leudal is een dynamisch gebied, zeer bekend bij de natuur-
liefhebbers en de wandelaars. Schilderachtig zijn de beekdalen,
uitgeslepen door de Zelsterbeek en de Leubeek, die hier in een

grillig verloop vrij hun weg zoeken. Minder bezocht en derhalve ook minder bekend is het gebied gelegen achter het klooster Sint Elisabeth. Hier is o.a. de Bushop, de Bedelaar en het Langven gelegen. Het is al lang geen ven meer, maar een open landschap met half-natuurlijke graslanden en akkers. Dwars door het gebied loopt een zijtak van de Tungelroysche Beek.

De wandeling is een algemene kennismaking met dit gebied. Hoewel er geen specifiek thema aan verbonden is mogen fijne waarnemingen worden verwacht. Welke ontmoetingen er plaats zullen hebben zal mede afhangen van de waarnemingen van de deelnemers zelf, die elkaars gidsen zullen zijn. Alleen door te

gaan ontdekt u welke verrassingen dit stukje Leudal in petto heeft.

Harry Boumans

**WANDELING
KWAKVORST/BELGENHOEK/SCHERLIET**

Ber Geuyen uit Grashoek heeft bekans zijn hele leven in zijn vrije tijd rondgezworven in de buitengebieden van Grashoek en in de Peel. Hij kent het dus als de beste. Het gebied waarnaar hij ons op zijn wandeling op zondag 27 juni meeneemt kent hij net zo goed als zijn broekzak. In zijn wandeling voert hij ons naar

een vrij jong natuurgebied in de Kwakvorst. Dit oorspronkelijke akkerbouwgebied is enige jaren geleden ontdaan van zijn humuslaag en op de voedselarme nieuwe zandlaag ontwikkelt zich een nieuw natuurgebied. Doordat het gebied vrij drassig wordt gehouden krijgen oude kruiden en plantensoorten weer een kans.

De wandeling gaat vervolgens naar het Peelkanalen gebied en vervolgens naar het Scherliet.

Deze natuurgebieden in de uiterste noord-westhoek van onze gemeente zijn deels nog in ontwikkeling en deels al zeer oud. Met name het Scherliet is een goed bewaard gebleven Peelrestant

en zeer interessant. Aangezien het Scherliet een beschermd gebied is zullen we dit via de randen bezoeken.
Vertrek om 9.00 u. vanaf het IVN-gebouw.

Math. Ghielen.

DIALEZING VLAKBROEK 18 februari

Op donderdag 18 februari j.l. verzorgde ons eigen IVN lid Grad Smets een diaserie over natuurgebied Het “Vlakbroek” in

Koningslust. Grad die als fanatiek natuurliefhebber nauw betrokken is bij het behoud van, en de natuurontwikkeling in dit ongeveer 60 ha grote gebied wist de ongeveer 25 aanwezigen uitvoerig te informeren over het ontstaan van Het Vlakbroek. Zowel de waterhuishouding als de aanwezige flora en fauna kwamen d.m.v. de getoonde dia's uitvoerig aan de orde.

Peter Maessen

PRACHTIGE DIA'S VAN ZEELAND

Op donderdag 28 januari heeft Thijs Abbenhuis zijn dia lezing over Zeeland gehouden. Hij heeft ons weer zeer boeiend verteld over zijn natuurtochten over alle eilanden. Hij heeft prachtige dia's vertoond over planten, dieren, vogels en de prachtige

natuur. Ook liet hij dia's zien van dieren waarvan ik dacht dat je daarvoor naar verre tropische oorden moest reizen om die te zien. Ik wist niet dat in de Zeeuwse wateren inktvissen voorkomen. Ook de Zeeuwse zeeanemonen zijn net zo mooi als die uit Florida of Taiti. Het is alleen de kunst om te weten waar je moet kijken. Thijs heeft laten zien dat hij weet waar de mooiste natuur

wondertjes te vinden zijn, en maakt er ook nog prachtige dia's van. Dankzij deze dia's hebben we er allemaal van kunnen genieten.

Sytske

GEZELLIGE NIEUWJAARSBIJEENKOMST.

Voor de tweede keer organiseerde het bestuur aan het begin van het nieuwe jaar een nieuwjaarsbijeenkomst. Op donderdag 14

januari j.l. mochten we zo'n 12 leden verwelkomen die onder het genot van koffie met vlaai en een drankje gezellig het jaar hebben geëvalueerd en het samen over duizend en één ding hebben gehad. Een ongedwongen bijeen zijn, dat toch de moeite waard was want pas tegen elven begonnen de eersten pas

aanstalten te maken huiswaarts te keren. Ondanks de geringe opkomst toch de moeite waard om hiervan een traditie te maken.

Math. Ghielen.

LEKKER UITGEWAAID OP DERDE KERSTDAG 1998.

Traditiegetrouw organiseerde onze vereniging ook in 1998 weer haar winterwandeling.

Dit keer was hiervoor derde Kerstdag gekozen. Na twee dagen voornamelijk binnen zitten en lekker eten was het een verademing eens lekker buiten te zijn. De weersomstandigheden waren weliswaar niet ideaal. Geen winters landschap met

sneeuw. Wel jagende wolken met hier en daar een waterig zonnetje en af en toe wat regen. Toch genoten de 10 deelnemers van het zeer gevarieerde landschap van de “Kleine en Grootte Moost” langs de Noordervaart in Meyel. We liepen door de niet zo veel bewandelde bossen van de “Kleine Moost”, via een bosrand met een weids uitzicht over het parkachtige coulissen

landschap bij de “Moosthoeve” en een doorsteek naar de Noordervaart.

Vlak voor het natuurgebied “De Groote Moost” gingen we links een bospad in om even later te kunnen genieten van een enkele jaren geleden uitgediept ven. Een prachtig stukje natuur. Stil genietend vervolgden we onze route rondom het al eerder

genoemde natuurgebied. Helaas, of misschien wel juist niet, is dit gebied te waardevol en is het niet vrij te betreden.

Ooit hebben we als IVN hierin mogen wandelen onder leiding van een boswachter van Staatsbosbeheer en deze noemde de “Groote Moost” één van de parels van hun organisatie.

De route voerde ons rondom dit gebied , gedeeltelijk door open gebied, gedeeltelijk door bossen. Weer terug langs de Noordervaart biedt de hier hoger gelegen weg een prachtig uitzicht op het mooiste gedeelte van dit gebied, waarin de roerdomp en een aantal soorten zeldzame planten zijn

gesignaleerd. De Groote Moost is een uitloper van de Peel en is vrijwel onberoerd gebleven.

Na ruim twee en een half uur wandelen en genieten hebben we deze wandeling in een nabij gelegen café met lekkere koffie afgesloten.

Math. Ghielen.

PLANTEN MET EEN VERHAAL

Tjeu Leenen heeft speciaal voor IVN-ers uit onze omgeving een aantal van de meest voorkomende wilde planten beschreven.

Elke wandelaar zal er op elke wandeling een aantal zien. De meeste plantenboeken beschrijven meestal maar één of enkele facetten van de plant. In dit boekje is geprobeerd zoveel mogelijk over een plant bij elkaar te brengen, een beschrijving, de ecologie, kruidkunde, verhalen, enz. Als een rode draad is gebruik en geschiedenis van de “kroedwis” beschreven. Voor de

echte leek is op het einde nog een verklarende woordenlijst en een kort historisch overzicht over het gebruik van de planten door de tijden heen opgenomen.

Dit boekje is voor f 20,= te koop in de Groene Winkel.

HET GULPDAL: een rijk geschakeerd landschap.

De wandelaar die eenmaal kennis heeft gemaakt met het Limburgse heuvel/dalen landschap komt steeds opnieuw terug. Op veler verzoek is de dagwandeling 1999 opnieuw in Zuid-

Limburg gesitueerd. Waar de deelnemer al fraaie vergezichten en rustieke plekjes in gedachten heeft, zijn hier voor hen ter voorbereiding enkele bijzonderheden over het Gulpdal als achtergrond vermeld.

De rivier en het dal:

De Gulp ontspringt in het “Land van Herve “ in België en wel bij Vogelzang in de buurt van Henri-Chapelle. Het riviertje komt bij grenspaal 17 ons land binnen, stroomt dan sterk meanderend langs Slenaken over een afstand van 8 kilometer lengte naar Gulpen, waar het even voorbij het dorp een band van vriendschap aangaat met de Geul, een vriendschap die lang duurt totdat Geul

en Gulp zich schielijk storten aan de boezem van hun hartsvriendin de Maas. De Gulp is een waterloop met een stroomsnelheid van een tot twee meter per seconde. Aan de Gulp ligt het natuurgebied het Gulpdal, een toverdoos van allerlei landschapjes. Er is alles in dit dal, maar alles is er met mate. De woningen, de bosjes, holle wegen, knotbomen, fruitbomen,

hellingen en enkele historische bebouwingen en oude nederzettingen als Pesaken, Karsveld, Beutenaken en Slenaken. De dagwandeling gaat door enkele van de dorpen en zij voegen veel cachet toe aan het wandelplezier.

Geologie:

Het gebied rond Gulpen dateert van het tijdvak waarin de Maas zijn stroomgebied verlegde en daarbij diepe insnijdingen achterliet; het Gulpdal, het Geuldal, het Eiserbeekdal en het Zinselbeekdal. De bodem bestaat in de ondergrond hoofdzakelijk uit mergel (Gulpens Krijt), die vaak in de hellingen aan de

oppervlakte treedt. Hierop afgezet vinden we klei, zand, kiezel, leem en löss.

Dorpen en Kastelen:

In deze omgeving eindigen veel namen op –aken: Pesaken, Beuten-aken, Slenaken, Etenaken, en Sippenaken. Zij zijn

afleidingen van persoonsnamen en duiden op nederzettingen “ behorend bij iemand of iets “. De landeigenaar brengt zijn persoonlijk grondbezit tot uiting. In het gebied zijn enkele kasteel-boerderijen gelegen. Tijdens de wandeling passeren we zo Karsveld

Kasteel Neubourg:

De naam zegt dat er ook een ouder kasteel geweest moet zijn. Dit verdwenen kasteel moet aan de noordkant van het dorp Gulpen gesitueerd worden, daar waar de plek nog Burggraaf wordt genoemd. Kasteel Neubourg werd rond 1640 gebouwd. Het is een imposante verschijning, van verre en vanuit elke hoek te

zien. De hoeve ligt naast het kasteel. Het kasteel is afgezien van enige uiterlijke veranderingen op het eind van de achttiende eeuw in Lodewijk XIV- stijl opgetrokken, een voorbeeld van Maaslandse Renaissance. De verdedigingswerken werden in 1734 gesloopt. In het kasteel is een hotel-restaurant gevestigd. Verder woont er de eigenaresse, de gravin De Marchant et d'

Ansembourg. Het kasteel is getooid met een prachtig park, een arboretum. Tijdens onze wandeling zullen we daar Kastanje, Beuk, Acacia en statige zomereiken ontwaren. We zien enkele vijvers die de voortzetting van de grachten vormen. We zullen door een prachtige laan gaan aan de boerderij zijde en van hier uit zicht hebben op het voorhof. De grote ommuurde moestuin

was eertijds siertuin in Franse stijl. Tegen de noordelijke omheiningmuur staat een fraai tuinpaviljoen uit het begin van de 18^e eeuw.

Flora en Fauna:

In de Gulp worden enkele vissoorten aangetroffen zoals de Forel, de Rivierdonderpad en Elrits. Bij hydrobiologische inventarisaties kwamen 50 soorten beekorganismen naar voren, zoals kreeftachtigen, bloedzuigers, slakken, platwormen, haften, en kokerjuffers. Levend barenden Hagedissen zijn bij geschikt weer alledaagse verschijningen. Vroedmeesterpad, geelbuikige

Vuurpad en Alpensalamander worden gesignaleerd. In het Gulpdal komen 25 dassenburchten voor, de vos is in overtal en verder worden gesignaleerd de Wezel, de Hermelijn, Bunzing, Steen- en Boommarter. De rijke vogelstand komt naar voren met Havik, Buizerd, Slechtvalk, Sperwer, Veld- Steen- Bos- en Ransuil, Nachtegaal, Wielewaal, Boomklever en Boomkruiper,

Oever-zwaluw, IJsvogel en de Grote Gele Kwikstaart. De flora is uitbundig op de kalkgrond aanwezig. We kunnen uitzien naar de hier bekende bloeiers !

Gulpen en Slenaken:

Gulpen ligt aan een oude Romeinse weg die Maastricht en Aken verbindt. De huidige verbindingsweg is in 1824 aangelegd. De ver-binding tussen deze welvarende steden werd druk bezocht door kooplieden en reizigers. De historie vermeldt dat begin der 11^e eeuw keizer Hendrik II de dorpen Galopia en Mere schonk aan de Munsterkerk van Aken. Voor die tijd bezaten de heren

van Wassenberg er de voogdij en hadden zij er goederen. In 1252 waren de goederen leenroerig aan de hertog van Limburg. Gulpen heeft in de loop van de eeuwen veel te lijden gehad van vijandelijke legers. Zo heeft de hertog van Brabant in 1328 zijn troepen op de Gulpenerberg gelegerd en in 1568 had de Prins van Oranje zijn leger tenten bij Gulpen opgeslagen. Gelukkig

zijn die roerige jaren voorbij. Hoewel: Gulpen wordt nog steeds overvallen, nu in de zomertijd door soms luidruchtige toeristen. Maar zij komen er ook om de schoonheid van de natuur en het landschap te ontdekken. Gulpen heeft meer: een watermolen en een overbekende brouwerij en de na een innovatieplan een promenade, waarbij het water van de Gulp dankbaar wordt

gebruikt voor het voeden van fonteintjes, waarbij het water uit de mond van een betonnen kikker plenst op de ruggen van eveneens onbeweeglijke stenen vissen.

Slenaken is een dorpje dat voornamelijk nu leeft van het toerisme. De naam wordt voor het eerst genoemd in een acte van de dertiende eeuw. Tot 1728 behoorde het toe aan Gronsveld. De

kerk is van de Brusselse architect Wincqs en kwam in 1793 gereed. De kerk bestaat uit een driebeukig schip. De westtoren is opgenomen tussen twee kapellen aan de uiteinden van de zijbeuken.

Harry.

VOOR DE JEUGD

Op 1 maart begon voor de mensen die het weer voorspellen de lente. Nu is het al weer april. Heb je al een goede 1 april grap bedacht? Je hebt meegedaan aan de weidevogel cursus. Veel geleerd over die

mooie vogels? In februari hadden we ons beziggehouden met allerlei soorten stenen en mineralen. De baksteen die je gekleid had pronkt op je bureau. In januari hielden we in de donkere Heldense bossen een sterrentocht. Spannend? Bang? Maar goed dat er een ouder bij was. In januari hebben jullie ook heel veel geschreven en getekend voor de Kijk Op. In deze Kijk Op zie je

al enkele werkjes. Ook de volgende nummers van ons boekje zullen we mooier maken met jullie werkjes. Bedankt! In december hebben we gewerkt voor de vogels in de winter. Weet je nog? Pinda's rijgen en vetbollen maken! Ze zijn de voorbije winter weken, toen er veel sneeuw lag, lekker opgegeten!

En kijken we ook even voor uit? We komen nog enkele keren bij elkaar! Wat we gaan doen? Dat zie je wel. Tot ziens!

Jan

Dhr. J. G. v Wijk heten we van harte welkom als nieuw lid van onze vereniging.

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Harry Boumans
Jan v. Enkevort
Math Ghielen
Jo Lormans

Peter Maessen
Sytske Venstra

Deze Kijk Op werd geïllustreerd door de jeugdleden.

CONTRIBUTIE

De leden die nog geen contributie betaald hebben,
worden verzocht dit zo spoedig mogelijk te doen
d.m.v. de acceptgiro die in de Kijk Op van januari.

KIJK OP

AGENDA

Juli-aug-sept 1999

Datum	Activiteiten	Blz:
18 juli zondag	Landschaps-fietstocht Uitsetter: Math Ghielen Vertrek: 13.00 uur vanaf IVN gebouw	6
29 juli donderdag	Avondwandeling Gids: P. Wijnhoven uit Maasbree Vertrek: 19.00 uur vanaf IVN gebouw	
19 augustus donderdag	Thema-wandeling vlinders Gids. P. Wijnhoven uit Maasbree Vertrek 21.30 uur vanaf IVN gebouw	15
5 september zondag	Wandeling: Sarsven/de Banen Nederweert Gids: leden van de vogelwerkgroep Vertrek: 9.00 uur vanaf IVN gebouw	
3 oktober zondag	Thema-excursie paddestoelen Gids. Gerard Dings uit Haelen Vertrek: 9.00 uur vanaf IVN gebouw	5
10 oktober zondag	Wandeling Vogeltrek Gids. Leden Vogelwerkgroep Vertrek 9.00 uur vanaf IVN gebouw	

Het IVN gebouw kunt u vinden op Kloosterstraat 14 Helden
 Inlichtingen over dit programma kunt u verkrijgen bij:
 Peter Maessen tel: 077-4653761

Let Op!
In deze Kijk Op bevindt zich uw IVN-lidmaatsschapkaart

VOORWOORD

Kijk Op juli 1999 heeft U opengeslagen. Op het omslag las U: Jaargang 17 nummer 4.

Jo, alweer het laatste nummer van een jaargang. Op 1 oktober verschijnt Kijk Op 1 van jaargang 18.

Het jaar 2000 komt ons dan al met open armen tegemoet...

Een nieuw millennium... nieuwe grootse voornemens? Wat zou het fijn zijn als we eens wat specialere voornemens zouden maken. U begrijpt al waar de schrijver naar toe wil? Voornemens maken en ook uitvoeren!

Het wordt immers geen gewone jaarwisseling! Over voornemens moet lang, goed nagedacht worden. Vandaar dit voorwoord in deze Kijk Op, zodat ons IVN er op 1-1-2000 klaar voor is.

Tot ziens bij één van de werkgroepen, en mocht U vakantie genieten, ga dan naar tevredenheid met de tijd om.

De redactie
Jan

Kijk Op
Jaargang 18 nr. 4
Juli-aug-sept 1999

AFSLUITING VOGELHERKENNINGSCURSUS

Vogelwerkgroep IVN Helden.

25 cursisten waren op 4 mei l.l. , voorlopig voor de laatste keer bij elkaar, om samen de vogelherkenningscursus, gegeven door de Vogelwerkgroep, af te sluiten. Een half jaar lang waren 29 enthousiaste vogelaars(sters) zowel binnen als buiten actief om zo de in het wild rondvliegende vogels te leren herkennen. Geen gemakkelijke klus, maar door de hulp en steun die men elkaar op de momenten dat dit nodig was gaf viel het over het algemeen toch wel mee.

Op dinsdagavond 4 mei de afsluiting. Met de openingswoorden waar-mee Harrie Boumans deze avond op een voortreffelijke wijze opende, schetste hij in het kort de bedoeling van deze afsluitingsavond. Een geroezemoes onder de cursisten ontstond toen Harrie mededeelde dat er d.m.v. een kleine quiz de opgedane kennis over het afgelopen jaar zou worden getest.

Jacques Ottenheim was de man die de quiz verzorgde en ook de man die menigeen middels de getoonde dia's liet twijfelen over wat nu wat en wat nu welke vogel zou kunnen zijn.

Na de pauze werd door de Voorzitter van "ons IVN" aan de cursisten een persoonlijk ondertekend certificaat overhandigd waarna onder het genot van een drankje de cursus officieel werd afgesloten.

De hoge opkomst en het enthousiasme van de cursisten zorgde er voor dat wij als organisatie terug konden kijken op een zeer gezellig en geslaagd half jaar.

Wij, de leden van de Vogelwerkgroep, wensen langs deze weg nogmaals alle cursisten veel succes in de toekomst en bedanken ieder voor het bloemetje waarmee de organisatoren op deze laatste avond werden verrast.

Peter Maessen

WEIDVOGELCURSUS VOOR HET JEUGD-IVN

In maart en april van dit jaar zijn wij 4 x bij elkaar geweest om iets te leren over weidevogels. Deze minicursus werd helemaal bedacht en verzorgd door Grad Smets.

We hebben 2 binnenlessen gehad, waarbij we mooie dia's te zien kregen over verschillende weidevogels. We zagen o.a. de kievit, de grutto en de wulp. Ook de eieren waren mooi te zien op de dia's. Na afloop werd getest of iedereen goed opgelet had. We moesten wat vragen beantwoorden en er waren ook nog twee mooie prijzen te verdienen.

Maart roert zijn staart en april doet wat hij wil!

Deze spreekwoorden waren echt van toepassing op de twee winderige, koude zondagmorgens in maart en april toen we naar buiten gingen om de vogels in het echt te bekijken. We zijn naar de weilanden aan de Rootsdijk in Egchel geweest. We werden gebracht door enkele fanatieke ouders. We zagen veel kieviten en baltsende kieviten, verder o.a. een wulp, een leuwerik en een graspieper.

Ook gingen we de wei in om een gemaakt nestkuiltje te bekijken.

Ondanks de vreselijk harde wind en kou was het toch heel leuk en leerzaam.

Grad en ook de chauffeurs: heel erg bedankt!

Namens de jeugdwerkgroep,
Josefien.

PADDESTOELNEXCURSIE

Onze jaarlijkse paddestoelenexcursie zal plaatsvinden op zondag 3 oktober (en niet op 26 september zoals aangekondigd in het jaarprogramma).

In principe is “**t Leudal**” het gebied waar we naar toe gaan, tenzij er zich voor die datum (redelijk in de buurt) een geschiktere locatie aandient. Het is namelijk niet mogelijk om 4 maanden voordat de excursie zal plaatsvinden, te weten waar op die bewuste dag veel paddestoelen staan. Meestal is eind september/ begin oktober de tijd, dat er in de meeste bossen volop paddestoelen kunnen worden aangetroffen. Maar soms flikt de natuur ons een “kunstje” ! Zoals verleden jaar, toen we eind juni met de PSL (Paddestoelen Studiegroep Limburg) een excursie hadden in het Leudal.

Onze verwachtingen waren niet al te hoog gespannen, maar we kwamen “bedrogen” uit: aan het einde van de dag bleken we ruim 150 **soorten** te hebben gezien! De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat lang niet al die paddestoelen de meest bekende vorm (hoed-plaatjes-steel) hadden, maar er bijvoorbeeld ook veel **korstzwammen** tussen zaten.

Ook de aantallen per soort, die in de herfst maar wat vaak de honderd- of duizendtallen overschrijden (denk aan vlamhoedjes, valse hanekammen, paardehaartaailingen e.d.), waren beduidend minder.

Die vroege explosie bleek toch niet de voorbode voor een geweldig paddestoelenjaar. In de hele nazomer en herfst waren er steeds wel genoeg paddestoelen aanwezig, maar het leek wel of het in de grond aanwezige mycelium z'n kruit al (in juni) had verschoten. Het

antwoord op de vraag wat ons dit jaar te wachten staat, kunnen we op het tijdstip van de excursie wellicht al geven. De verwachtingen zijn hoog gespannen, gezien de vele regen die afgelopen winter en voorjaar is gevallen. Op 3 oktober zullen we zien of deze terecht zijn.

Vertrek om 9.00 uur vanaf het IVN gebouw.

Mocht U liever rechtstreeks naar het excursie terrein komen, bel dan de avond vóór de excursie naar ondergetekende om te horen waar we definitief naar toe gaan.

Gerard Dings
tel: 0475 592589

LANDSCHAPSFIETSTOCHT 1999.

Dit jaar voert de IVN-fietstocht ons richting Kessel, Reuver, Belfeld, Baarlo, Maasbree en Helden.

De Maas staat dit maal centraal in onze fietstocht. Tweemaal zullen we haar moeten oversteken. De route voert ons verder over de oostoever in het Reuverse, door het rustieke gehucht Ronckhorst en o.a. ook langs de stuw bij Baarlo.

Datum; zondag 18 juli. Vertrek 13.00 u vanaf het IVN-gebouw
Lengte tocht; ongeveer 40 km.

Math Ghielen

NOTULEN ALGEMENE LEDENVERGADERING IVN HELDEN op 22 april 1999

Aanwezig: 12 personen

Afgemeld: 7 personen

1 Opening door de voorzitter:

Om 20.10 uur heet de voorzitter allen van harte welkom, waarna een korte evaluatie van het 20e bestaansjaar van het IVN Helden volgt.

Als afsluiting een woord van dank aan allen die zich het afgelopen jaar hebben ingezet voor het IVN Helden.

We mogen terug kijken op een geslaagd verenigingsjaar. Een gevarieerd jaarprogramma met weer meer bezoekers, een geslaagd weidevogelproject, de start van de vogelcursus met 30 deelnemers en vooral succesvolle jeugdactiviteiten. Het enthousiasme waarmee aan deze genoemde activiteiten is gewerkt en is deelgenomen geeft een goed gevoel voor de toekomst. Helaas is het jammer dat te weinig leden zich geroepen voelen om een bestuursfunctie te vervullen.

2 Vaststellen notulen ledenvergadering d.d. 28-04-98:

Gezien er geen op- of aanmerkingen op dit verslag zijn keurt de vergadering het verslag met dank aan de Secretaris goed.

3 Vaststellen jaarverslag 1998:

Er zijn geen opmerkingen op het jaarverslag 1998. Goedkeuring volgt.

4 Vaststellen verslag commissie van onderzoek:

Dhr. Van Hal leest het verslag, samengesteld door de commissie van onderzoek voor en overhandigd het verslag aan de voorzitter.

De in dit verslag gemaakte aanbevelingen zijn reeds in het financieel overzicht aangepast. Het gewijzigde financieel overzicht

wordt ter vergadering uitgereikt. De wijzigingen hielden in, het reserveren van gelden voor het weidevogelproject en jubileum feest.

5 Vaststellen financieel jaarverslag 1998:

De voorzitter geeft uitleg over het financieel overzicht met name wat betreft de reserveringsgelden. Hierna wordt het financieel overzicht door de vergadering zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd.

6 Vaststellen begroting 1999:

De begroting wordt zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd.

7 Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek:

Dhr. Geux is aftredend en wordt bedankt voor de bewezen diensten. Dhr. J. knapen stelt zich kandidaat en wordt door de vergadering benoemd.

8 vaststellen contributie 1999:

Gezien de financiële situatie waarin het IVN Helden momenteel verkeerd, stelt Het Bestuur voor de contributie niet te verhogen. De vergadering gaat hiermee akkoord.

9 Verkiezing en benoeming bestuursleden:

Mieke Verkoelen is aftredend en stelt zich herkiesbaar. Er hebben zich geen nieuwe kandidaten aangemeld. Mieke Verkoelen wordt onder dankzegging herkozen.

10 Plannen 1999/2000:

Als eerste streven wordt aangehaald dat Het Bestuur dit jaar probeert verder te bouwen op de activiteiten van het afgelopen jaar. Zoals vermeld in de openingsrede van deze vergadering is het IVN ook actief met diverse activiteiten buiten de Gemeente Helden. Als

extra aandachtspunt wordt vermeld de organisatie (eventueel samen met zusterverenigingen) van een groencursus.

Vraag dhr. Van Hal: kan er door het IVN Helden worden deelgenomen aan scholingscursussen?

De voorzitter antwoord hierop:

Vanuit het Landelijke IVN worden er het hele jaar door cursussen aangeboden waar door bestuursleden en/of kaderleden aan deelgenomen kan worden. Ook via de Consulent NME in Roermond kan de gewenste informatie worden ingewonnen.

Inschrijven op de op komst zijnde vrijwilligersbank van de gemeente Helden is noodzakelijk.

11 Rondvraag:

T. Greenwood: Is het mogelijk een IVN lidmaatschapsbewijs te ontvangen voor gebruik bij buitenshuis activiteiten voor het IVN?

Antwoord: Gezien dit een item is wat gebaseerd is op activiteiten voor een werkgroep binnen het IVN, zal dit op de eerstvolgende vogelwerkgroepvergadering worden besproken.

12 Sluiting:

Een woord van dank aan de aanwezigen. De voorzitter nodigt hierna ieder uit voor een drankje.

Peter Maessen

VOOR DE JEUGD

Als je dit leest is het alweer juli. Enkele weken geleden kwamen we dit schooljaar voor het laatst bij elkaar. Enkele mensen van de jeugdwerkgroep hebben ook een stukje geschreven voor en over jullie. Het was een geweldig jaar waarin we veel gedaan hebben. Jullie waren fantastisch! Bedankt allemaal. Ook een dik bedankje voor al die ouders en andere mensen die dit jaar tot zo'n mooi jaar maakten. En nu... lekker op vakantie? Of, je nog eerst opgeven voor het nieuwe jeugd IVN jaar?

Let op school maar goed op wanneer er briefjes neergelegd of uitgedeeld worden. Daarop staat natuurlijk ook wie er lid mogen worden!

Een heel erg fijne vakantie, nog een keer bedankt en tot ziens.

Misschien nog een tip voor je ouders...

Meer leiding... ook meer jeugd IVN groepen!

Jan

HALLO JONGENS EN MEISJES VAN HET JEUGD IVN.

Als deze Kijk Op verschijnt is het seizoen 1998/1999 alweer voorbij. Het was een boeiend, leerzaam en vooral een gezellig jaar.

In het najaar verkenden we de omgeving van ons clublokaal.

Natuurlijk kwamen de paddestoelen ook aan bod. Omdat het slecht weer was bracht Gerard Dings paddestoelen naar het clubgebouw. Je herinnert je nog wel de prachtige dia's, de leuke puzzels en andere spellen die ons van alles leerden over paddestoelen.

Grad Smets en een meneer uit Roermond lieten ons de wereld van de roofvogels bekijken. Ze hadden mooie opgezette exemplaren meegebracht, waardoor we de vogels van dichtbij konden bekijken.

De vogels in de buurt hebben kunnen smikkelen van de vetballen en pindaketingen die we in december zelf hebben gemaakt. Verder haalden we braakballen uit elkaar. Grad leerde ons hoe we konden bekijken wat er in de magen van de roofvogels verslonden werd. Dit deed hij met behulp van een binoculair (soort microscoop).

Het nieuwe jaar werd geopend met een winterse tocht in het donker. Tijdens deze sterrentocht in het bos aan de Nachtegaalstraat kwamen we de boskabouter en zijn hond tegen. Dat was toch wel spannend.

De thema avond over stenen en mineralen was zeer leerzaam en interessant. Laura en Jan vertelden ons veel over deze harde zaken. Heb je nog de vuurstenen die je toen mocht kappen?

In het vroege voorjaar kwamen we vaak bij elkaar om van alles over weidevogels te leren. Grad Smets organiseerde speciaal voor jullie een cursus. In juni gaf hij jullie voor deelname aan deze cursus een weidevogel-diploma.

In april verkenden we Bovensbos. Een prachtig gebied met natte en droge stukken. Het is zeker de moeite waard om daar nog eens te gaan kijken.

Kennen jullie de verhalen nog over voorjaarsbloemen en planten die verteld werden tijdens de rondleiding in het Vlakbroek? Alweer een activiteit die werd georganiseerd door Grad.

Zaterdag 29 mei was ons jaarlijkse hoogtepunt. Weet je het nog, De Grote Peel in Ospel? Het was bloedheet, maar hartstikke leuk. Goede gidsen leidden ons door het natuurgebied en we kregen een heel handige doekoffer om experimenten uit te voeren.

Op het moment dat deze Kijk Op werd samengesteld is onze familieactiviteit op 9 juni nog niet geweest. Maar ik weet nu al dat ook deze activiteit weer heel leuk wordt. Dat is voornamelijk aan jullie te danken, want jullie waren het afgelopen seizoen hartstikke gezellig en jullie deden heel goed aan alles mee. De complimenten van de leiding.

Tot slot nog iets over het IVN. Als je niet meer met het jeugd-IVN mee kan doen, dan is er nog altijd het gewone IVN. Regelmatig organiseert het IVN wandelingen en andere activiteiten, waar iedereen aan mee kan doen. Jong en oud, lid of geen lid. Je bent altijd van harte welkom. Activiteiten maken we bekend in de krant Midden-Limburg en in de Kijk Op. Soms op nog meer plaatsen.

Wij, de leiding moeten ons nog buigen over het volgend seizoen. Hopelijk wordt dat weer even mooi als het afgelopen seizoen.

Tot ziens in 1999/2000!

Toos.

EXCURSIE POMPSTATION WML HUNSEL AFGELAST.

Door een communicatiefout onzerzijds is de op vrijdag 7 mei geplande excursie naar het pompstation van WML te Hunsel niet doorgegaan. Nog dit seizoen of anders in het programma van volgend jaar zijn we uitgenodigd in het waterleidingpompstation van Roos-teren. Ons wacht dan een excursie in het pompstation en een wandeling langs de vijvers van waaruit middels oevervegetatie een eerste zuivering plaats vindt van oppervlaktewater dat voor consumptie geschikt gemaakt wordt.

EDUCATIEF NATUURPAD “HET FLADDERPAD“ IN GEBRUIK GENOMEN.

Op Pinksterzondag werd nabij camping Beringerzand een nieuw natuurpad geopend. Omdat rondom deze camping nogal wat vleermuizen voorkomen kreeg dit pad de naam “FLADDERPAD” mee. Deze nieuwe wandelroute kreeg een educatief karakter. Op een speelse manier kunnen vooral kinderen kennismaken met de natuur. De vleermuis “Fladder” staat hierbij centraal. Langs de route staan een aantal informatieborden die de wandelaars meer vertellen over de aanwezige flora en fauna. Voor kinderen is er bij de receptie van camping Beringerzand een z.g. fladdertas te verkrijgen waarin een opdrachtformulier, diverse hulpmiddelen zoals een kompas, een verrekijker en een vangnetje. Aan de hand van dit opdrachtformulier moeten allerlei dingen uitgevoerd worden.

De lengte van de route is twee-en-een-halve kilometer.

Een bijzonder initiatief in een bijzondere omgeving.

Math Ghielen.

HET ANDERE LEUDAL.....

Vaste deelnemers aan onze wandelingen weten intussen al langer dat wandelingen door Harrie Boumans uitgezet altijd bijzondere wandelingen zijn. Verrassend, met oog voor detail, en niet altijd over platgelopen en bekende paden.

Zo ook was de wandeling op zondag 2 mei j.l. naar het andere Leudal achter klooster St. Elisabeth in Haelen.

Een schitterende zonnige morgen beloofde alle goeds. Ik had er dan ook al gauw geen spijt meer van dat ik mijn traditionele wekelijkse uitslaapmorgen had moeten inleveren voor deze wandeling.

Met z'n negenen liepen we achter het klooster langs, passeerden de vroegere kloosterboerderij, bekeken het bij de boerderij behorende bakhuis en trokken over een wildrooster het natuurgebied in. Het vroege ochtendlicht gaf het landschap een speciale glans en kleur. Landerijen omgeven door bossen en groen gaan hier over in gemengd bos met in eens een zachtglooiend perfect heideveld. Prachtig gevormde solitaire vliegdennen en een enkele eik geven dit heidelandschap iets parkachtigs. Verder wandelend komen we bij een verstilde visvijver, omzoomd door wilgen, populieren en veel vroeg bloeiende wilde heesters. Lang staan we stil om te genieten van een eend met jongen. Een duikende meerkoet en de bijna versteende reiger, wachtend op een prooi. De hof van Eden kan bijna niet mooier zijn geweest.

Dit mooie landschap loslatend wandelen we verder richting Heythuysen, door het buurtschap "Budschop", langs de monumentale boerderij "Het Ghoor" naar het dal van de Tungelroyse beek. Onder de brug over deze beek ligt een flinke stuw. Gelukkig heeft het Waterschap hier een vistrap aangelegd. We besluiten onze route langs de oever van deze beek te vervolgen. Een goeie keus. Het beekdal is nu overal natuurgebied en dit is te zien, weilandjes

met distels, voor ons uit vliegende oranjetipjes, bloeiende pinksterbloemen en vlindereitjes zoekende IVN-ers.

Midden in dit gebied ligt de hoeve “Speckershof”, een eenzame oude boerderij, schitterend passend in dit landschap. Bruine en zwarte lakenvelders completeren het geheel. Bij een stenen brug rusten we even en nemen het landschap in ons op. De zon laat ons niet in de steek en doet z’n best alle kleuren groen apart te belichten. De route brengt ons verder door oud dennenbos, diep doorsneden door de nu meanderende beek, naar de achterkant van de kloostertuin. Een fotograaf doet hier z’n best om een “bruidje van een communicantje“ voor de eeuwigheid vast te leggen. Kijkend vanaf de hoge zuidoever zien we hoe een oude eik een gevecht om lijfsbehoud aan het voeren is met de aan zijn voeten vretende beek. Zijn buurman heeft de strijd al eerder verloren en ligt als een soort natuurlijke brug over het water. Moe en tevreden sluiten we bij de oude watermolen nabij St. Elisabethshof onze wandeling af. Alweer een schitterende natuur ervaring rijker.

Math Ghielen

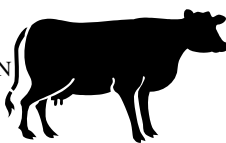
VLINDERWANDELING.

De vlinderwandeling is een traditioneel terugkerend onderdeel van ons jaarprogramma. Peter Wijnhoven zal middels lekkere smeersels proberen weer zoveel mogelijk nachtvlinders te lokken. Nachtvlinders worden door aangetrokken door de geur van het zoete smeersel bestaande uit siroop en alcohol. Schitterend is te zien hoe de enigszins door de alcohol in het zoete smeersel bedwelmde vlinders via hun roltong de zoetheid naar binnen zuigen. Ze zijn hier zo intensief mee bezig dat ze niet merken dat ze van zeer dichtbij gadedegeslagen worden. Kortom, een must voor de natuurliefhebber.

Vertrek vanaf het IVN gebouw om 21.30 u.

ZELFS REGEN KON DE PRET NIET DRUKKEN

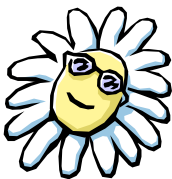
Zaterdagmorgen, 5 juni j.l. half acht 's morgens, Raadhuisplein Panningen, een bus van Roedje Ghielen, 35 IVN-ers en ... grijze lucht en REGEN. Dit waren de ingrediënten aan het begin van de twintig- of één-en-twintigste dagwandeling van het IVN Helden. En ondanks de regen alleen maar verwachtingsvolle gezichten, geen gezeur over slecht weer en zeker niet na het profetisch orakel van de voorzitter die beweerde dat regen voor acht uren, zonneschijn geeft in de middaguren. Na zijn welkomstwoordje nam Harrie het woord over en werden ons de te verwachten “ontberingen” tijdens de wandeling uitgelegd. Het zou een pittige, doch prachtige wandeling worden. Op de hem bekende, enthousiaste, manier kregen we uitleg van het gebied en werd de tocht in grote lijnen beschreven. Tegen negenen kwamen we aan in Gulpen, waar een kastelein zo aardig was geweest speciaal voor ons zijn café vroeger te openen en ons van een lekkere bak koffie te voorzien. Om half tien was het dan zo ver, regenpakken werden uitgepakt, wandelschoenen werden nog eens

extra vastgeknoopt en rugzakken omgehangen. Langs de Gulpener Bierbrouwerij, een prachtige oude molen en achter langs de bomen-tuin van Chateau Neubourg de Gulpener berg op. Halverwege deze klim door een “Staegele” (een draaiportje) een weiland in. Gadeslagen en op de voet gevolgd door een aantal jonge dames- en heren koeien voerde het pad ons omhoog naar een bosrand. De route liep da-lend en stijgend door oude bossen afgewisseld met open plekken, holle wegen, schitterende vergezichten, zigzaggend naar het gehucht Pesaken. Overal op de weg, in de berm en zelfs tegen palen wemelde het van slakken. Naaktslakken en wijngaardslakken in alle soorten en maten waren te bewonderen. Bij een potterie in een oude Limburgse boerderij werd een eerste stop ingelast. Schuilend onder het ver overstekende dak werden de eerste boterhammetjes verorberd. De stemming was ondanks de gestadig neervallende regen opperbest. Het regende ook niet vervelend, er was weinig wind en iedereen had gewoon geaccepteerd dat het regende. “In dit landschap eens met regen wandelen heeft toch ook wel iets speciaals” zei iemand en iedereen beaamde dit. Langs enkele prachtige oude vakwerkboerderijen voerde onze tocht ons weer omhoog door een aan weerszijden prachtig met fluitekruid, zevenblad en rose koekoeksbloemen begroeide holle weg. Het landschap bleef zich afwisselen, dan weer door oude bossen, daarna weer langs de bosrand met mooie doorkijkjes en vergezichten. Bij één van deze mooie vergezichten werd een tweede stop ingelast en werd traditioneel een frans kaasje aangesneden. Het aantal liefhebbers hiervoor wordt jaarlijks groter. Na deze pauze wachtte ons een zware glibberige afdaling, gevolgd door een mogelijk nog zwaardere klim. Zowel afdaling als klim gaan door een diep door regenwater ingesleten holle weg en goed is te zien hoe het wordingsproces van een holle weg verloopt. De extra inspanningen worden echter beloond door de overweldigende omringende natuur. Na deze laatste klim volgde nog een lange afdaling o.a langs een dassenburcht naar het Gulpdal, richting Slenaken. Hier aangekomen

hield het op met regenen. De voorzitter kreeg gelijk, het middaguur was geslagen en de zon brak eerst aarzelend, doch later krachtig door om ons ook niet meer in de steek te laten. Na een lekker kop soep, voor sommigen een pilsje of een ijsje werd tegen tweeen met het tweede gedeelte van onze tocht gestart. De zon scheen intussen uitbundig en het Gulpdal lag voor ons open. Dit tweede gedeelte van onze dagtocht is heel anders als het ochtendgedeelte. De Gulp meandert als een slang door het landschap, soms verstilld, dan weer woest en snel-stromend. Onze route liep dan weer direct langs de Gulp, dan weer liep de Gulp diep onder ons. Steeds weer verrassend, steeds anders. Tijdens dit gedeelte van de route leerden we balanceren. Soms was het zo glibberig dat iedereen, iedereen moest helpen om niet uit te glijden. Dit leverde soms hilarische lachbuien op als weer eens iemand op zijn g.... ging. Intussen zagen we er allemaal uit alsof we net uit de klei getrokken waren, maar dit mocht ons plezier niet vergallen.

De Gulp doorsnijdt op enkele plaatsen wegen. Een mountainbiker meende dat je de Gulp hier wel makkelijk zou kunnen oversteken. Maar zelfs de Gulp kan verraderlijk zijn. Halverwege bleef hij steken en moest hij het opgeven. Ongeveer tot aan zijn kruis door het water wadend behaalde hij de overkant. "M'n fiets is nu tenminste weer schoon", was lachend zijn enige commentaar. De route voerde ons langs de Gulp weer terug naar Pesaken en later voor langs Chateau Neubourg, door de lange statige

oprijlaan terug naar Gulpen. Op het zonnige terras van de Pannekoekenmolen sneuvelden daarna, Jaap Dirkmaat van Das en Boom ten spijt, een aantal Korenwolven en laafden we ons aan zon, spijs en drank. Om half zes kwam de bus en iedereen was de chauffeur welgevallig door vuile schoenen uit te trekken en netjes in plastic zakjes te verpakken. Moe en voldaan, terugkijkend op alweer een prachtige dagwandeling, sloten in de bus de meeste oogleden zich en werd het stil.

In Panningen aangekomen regende het, so what.....
Harrie, hartstikke bedankt, en tot volgend jaar...

Math. Ghielen.

NB. Voor de natuurliefhebbers, een korenwolf is een lekker witbiertje en er zijn er zat van, in tegenstelling tot de echte korenwolf.

VARENS, LEGENDE EN GEBRUIK HIERVAN.

Het heeft de mensen al sinds de oudheid verwonderd, dat varens “noch bloemen noch zaden voortbrengen”, en dat zij zich toch vermenigvuldigen. Men nam aan dat deze planten hun zaad verstopten. Dat ging zo, zo dacht men: rijp zaad aan de plant dat vonkelde als goud, viel met zo een kracht op de grond, dat zelfs een metalen vizel, waarin men het wilde opvangen, zou stukslaan. Het verdween bliksemsnel in de aarde, en was niet meer terug te vinden.

Het was duivelswerk om het op te sporen. De varens werden daarom bij de duivelskruiden gerekend. Deze gebruikten bij vele kwade streken de varens. Wilde de mens het bezitten dan kreeg men dit in ruil voor zijn ziel, de ruil werd gemaakt in de nacht van Kerstmis tussen elf en twaalf uur. Om het zelf te gaan halen was een griezelig werkje. Had men éénmaal het zaad dan werd men nooit meer moe

en kon men het werk van wel twintig man verzetten. Ook de taal der dieren kon men dan verstaan, met jagen miste men nooit meer, en men kon zich onzichtbaar maken. De bezitter van varenzaad bleef altijd jong. Toch had de varen ook goede krachten. Het beschermde het huis waar zij bij groeide, tegen bliksem inslag. De Adelaarsvaren werd daar veel voor gebruikt. In de nacht van St. Jan verzamelde men het varenzaad want de varen zou ontstaan in de kerker uit het bloed van Johannes de Doper, en daarom bloeit ze alleen in de St. Jansnacht, en strooit dan haar mysterieus zaad rond. Op dat het niet in de aarde zou verdwijnen moest men onder de plant een kelkdoek leggen en zeven kruisjes van Vliertakjes er om heen. Een andere sage over het ontstaan van de varen zegt dat zij ontstond door den bliksem, het hemelslicht dat uit de wolk komt. De kerk verzette zich hier fel tegen. In een decreet uitgegeven door een bisschop uit Italië staat: “hij zij streng gestraft, die varen of varenzaad verzamelt, of enig ander kruid, of plant op zekeren bepaalde dag of op zekeren bepaalde nacht, met de gedachte dat het nutteloos zou zijn het op andere tijdstippen te plukken”. Ondanks dit, bleef de varen in het volksgeloof een geheimzinnige plant en nog worden er in België kruidwischen gewijd waarin zich varentakjes bevinden. De oude Griekse artsen kenden de werking van de Mannetjesvaren als middel tegen lint- en andere ingewandswormen. De Egyptenaren gebruikten het Venushaar voor nuchter te worden na een flinke brasparty, deze plant brak ook iedere betovering en was gewijd aan de godin der liefde “Venus” en had de kracht der verjonging. De Eikvaren ook wel Boomvaren en St. Jansvaren genoemd was beroemd om zijn thee, die van de wortels werd gemaakt. Het werkte als laxemiddel, maar gold tevens als hoestmiddel en men kreeg er prettige dromen van. Zelfs krankzinnigheid kon er mee genezen worden. De indianen gebruikte de varen als bloedstelpend middel, en bij ademhalingsstoornissen. De Eikvaren werd belangrijk geacht als geneesmiddel voor borstkwalen. Gekookt met suiker hielp het tegen kinkhoest.

Ook tegen sombere kwalen en kwade dromen werkte het voortreffelijk. De Addertongvaren was goed tegen adder beten hoe kan het ook anders. Venushaar zou goed zijn tegen haaruitval. Andere varens werden gebruikt om wonden te genezen, gebroken beenderen te helen, ter bestrijding van astma, koliek, geelzucht en lichte koorts.

De bladeren van varens zijn meestal veervormig, de vormen der sporenhoopjes is het belangrijkste kenmerk voor de onderscheiding der verschillende soorten varens onderling. Varens bestaan al zo'n 350 miljoen jaren, zij behoren tot de oudste planten die er zo ongeveer bestaan. De eerste planten die wortels, stengels en bladeren hadden. Het zijn bloemloze planten en een schakel tussen mossen en zaadplanten. In een vochtige atmosfeer gedijen ze zeer goed. Boomvarens met hun brede bladeren vielen om, door het krachtig stromend water in het voorjaar, en vulden zo de moerassen. Deze overblijfselen veranderden door de druk van dikke lagen modder en klei in turf en later in steenkool. Steenkool die men nu nog vindt, bevat vaak afdrukken van fossiele varens. In musea zijn deze fossiele afdrukken uit het steenkooltijdperk nog te bezichtigen. Toch meent men nu dat de varens slechts een ondergeschikte rol hebben gespeeld bij de vorming van steenkool. Ook om de varens hangen vele legendes. Denk maar eens aan de Adelaarsvaren, met een behoorlijke dosis fantasie meent menigeen dat als men de stengel van deze plant doorsnijdt, dat men een adelaar kan zien. Anderen zien in de doorsnee van de bladsteel de letter C vroeger dacht men dat deze plant de letter van Christus droeg en daarom bescherming bood tegen heksen en boze geesten. Schotten meenden de hoef van de duivel te herkennen.

Ook over zaadvarens bestaan legendes. Men dacht dat ze mooie blauwe

bloemen hadden die gedurende een nacht bloeiden. In de midzomernacht om klokslag twaalf zou het zaad rijp zijn en op de bodem vallen. Wie dit zaad kon opvangen in een witte doek zou daarna magische krachten ontvangen.

Een klein beetje van dit zaad op de schoen zou de drager onzichtbaar maken en hem in staat stellen om te reizen zonder gezien te worden. Het zaad bood nog meer dingen, zo zou het ook helderziendheid veroorzaken, en het vermogen geven verloren goederen te vinden en verborgen schatten te ontdekken. Het Maanvaren zou ook speciale krachten geven. De sterkste sloten zouden opengaan na aanraking met deze varen. Zelfs paarden konden van hun hoeven worden ontdaan door met het blad van de varen erlangs te strijken. Aan de vorm van de bladeren kon men zien dat de plant onder invloed van de maan stond.

Voor heel veel dingen waren ze dus goed, tegenwoordig weet men dat er niets geheimzinnigs is aan varens, en het geloof in fabeltjes is verdwenen. Toch worden ze heden ten dage nog voor vele doeleinden gebruikt. In Hawaï worden kussens en matrassen gevuld met vezelharen van bepaalde varens. Verse Adelaarsvarens bevatten looizuur dat gebruikt wordt of werd voor het looien van leer. Sommige varens hebben voedingswaarde, wortelstokken van Schildvarens worden in Alaska door Indianen gegeten. De wortelstokken worden gebakken in een put met stenen bekleed. De smaak is zoet, rokerig en tabakachtig. Koningsvaren soorten zijn teer en broos en eetbaar, ze smaken naar rauwe kool. Een Struisvaren smaakt naar spinazie. In Nieuw-Zeeland noemt men *Pteris esculenta* de Broodwortel. Dit was wat informatie over varens en hun legendes en gebruik, alhoewel dit tegenwoordig niet meer zo van toepassing is. Varens zijn gewoon prachtige planten en vooral in

de Peel treft men Konings- en Adelaarsvarens aan. Er zijn meer dan 1000 soorten beschreven door plantkundigen over de hele wereld.

Uit het boekje:
De geurende kruidenhof
Van M.C. Blöte-Obbes

HAMERT/MAASDUINENDAG 1999

Wanneer: Zondag 4 juli 1999 van 8.00 - 17.00 uur

Waar: evenemententerrein, Molenbeekweg (Bosscherheide)

Hoe te bereiken:

❖ Met openbaarvervoer:

Lijn 83 van Hermes, uitstappen bij cafe-restaurant Vink, vanaf Wezerweg de verwijzingsborden volgen

❖ Met de fiets of auto:

De weg Venlo-Nijmegen volgen, bij restaurant de Rozenboom vanaf de Wezerweg de verwijzingsborden volgen of Vanaf de kruising Wezerweg, Ceres-Veenweg (toeristenweg) de verwijzingsborden volgen

Programma:

08.00 - 10.30 uur vroege vogelexcursie

11.00 - 13.00 uur natuurexcursie van ongeveer 2 uur met als thema: "stilte"

11.30 - 12.30 uur workshops "natuurbelevingsactiviteiten"

13.30 - 14.30 uur workshops "natuurbelevingsactiviteiten"

14.00 - 16.00 uur natuurexcursie van ongeveer 2 uur met als thema: "geschiedenis van het landschap"

15.30 - 16.30 uur workshops "natuurbelevingsactiviteiten"

11.00 – 17.00 uur
doorlopend

kabouterpad
beschreven wandeltocht, thema: "toen, nu en
straks in het nationaal park"
beschreven fietstocht, thema: "historie"

"Toegang en deelname gratis.

Informatie: het Limburgs Landschap tel: 077-4737575

2 nieuwe leden heten we van harte welkom
de heer A. Bos uit Beringe
de heer H. v. Dijk uit Blerick

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Gerard Dings
Jan v Enkevort
Math Ghielen
Josefien Jacobs
Toos Koopmans
Peter Maessen
Sytske Venstra

Heeft u uw IVN-lidmaatschapskaart al uit de Kijk Op gehaald?

Kijk Op

Jaargang 18 nr. 4

Juli-aug-sept 1999

Inleveren kopy voor het volgende nummer: vóór 1 september

DE KIP WORDT STROOMLEVERANCIER

Als het aan de pluimveehouders in het zuiden van het land ligt, worden er in ons land binnenkort stroomkippen gehouden. Niet dat de dieren rechtstreeks worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Nee, het gaat om de mest van de leghennen en vleeskuikens. Die wordt gebruikt als grondstof voor een elektriciteitscentrale. Bij de verbranding van deze mest komt energie vrij, waarmee de centrale stroom kan opwekken.

Uit de duim gezogen? Toch niet. In Groot-Brittannië draaien al twee elektriciteitscentrales volledig op gedroogde pluimveemest. Een derde centrale is in aanbouw. De Britten zijn zeer te spreken over de milieuvriendelijke vorm van verwerking van pluimveemest. Het enthousiasme van de Engelsen is voor ruim zeshonderd pluimveehouders reden zich er voor in te spannen dat ook in Zuid-Nederland zo'n centrale wordt gebouwd. Ze hebben afgelopen voorjaar voor dit doel de Stichting Duurzame Energieproductie Pluimveehouderij (DEP) opgericht.

De Stichting DEP is voortvarend aan de slag. Samen met twee elektriciteitsproducenten wordt gewerkt aan een plan voor de bouw van een energiecentrale waar minimaal 250.000 ton pluimveemest kan worden verwerkt. De pluimveehouders zijn nu met de

elektriciteitsmaatschappijen op zoek naar een geschikte plaats voor de centrale. Ook moeten nog alle noodzakelijke vergunningen worden geregeld. Maar als alles volgens plan verloopt, kan over vier jaar de eerste energie uit pluimveemest worden geleverd.

De pluimveehouders verkopen nu nog de mest aan akkerbouwers en tuinders in binnen- en buitenland. In pluimveemest zitten veel waardevolle stoffen. Akkerbouwers in Nederland die mest afnemen mogen in verband met de milieuregels de komende jaren minder mest op hun land uitrijden. Zij hebben bovendien in toenemende mate de keuze uit het aanbod van overtollige mest van varkenhouders en rundveehouders. De export van pluimveemest verloopt moeizaam doordat er steeds strengere eisen worden gesteld. Vorig jaar met de uitbraken van varkenspest op varkensbedrijven mochten we zelfs lange tijd helemaal geen pluimveemest exporteren.

Verbranding van de mest in een energiecentrale biedt uitkomst, want pluimveemest is zeer geschikt voor de opwekking van stroom. De regering heeft de pluimveehouders opgedragen een stevige bijdrage te leveren aan het wegwerken van een landelijk mestoverschot. Met hun initiatief bieden de pluimveehouders een blijvend oplossing voor dit probleem. De pluimveehouders hebben inmiddels een fikse bedrag op tafel gelegd om te tonen dat zij de plannen serieus oppakken. De toekomstige centrale kan nu al rekenen op 300.000 ton mest. De opwekking van energie uit pluimveemest biedt vele voordelen. Het is een oplossing voor pluimveehouders die toekomst biedt.

Uit: Het Kleine Loo

AGENDA
okt-nov-dec 1999

Datum	Activiteiten	Blz:
3 oktober zondag	Thema-excursie paddestoelen Gids: Gerard Dings, Haelen Vertrek: 9.00 uur vanaf het IVN gebouw	18
7 oktober donderdag	Samenstellen jaarprogramma Bijeenkomst: 20.00 uur in het IVN gebouw	3
10 oktober zondag	Wandeling vogeltrek Gids: Leden vogelwerkgroep Vertrek 9.00 uur vanaf het IVN gebouw	12
19 oktober dinsdag	Lezing vogeltrek Inleider: Bert Bronswijk, Deurne Bijeenkomst: 20.00 uur in het IVN gebouw	4
16 november dinsdag	Dia lezing: Natuur in Afrika Inleider: Jan v.d. Leur, Asten Bijeenkomst: 20.00 uur in het IVN gebouw	5
26 december zondag	Winterwandeling Gids: Gidsengroep IVN Helden Vertrek: 13.30 uur vanaf het IVN gebouw	

Het IVN gebouw kunt u vinden op
Kloosterstraat 14
Helden

Inlichtingen over dit programma kunt u verkrijgen bij:
Peter Maessen
Tel: 077-4653761

VOORWOORD

Oktober 1999

De eerste Kijk Op van jaargang 18 is weer bij u aangekomen. Dankzij de inzet van enkelen krijgen velen de Kijk Op. De oplage is momenteel 225. Omdat we zo'n fantastische zomer achter ons hebben, gaan nu niet nog eens mensen in het zonnetje zitten maar toch....

Wij, van de redactie, proberen er weer een mooie, waardevolle jaargang van te maken met bijdragen van alle lezertjes, lezeressen en lezers.

Veel schrijven natuurlijk ook veel lees plezier.

De redactie
Jan

Kijk Op
Jaargang 18 nr. 1

Okt-nov-dec 1999

JAARPROGRAMMA 2000 IN VOORBEREIDING

Op donderdag 7 oktober a.s. starten we met de voorbereidingen voor het jaarprogramma 2000. Iedereen en met name leden van de werkgroepen wil ik vragen deze avond vrij te houden en samen met het bestuur het programma voor 2000 samen te stellen. Ik nodig daarom hierbij dus allen uit die het IVN een warm hart toe dragen deze avond aanwezig te willen zijn. Aanvang **19.30 uur in het IVN gebouw.**

Math. Ghielen

DIALEZING OVER VOGELTREK DOOR BERT BRONSWIJK OP 19 oktober 1999

Het vorig jaar was ik tijdens een lustrumviering van onze zustervereniging uit Baarlo/Maasbree uitgenodigd en tijdens de jubileumviering liet Bert Bronswijk zijn dialezing over de Vogeltrek over het aanwezige publiek neerdalen. Inderdaad neerdalen, want iedereen raakte zo in de ban van wat hij vertelde dat je je bijna één ging voelen met hetgeen onze gevleugelde vrienden hebben te doorstaan alvorens ze hun overwinteringsgebied of broedgebied bereiken.

Nog meer ga je het belang van fourageergebieden, natuurterreinen, waterplassen ervaren als plaatsen van levensbelang voor deze dieren. Op zijn unieke, meeslepende manier vertelt Bert zijn verhaal. Laat hij z'n dia's spreken en maakt hij zijn publiek razend enthousiast voor "zijn vogels". Hij is dan ook een echte kenner die daarnaast op een bijzonder prettige manier iedereen weet te boeien. Op **dinsdag 19 oktober** is hij onze gast. **Aanvang 20.00 u in het IVN-gebouw.**

Deze avond is "een must..." voor iedere natuurliefhebber en met name de vogelaars.

Math. Ghielen.

NATUUR IN AFRIKA DOOR JAN VAN DE LEUR.

“Wegens succes geprolongeerd”. Zo zou de koptekst voor dit artikeltje ook kunnen luiden. In november van het vorig jaar was Jan v/d Leur onze gast en vertelde hij over de regenwouden van de tropen. In zijn dia-verhaal wandelde hij a.h.w. door de regenwouden van Indonesië, Thailand, Midden-Afrika, Venezuela, Brazilië en Peru.

Zijn verhaal maakte zoveel indruk dat ik hem vroeg of hij nog eens wilde terugkomen naar Helden. Hij vertelde toen dat hij samen met zijn vrouw al vele landen en net zovele natuurgebieden had bezocht en dat hij naar Afrika terug wilde gaan. Graag wilde hij dan zijn nieuwe ervaringen en zijn dia's met ons delen. Vandaar dat hij op **Dinsdag 16 november** weer onze gast is en weer kan laten genieten van zijn nieuwe ontdekkingen.

Aanvang 20.00 u. in het IVN-gebouw.

Math. Ghielen.

KWAKVORST, DE KANALEN DRIEHOEK EN HET SCHERLIET, DRIE NATUURKROONJUWELEN IN HELDEN.

Ondanks dat we maar met z'n negenen waren op die zondag 27 juni hebben we wel voor honderd kunnen genieten.

Ber Geuyen uit Grashoek was onze gids en speelde een thuiswedstrijd. Dit gebied was a.h.w. zijn speelterrein en hij kent het van haver tot gort. Bert bracht ons eerst naar het natuurontwikkelingsgebied de Kwakvorst en vertelde over de ontwikkeling van dit gebied. Waar voor enkele jaren terug nog mais groeide, vinden we nu een open drassig gebied waar zich een verrassende nieuwe vegetatie ontwikkeld en wat een eldorado is geworden voor weidevogels en waadvogels. In het centrum van dit 50 ha grote gebied bevinden zich enkele poelen en een ven. De oorspronkelijke beek is deels breder uitgegraven en men laat haar haar eigen weg bepalen. Hierna bracht Ber ons via het Scherliet naar de oever van de Helenavaart. Via een smal pad dat je in een oerbos deed wanen genoten we van dit besloten peelgebiedje. Veenpluisvelden in het Scherliet deden ons stilstaan. Luisterend naar de roep van een specht en het "gepiep" van een buizerd deed ons de jachtige wereld vergeten. Even later, op het punt waar de Helenavaart, komend vanaf Helenaveen, afdraait richting Noordervaart en nog net even het Kanaal van Deurne raakt, genoten we van hele velden van waterlelie en gele plomp. De hof van Eden kan niet mooier zijn geweest.

Deze uithoek van Helden verdient het predikaat Natuurkroonjuweel en eigenlijk zou ik het niet willen promoten. Dan blijft het langer lekker rustig, maar toch..... een aanrader.

Ber bedankt.

Math. Ghielen.

GEEN HUIS TE HOOG VOOR DIERENLIEFHEBBERS.

In deze rubriek een verhaal over mensen die op hun eigen natuurbewuste manier bezig zijn met het redden van dierenlevens:

Een zonnige dag in juli van dit jaar. De zon staat fel schijnend boven in de helder blauwe hemel. Het kwik in de thermometer loopt op tot over de 30 graden. Gierzwaluwen sieren krijzend het luchtruim. Op toevallige wijze vindt een inwoner van Maasbree op de zolder een jonge nog onbehulpzame gierzwaluw die uit het nest is gevallen. De twee piepkleine

oogjes kijken hem aan. Wat nu?

Naar beneden lopend denkt de man na hoe hij het zielige jong behulpzaam kan zijn. Beneden aangekomen belt hij de dierenambulance om te vragen wat in dit geval te doen. Vriendelijk wordt hij aangehoord en vertelt men hem dat men wel even komt kijken hoe de jonge Apus-Apus (dit is de latijnse naam voor de gierzwaluw) teruggezet kan worden in het nest.

Het zelf groot brengen van jonge vogels is moeilijk omdat het juiste soort voedsel en het speeksel van de ouders nodig zijn om het leven van een vogel te redden.

Aangekomen op de plaats van bestemming bestuderen de mensen van de dierenambulance de situatie aldaar, om daarna tot de

conclusie te komen dat het nestje, in de nok van het dak, ongeveer 6 meter hoog, niet op een normale manier te bereiken is. Doch niet getreurd: de brandweer wordt gebeld voor hulp.

En jawel; binnen enkele minuten rijden 2 brandweerwagens met 4 personen gekleed in volledig tenue de straat in en stoppen op de plaats van bestemming. Buurtbewoners die in grote getalen hun neus laten zien vragen zich af wat er toch wel niet aan de hand zal zijn. Na druk overleg wordt door de brandweerlieden besloten een lange ladder uit te zetten om zo de plaats van het nest onder de gevelpan te kunnen bereiken. Het jonge vogeltje wordt omsloten door een forse hand van één van de brandweermannen naar boven gebracht. De betreffende pan wordt opgetild en de jonge gierzwaluw wordt teruggezet in het nest.

Vanuit de lucht houden pappa en mamma gierzwaluw de zaak goed in de gaten. Na het karwei te hebben geklaard wordt de ladder opgeruimd en de beide brandweerwagens en het toegesnelde publiek vertrekt huiswaarts.

Om herhaling van bovengenoemd geval te voorkomen besluit de eigenaar van het pand het gat aan de binnenzijde van het dak, waar het vogeltje was uitgevallen, zodanig af te sluiten dat herhaling voorkomen kan worden.

De rust keert weer en na enkele minuten lijkt het alsof er niets is gebeurd.

Peter Maessen

JONGE KERKUILEN

Leden van de vogelwerkgroep hebben 16 jonge kerkuilen in de nestkasten geteld hier in de gemeente Helden. In twee kasten waren de vogels niet tot broeden gekomen. Één van de volwassen vogels bleek 11 jaar geleden geringd te zijn in de kerk van Asten, waar hij toen al broedde. Nu 11 jaar later broedt hij/zij in de kerktoren van Beringe.

Mocht u gewonde of dode uilen (of andere roofvogels) vinden, dan kunt u contact opnemen met Grad Smets van de Schenkenweg nr 43 in Koningslust (tel: 077-4651300), of naar Jos Kusters in Maas-bree.

Deze brengen gewonde dieren naar het asiel. Dode dieren worden opgestuurd naar de universiteit, waar de vogels voor allerlei onderzoek en studie worden gebruikt. Nog levende dieren kunt u ook rechtstreeks naar het asiel brengen.

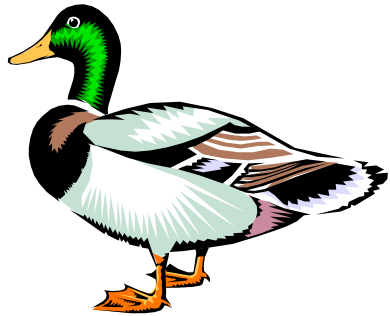
De vogelwerkgroep

WANDELING NAAR HET SARSVEN EN DE BANEN

Zondagmorgen 5 september hebben 10 IVN'ers deelgenomen aan de wandeling naar het Sarsven en de Banen bij Nederweert-Eind.

Het was schitterend zomerweer. De spinnenwebben waren bedekt met een laagje dauw. Vlakbij hoorden we de goudvink. Jan Kluskens uit Leveroy was onze gids. Hij is hier vlak bij geboren en getogen en kent dit gebied als zijn broekzak. Hij heeft veel verteld

over het ontstaan en het beheer van de vennen tijdens de wandeling. De banen zijn ontstaan door het afgraven van de turflaag. Het Sarsven was een natuurlijk ven. Het was een venig gebied met veel water. Ten behoeve van de landbouw ging men de beken uitdiepen en kanali-seren, waardoor het gebied ging

verdrogen. De vennen verdwenen. Veel planten die zich hier thuis voelden verdwenen. Op dit moment is SBB met een beheersplan bezig. Ze willen het natuurlijke moeras gebied weer terug met de daarbij behorende planten en vogels. Het waterpeil is omhoog gebracht. Er grazen 25 hooglanders (runderen) die de berkenopslag moeten tegen gaan.

Er groeien weer planten die er in 25 jaar niet zijn waargenomen. o.a. planten uit het oeververbond zoals kruipende moeras weegbree.

Ook zonnedauw, wolfsklauw, moeras hertshooi en dopheide komen er weer voor en breiden zich uit.

Op sommige plaatsen groeit veel gagel, dit waren flinke hoge struiken. Vroeger werd in deze streek gagel gebruikt i.p.v. hop voor de bierbrouwerij. Er groeien nu 55 soorten planten die op de rode lijst van Limburg staan.

Bij het Sarsven is een vogelkijkhut. Hier zijn we in geweest en hebben daar met verrekijker of telescoop naar de vogels gekeken. Er waren groepjes grauwe ganzen te zien, meerkoeten, wilde eenden, een reiger, een doodaars met kleintjes, twee oeverloperijes, enkele zwanen (wat zijn die beesten groot, vooral door de telescoop).

In de lucht zagen we nog een torenvalk, buizerd en een bruine kiekendief. Al met al hebben we een fijne wandeling gemaakt. En het is beslist de moeite waard om in de herfst nog eens terug te gaan naar de vogelhut. Er komen dan vele trekvogels uitrusten en eten.

Sytske

VOGELTREK

Aan het einde van een prachtige zomer begint de vogeltrek op gang te komen. Het is altijd spannend welke bijzondere waarnemingen er weer gedaan worden. Één van de eerste vogels die vertrekken is de zwartkop, die in de zomer snel 1 tot 2 legsels grootbrengt om dan weer te vertrekken naar Afrika.

Ook bijzonder is de gierzwaluw die begin mei arriveert en in augustus weer vertrekt. De koekoek is ook een mooi voorbeeld van vogeltrek. Hij legt het ei in een ander nest, laat pleegouders 't jong opvoeden en vertrekt in augustus ook naar Afrika. Het koekoeksjong moet dan later maar zijn eigen weg naar Afrika zoeken. Wij krijgen ook wintergasten op bezoek. Met name roofvogels waaronder buizerds, haviken en sperwers komen met de vorstgrens mee en brengen hier de winter door.

Eind september, begin oktober begint de massale trek. Dan komen grote groepen veldleeuweriken, piepers, houtduiven, vinken, sijzen en putters en teveel om op te noemen andere soorten, waarvan een gedeelte hier blijft en een gedeelte zuidelijker gaat.

Veel soorten die zomers hier zijn gaan dan weer zuidelijker. Ook zijn er verschillende soorten die met de vorstgrens opschuiven, b.v. de Kievit en de wulp. Een bijzondere waarneming is altijd de kraanvogel, die vanuit Rusland en Noorwegen in oktober, november de trek naar het zuiden begint. Het vertrektijdstip is afhankelijk van de inval van de winter in die streken. Zij strijken soms neer in de Peel, waar ze zich tegoed doen aan de overblijfselen van de

maisvelden. Later vertrekken ze naar de grote landbouwgebieden onder Parijs om daar te overwinteren.

Het voedsel is de hoofdoorzaak van de vogeltrek. Trekvogels hebben veel te verduren onderweg. Ze verteren al hun vetreserves en lopen gevaar gevangen (lijmstokken, vangnetten) of afgeschoten te worden. Ook noodweer is soms de reden waarom ze hun overwinteringsplaats niet bereiken.

Op 10 oktober hebben we met de vogelwerkgroep een excursie op “de Schorf” waar een goed zicht is voor het waarnemen van trekvogels.

Om 10.00 u wordt er voor koffie gezorgd. Alle vogelaars en alle andere belangstellenden zijn hierbij uitgenodigd.

Vogelwerkgroep IVN Helden

Grad Smets

VOOR DE JEUGD

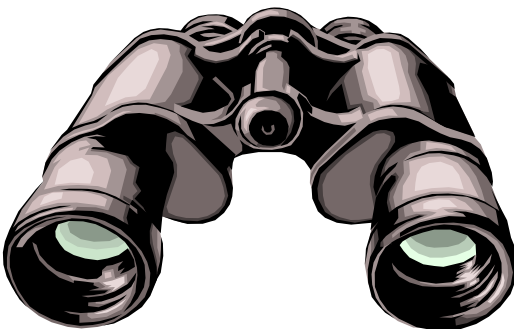
Beste allemaal

Fijn dat er weer zoveel kinderen zijn die bij het jeugd-IVN mee komen doen. Fijn ook dat de groep volwassenen die de jeugd begeleid ook uitbreiding heeft gekregen. We gaan er samen weer een heleboel fijne bijeenkomsten van maken. Bijna altijd buiten op onderzoek. In de donkerste maanden blijven we binnen of...

In Limburg zijn nu al 34 jeugdgroepen. Allemaal kinderen die willen weten hoe knap die natuur toch in elkaar zit. Dat wordt genieten. Er zijn jammer genoeg nog steeds heel veel grote en ook kleine mensen die niet weten, dat misschien ook nooit geleerd hebben, hoe belangrijk al die planten en dieren zijn. Jij ben nu bij het IVN gekomen om over die planten en dieren nog meer te ontdekken. Hoe knap en boeiend alles in elkaar zit...

Heel veel plezier.

Jan

BIJZONDERE WAARNEMING

Op woensdag 11 augustus, de veelbesproken dag van de zonsverduistering, werd door Wim Maessen, een IVNer uit Grashoek, een zwarte ooievaar gesignaleerd in de omgeving van de Belgenhoek in Grashoek.

VLINDERWANDELING VERREGEND

Ondank dat we dit jaar toch mogen spreken van een prachtige zomer lieten de weergoden ons op donderdag 19 augustus toch een beetje in de steek. De hele dag was het fris en regende het vaak. Geen ideale omstandigheden om nachtvlinders te gaan bekijken. In overleg met Peter Wijnhoven, onze gids, moesten we dan ook besluiten de wandeling niet door te laten gaan.

Om te voorkomen dat er mogelijk mensen vergeefs zouden staan te wachten op de plaats van bijeenkomst zijn Peter en Math om 21.30 uur naar respectievelijk ons clubgebouw en naar het Dubbroek getogen om aldaar te constateren dat niemand verwacht had die avond vlinders te kunnen aantreffen.

Volgend jaar beter.....

Math. Ghielen.

ACTIEF IN DE NATUUR MET IVN-JONGEREN

Natuurlijke liefhebbers tussen de vijftien en dertig jaar kunnen hun hart ophalen. IVN-jongeren organiseert deze herfst weer activiteiten waar natuur en milieu centraal staan. Werkdagen, weekenden en korte kampen in natuurgebieden in Nederland. Samen werken in de natuur, actief in de natuur. Zelf de handen uit de mouwen steken voor natuurbehoud. Wilgen knotten, opknappen van een eendenkooi, hooien, bomen weghalen uit een heideveld of meehelpen op een biologisch-dynamische boerderij. Werk waar beheerders van natuurgebieden vaak niet aan toekomen. Overdag aan de slag in de mooiste natuur van Nederland. 's Avonds kampvuur, sterrenwandeling, gezelligheid en aandacht voor meer natuur en een beter milieu. Tijdens een creatief programma b.v. 'Oer' of 'Rituelen' op zoek naar de invulling voor een duurzame toekomst. In de zomer vinden er IVN-zomerkampen die een week duren plaats. Een Internationaal-kamp duurt twee weken. Naast werken in de natuur kunnen jongeren ook aan een IVN-huifkarrentocht en een Euregio-wandeltocht meedoen. Winterkampen vinden plaats tussen Kerst en Oud en nieuw.

Het verblijf is vaak eenvoudig; een scoutinggebouw of een kampeerboerderij. De prijs wordt zo laag mogelijk gehouden. Wie aan de slag wil, kan o.a. terecht op een weekend Schiermonnikoog of het Miljoenlijntje in Zuid-Limburg, werkdagen in Santpoort, Voorne Duin en Roohel enz. Winterkampen in het Amsterdamse Bos, Haaksebergen, Rottighe Meenthe en op de Utrechtse Heuvelrug. Jongeren die het leuk vinden om in de herfst/winter met natuur en milieu aan de slag te willen gaan, zijn van harte welkom. Ook diegene die in begeleiding geïnteresseerd zijn kunnen reageren. Meer

informatie: vraag bij het IVN om de BuitenGewoon! (020-6228115). De folder met herfst en winteractiviteiten voor jongeren!

Herfst en winteractiviteitenoverzicht

Noord (Friesland, Groningen en Drenthe)

23-24 okt	weekend Schiermon.oog	Div. duinwerkz.
27-30 dec	winterkamp Rottghe M'the	Bomen wegh, uit moerasgeb.

Oost (Overijssel)

19-21 nov	heksenweekend Twickel	Opslag verw. rond ven
27-30 dec	winterkamp Haaksbergen	Hakhoutbeheer en knotten

Gelderland

27-30 dec	winterkamp met Oost	Hakhoutbeheer en knotten
-----------	---------------------	--------------------------

Utrecht

6-7 nov	weekend Utr, Vallei	Houtsingels onderh
27 nov	werkdag Breukelen	Wilgen knotten
27-30 dec	winterkamp Amer.Berg	Hakhoutbeh. Eendenkooi

Noord-Holland

16 okt	werkdag Heiloerbos	Esdoorns zagen
6 nov	werkdag Duin-enKruidberg	Vogelkers wegzagen
27-30 dec	winterkamp A'damse Bos	Moerasbos zagen

Zuid-Holland

12-14 nov	weekend Ackerdijkse Plas	zaag en snoeiwerk
-----------	--------------------------	-------------------

Zuid (Noord-Brabant en Limburg)

29-31 okt	weekend Miljoenlijntje	Hooien en snoeien
-----------	------------------------	-------------------

PADDESTOELNEXCURSIE

Onze jaarlijkse paddestoelenexcursie zal plaatsvinden op zondag 3 oktober (en niet op 26 september zoals aangekondigd in het jaarprogramma).

In principe is “**t Leudal**” het gebied waar we naar toe gaan, tenzij er zich voor die datum (redelijk in de buurt) een geschiktere locatie aandient. Het is namelijk niet mogelijk om 4 maanden voordat de excursie zal plaatsvinden, te weten waar op die bewuste dag veel paddestoelen staan. Meestal is eind september/ begin oktober de tijd, dat er in de meeste bossen volop paddestoelen kunnen worden aangetroffen. Maar soms flikt de natuur ons een “kunstje” ! Zoals verleden jaar, toen we eind juni met de PSL (Paddestoelen Studiegroep Limburg) een excursie hadden in het Leudal.

Onze verwachtingen waren niet al te hoog gespannen, maar we kwamen “bedrogen” uit: aan het einde van de dag bleken we ruim 150 **soorten** te hebben gezien! De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat lang niet al die paddestoelen de meest bekende vorm (hoed-plaatjes-steel) hadden, maar er bijvoorbeeld ook veel **korstzwammen** tussen zaten.

Ook de aantallen per soort, die in de herfst maar wat vaak de honderd- of duizendtallen overschrijden (denk aan vlamhoedjes, valse hanekammen, paardehaartaailingen e.d.), waren beduidend minder.

Die vroege explosie bleek toch niet de voorbode voor een geweldig paddestoelenjaar. In de hele nazomer en herfst waren er steeds wel genoeg paddestoelen aanwezig, maar het leek wel of het in de grond aanwezige mycelium z'n kruit al (in juni) had verschoten. Het

antwoord op de vraag wat ons dit jaar te wachten staat, kunnen we op het tijdstip van de excursie wellicht al geven. De verwachtingen zijn hoog gespannen, gezien de vele regen die afgelopen winter en voorjaar is gevallen. Op 3 oktober zullen we zien of deze terecht zijn.

Vertrek om 9.00 uur vanaf het IVN gebouw.

Mocht U liever rechtstreeks naar het excursie terrein komen, bel dan de avond vóór de excursie naar ondergetekende om te horen waar we definitief naar toe gaan.

Gerard Dings
tel: 0475 592589

Dit stuk werd ook geplaatst in de Kijk Op van jul-aug-sept'99

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Jan v. Enkevort
Math Ghielen
Peter Maessen
Grad Smets
Sytske Venstra

Kopij voor de volgende Kijk Op kunt op diskette en/of papier
vóór 1 december
inleveren bij Sytske Venstra.